

T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

**DEVLET OKULU ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL OKULLARA İLİŞKİN
TUTUMLARININ İNCELENMESİ.**

YASEMİN KANDEMİR
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, 2015

T.C.
YEDİTEPE UNIVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DEVLET OKULU ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL OKULLARA İLİŞKİN
TUTUMLARININ İNCELENMESİ.

Ad-Soyad: YASEMİN KANDEMİR

ONAY:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Mustafa OTRAR

Üye: Prof.Dr. Halil Ekşi

Üye: Yrd.Doç.Dr. Ahmet Katılmış

Onay Tarihi: 21/05/2015

T.C.

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

**DEVLET OKULU ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL OKULLARA İLİŞKİN
TUTUMLARININ İNCELENMESİ.**

YASEMİN KANDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Mustafa OTRAR

İSTANBUL, 2015

An ve an kalbimde sakladığım,
Düşlerimi süsleyen,
Cancağzım,
Güzel su perisine...

ÖNSÖZ

Bu araştırma devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Özel öğretim kurumları 100 yılı aşkın süredir faaliyetlerini sürdürmekte ve sayıları giderek artmaya devam etmektedir. İşsizliğin en önemli sorunlardan biri olduğu ülkemizde istihdam olanağı sağlayan özel okulların önemi büyüktür. Bu bağlamda, araştırmada devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik tutumları araştırılmış ve bundan sonraki süreçte özel okulların öğretmenleri doğrudan ilgilendiren çalışmalarında araştırmacılara ışık tutmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın başından sonuna kadar her aşamasında engin bilgisi ve deneyimiyle bana destek olan; emeğini ve özverisini esirgemeyen; zorlandığım her an beni motive edip güven aşılayan değerli danışmanım ve saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa OTRAR'a en derin teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimim süresince maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen, başucumdan ayrılmayan, bana ses olan, benimle koşturan, arzu ettiğim kadar yanlarında olamadığım fedakâr Annem'e ve Babam'a teşekkürlerimi iletmekten onur duyarım.

Yasemin Kandemir

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
İÇİNDEKİLER	ii
SİMGELER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ	x
ÖNSÖZ	xxii
ABSTRACT	xxiii
ÖZET	xxiv

BÖLÜM I GİRİŞ

BÖLÜM I GİRİŞ

- 1.1. Problem
- 1.2. Amaç
- 1.3. Araştırmanın Önemi
- 1.4. Sınırlılıklar
- 1.5. Sayıtlar
- 1.6. Tanımlar
- 1.7. Kısaltmalar

BÖLÜM II İLGİLİ LİTERATÜR

- 2.1. Eğitim
- 2.2. Öğretmen
- 2.3. Öğretmenlik
- 2.4. Özel Okullar

- 2.4.1. Ülkemizde Bulunan Özel Okul Türleri

- 2.4.2. Özel Öğretim Kurumlarında Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı
- 2.4.3. Özel Okulların Vermiş Oldukları Hizmetler
- 2.4.4. Özel Okulların Tarihsel Gelişimi
- 2.4.4. Özel Okulların Tarihsel Gelişimi
- 2.4.5. Günümüzde Özel Okulların Gelecek İçin Plan ve Projeleri
- 2.4.6. Özel Okullara Devlet Teşviki
- 2.5. Türkiye’de Öğretmen İstihdamı ve Öğretmen İhtiyacının Planlanması
- 2.6. Devlet Okulları ve Özel Okullar Arasındaki Başlıca Farklılıklar
- 2.7. Tutum
 - 2.7.1. Tutumların Özellikleri
 - 2.7.1.1. Güç Derecesi
 - 2.7.1.2. Karmaşıklık
 - 2.7.1.3. Diğer Tutumla İlişki ve Merkezilik
 - 2.7.2. Tutumların Tutarlılığı
 - 2.7.2.1. Öğeler Arası Tutarlılık
 - 2.7.2.2. Tutumlar Arası Tutarlılık
 - 2.7.3. Tutumun Öğeleri
 - 2.7.3.1. Bilişsel Öğeler
 - 2.7.3.2. Duyuşsal Öğeler
 - 2.7.3.3. Davranışsal Öğeler
- 2.8. Tutumların Ölçülmesi
 - 2.8.1. Tutum Ölçekleri ve Aralarındaki Farklılıklar

2.8.2. Tutum Ölçeklerinin Sayıtları

2.8.2.1. Süreklilik

2.8.2.2. Tek Boyutluluk

2.8.2.3. Doğrusallık

2.8.3. Tutumların Ölçülmesinde Temel Yaklaşımlar

2.8.3.1. Bogardus Toplumsal Uzaklık Ölçeği

2.8.3.2. Thurstone Ölçeği

2.8.3.3. Guttman Ölçeği

2.8.3.4. Osgood Duygusal Anlam Ölçeği

2.8.3.5. Likert Tutum Ölçeği

2.8.3.5.1. Likert Tutum Ölçeği

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

3.2. Evren ve Örneklem

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

3.3.2. Özel Okul Tutum Ölçeği

3.4. Verilerin Toplanması

3.5. Verilerin Çözümlemesi

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1. Öğretmenler İçin “Özel Okul Tutum Ölçeği”nin Geliştirilmesi ile İlgili Bulgular

4.2. Grubun Demografik Yapısına İlişkin Değerler

4.3. Araştırmanın Hipotezlerine Yönelik Bulgular

BÖLÜM V SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1.1. Öğretmenler İçin “Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği” Geliştirilmesi ile İlgili Sonuçlar

5.1.2. Öğretmenlerin Özel Okullara Yönelik Tutumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

5.1.3. Olumlu İmaj Alt Boyutuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

5.1.4. Prestij Alt boyutuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

5.2. ÖNERİLER

SİMGELER LİSTESİ

f	Frekans
N	Birey Sayısı
P	Anlamlılık Düzeyi
Sh	Standart Hata
Ss	Standart Sapma
\bar{X}	Aritmetik Ortalama
α	Cronbach's Alfa Güvenirlik Düzeyi

KISALTMALAR LİSTESİ

LYS : Lisans Yerleştirme Sınavı

NCES: National Center for Educational Statistics (Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi).

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü).

ÖOTÖ: Özel Okul Tutum Ölçeği

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Eğitim Kademelerine Göre Özel Öğretim Kurumlarının Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı

Şekil 2.2. Likert Tipi Ölçeklerde 3,5 ve 7'li Dereceleme Örnekleri

Şekil 5.1. Devlet Okul Öğretmenlerinin Özel Okulda Çalışma Tercihleri

Şekil 5.2. Devlet Okulu Öğretmenlerinin Özel Okulda Çalışmayı Tercih Etme Nedenleri

Şekil 5.3. Velilerin Özel Okulları Tercih Nedenleri

Şekil 5.4. Velilerin Çocuklarının Okullarını Değiştirme Nedenleri

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 4.1. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Çizelge 4.2. Ortak Yük Değerleri

Çizelge 4.3. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Çizelge 4.4. Ortak Yük Değerleri

Çizelge 4.5. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Çizelge 4.6. Ortak Yük Değerleri

Çizelge 4.7. Açıklanan Toplam Varyans Miktarları

Çizelge 4.8. Faktör Analizi Sonrası Döndürülmemiş Bileşenler Matrisi

Çizelge 4.9. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Çizelge 4.10. Ortak Yük Değerleri

Çizelge 4.11. Açıklanan Toplam Varyans Miktarları

Çizelge 4.12. Faktör Analizi Sonrası Döndürülmemiş Bileşenler Matrisi

Çizelge 4.13. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Çizelge 4.14. Ortak Yük Değerleri

Çizelge 4.15. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Çizelge 4.16. Ortak Yük Değerleri

Çizelge 4.17. Açıklanan Toplam Varyans Miktarları

Çizelge 4.18. Faktör Analizi Sonrası Döndürülmemiş Bileşenler Matrisi

Çizelge 4.19. Faktör Analizi Sonucunda Belirlenen Alt Boyutlar ve Bu Boyutlardan Yük Alan Maddeler

Çizelge 4.20. Faktör Analizi Sonucunda Belirlenen Alt Boyutlar ve Bu Boyutlardan Ait Güvenirlik Katsayıları

Çizelge 4.21. Ölçek Maddelerinin Ayırt Ediciliklerini Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız

Grup t Testi Sonuçları

- Çizelge 4.22. Ölçek Toplam Puanlarının Ayırt Ediciliklerini Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları
- Çizelge 4.23. Madde Toplam (Item-Total) ve Madde Kalan (Item-Reminder) Korelasyon Sonuçları
- Çizelge 4.24. Faktörler Arası ve Faktör Toplam Korelasyon Sonuçları
- Çizelge 4.25. Cinsiyet Değişkeni için Betimsel Değerler
- Çizelge 4.26. Özel Okulda Görev Yapma Değişkeni için Betimsel Değerler
- Çizelge 4.27. Mesleki Kıdem Değişkeni için Betimsel Değerler
- Çizelge 4.28. Branş Değişkeni için Betimsel Değerler
- Çizelge 4.29. Eğitim Düzeyi Değişkeni için Betimsel Değerler
- Çizelge 4.30. Aylık Gelir Değişkeni için Betimsel Değerler
- Çizelge 4.31. Yaş Değişkeni için Betimsel Değerler
- Çizelge 4.32. Bu okuldaki çalışma süresi Değişkeni için Betimsel Değerler
- Çizelge 4.33. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarına Ait Betimsel Değerler
- Çizelge 4.34. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Karşılaştırmaları
- Çizelge 4.35. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Özel Okul Deneyimi Karşılaştırmaları
- Çizelge 4.36. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Mesleki Kıdem Karşılaştırmaları
- Çizelge 4.37. Olumsuz İmaj Alt Boyutu Puanlarının Mesleki Kıdem Karşılaştırmaları (Scheffe)
- Çizelge 4.38. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Branş Karşılaştırmaları
- Çizelge 4.39. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Branş Karşılaştırmaları (Mann Whitney-U)

- Çizelge 4.40. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Eğitim Düzeyi Karşılaştırmaları
- Çizelge 4.41. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Eğitim Düzeyi Karşılaştırmaları (Mann Whitney-U)
- Çizelge 4.42. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Haneye Giren Aylık Gelir Karşılaştırmaları
- Çizelge 4.43. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Yaş Grupları Karşılaştırmaları
- Çizelge 4.44. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Yaş Karşılaştırmaları (Mann Whitney-U)
- Çizelge 4.45. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Okulundaki Çalışma Süresi Karşılaştırmaları
- Çizelge 4.46. Olumsuz İmaj Alt Boyutu Puanlarının Okulundaki Çalışma Süresi Karşılaştırmaları (Scheffe)

ABSTRACT

This study was conducted in order to develop a Likert type scale to determine the attitudes of public school teachers towards private schools. The population of research consists of public school teachers in Istanbul. The sample of research consists of 511 teachers working at 29 public schools in Istanbul, Kartal selected by random sampling. Applications were conducted during the 2014-2015 school year.

First of all, it was aimed to develop an assessment instrument that measures the attitudes of teachers towards private schools. While developing the scale, 106 items were developed and presented to the experts. As a result of Lawshe analysis that looked at content validity, 31 items were eliminated. The new scale consisting of 55 items were administered to the 512 public school teachers. Next, principal component analysis and factor analysis were conducted in order to determine construct validity and a scale with 26 items and two sub-dimensions (negative image and prestige) was obtained. To calculate reliability, the Cronbach's was calculated as $\alpha_T=.84$. For the sub-dimensions, the Cronbach's coefficients were determined between as Cronbach's $\alpha=.92$, for negative image sub-dimension and Cronbach's $\alpha=.86$ for prestige sub-dimension. On the other hand, it was found that item-total and item-remainder correlations were significant and the items were distinctive. The correlations between factors were found significant. Acquired data confirms that the scale is valid and reliable.

In the second phase of research, the attitudes of public school teachers were examined with Private School Attitude Scale. The asquired data was analysed by SPSS 21.0 statistical package. The total scores and sub-dimension scores of public school teachers were compared according to demographic variables. As a result of the research, it was determined that the public school teachers' attitudes towards private schools are negative and related suggestions were presented.

Key Words: Private School, Public School, Attitude Scale, Teacher

ÖZET

Bu çalışma devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik tutumlarını belirlemek için Likert tipi bir ölçek geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde bulunan devlet okulu öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise İstanbul ili Kartal ilçesinde tesadüfi oransız küme örneklem yöntemi ile seçilen 29 adet Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi devlet okulunda görev yapan 511 öğretmen oluşturmaktadır. Uygulamalar 2014-2015 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada öncelikli olarak özel okullara yönelik tutumları ölçen bir ölçme aracı geliştirmek hedeflenmiştir. Ölçeğin geliştirme aşamasında 106 madde oluşturulmuş ve uzman görüşüne sunulmuş. Lawshe analizi analizi ile yapılan kapsam geçerliği işlemi sonucu elde edilen bilgiler ışığında 31 madde ölçekten tamamıyla çıkarılmıştır. Elde edilen 55 maddelik taslak ölçek 512 öğretmene uygulanmıştır. Ardından, ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla temel bileşenler analizi ile faktör analizi gerçekleştirilmiş ve 26 maddeden oluşan, toplam varyansın %84'ünü açıklayan, 2 faktörlü (olumsuz imaj, prestij) bir yapı edilmiştir. Ölçeğin güvenirliğini (iç tutarlılık) ölçmek için yapılan analizlerde ölçeğin tümü için Cronbach's $\alpha_T=0.84$ hesaplanmıştır. Alt boyutlar için alpha katsayılarının olumsuz imaj alt boyutu için Cronbach's $\alpha=0.92$, prestij alt boyutu için Cronbach's $\alpha=0.86$ olduğu saptanmıştır. Diğer yandan madde-toplam ve madde-kalan korelasyonları anlamlı ve maddelerin ayırt edici olduğu belirlenmiştir. Faktörler arası korelasyonun anlamlı olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu doğrular niteliktedir.

Araştırmanın ikinci aşamasında devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara ilişkin tutumları incelenmiştir. Veriler SPSS 21.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan devlet okulu öğretmenlerinin ÖOTÖ'ye (Özel Okul Tutum Ölçeği) verdikleri yanıtlardan elde edilen toplam puanlar ve alt boyut puanları demografik değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik tutumlarının olumsuz olduğu belirlenmiş ve konuya ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel Okul, Devlet Okulu, Tutum Ölçeği, Öğretmen

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan problem durumu, amaç, alt amaçlar, araştırmanın önemi, sayıltıları, sınırlılıkları sunulmuş ve araştırmada kullanılan terimlere ilişkin kavramsal bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, her toplumun gelişim sürecinde ve ilerlemesinin her evresinde şüphesiz en önemli tartışma konularından biri olmuştur. Öyle ki, eğitim tüm aristokratlar, ebeveynler ve bilgelerin cazibe merkezidir çünkü eğitim yalnızca bilgi ve etrafında olup bitenlerle ilgili farkındalığa sahip olmakla sınırlı değildir. Aynı zamanda, kişinin doğru ve yanlış arasındaki farkı anlaması, kendisi için en iyi ve doğru olanı bilmesidir.

Nasıl bir üne ve sosyal imaja sahip olduğumuz eğitimsel niteliklerimizle kimi zaman doğru orantılıdır. Toplum, çeşitli eğitim alanlarında hak ve sorumlulukları öğretilen ve bu hak ve sorumluluklarla ilgili bilinçlendirilen farklı insanlardan oluşan bir kümedir. Bu hak ve sorumlulukları öğrenmek yaşadığımız toplumun bir üyesi olmamıza yardımcı olur ve yaşadığımız toplumda varlığımızı sürdürebilmemiz için gerekli olan değişimle ilgili ve gelişimsel faaliyetlerde aktif rol almamızı kolaylaştırır. Bunların yanı sıra, eğitim, ev ve iş yaşamının farklı yönlerini ayırt etmemiz için gerekli bilgiyi de edinebilmemizi sağlar.

Günümüzde eğitim çok yönlü bir boyut kazanmıştır. Eskiden eğitilmiş kişi dendiğinde belli bir alanda bilgi birikimine sahip, konuyla ilgili hemen hemen her türlü soruya doğru yanıt verebilen kişi akla gelirken; şimdi uyumlu, özgüveni yüksek, kendini yönlendirme yetisine sahip, aktif katılımcı, yaratıcı, toplumuna karşı ilgili ve duyarlı, saygı, sorumluluk, dürüstlük, sosyal ve küresel farkındalık, ilişki yönetimi, karar alma sorumluluğu ile kritik ve yaratıcı düşünme becerilerine sahip kişi akla gelmektedir. dolayısıyla, 21.yy'da çocukların hem okulda hem de sosyal yaşamlarında başarılı olabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve kazanımları edinmeleri gerekmektedir.

Eğitimin kamuya olan yararı hükümetleri öncelikle okulları yönetmeye ve okullara finansman sağlama rolünü üstlenmeye teşvik etmiş ve bu yöndeki çabaları hızlandırmıştır. Diğer yandan, okul ve öğrenci kalitesine olan ilginin artması, ebeveynler ve öğrencileri en iyi okulu seçme

yönünde bir arayışa yönlendirmiştir. Türkiye genç bir nüfusa sahiptir. Bu genç nüfusun nitelikli ve donanımlı bir şekilde geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Türkiye'nin dış dünya ile bütünleşmesinin sağlanması ve mevcut genç nüfusu üretken kılmaya gibi bir misyonu vardır. Bu yönelim, toplumun eğitime olan ilgi ve beklentisinin ebeveynler, devlete ait olmayan kuruluşlar ve işletmeleri de kapsayan özel teşekküllerle karşılığını bulabileceği inancını doğurmuştur (OECD, 2009). Ülkemizde, devletin en çok önem vermesi gereken unsurlardan biri de kuşkusuz eğitimidir. Ancak ülkemizin imkânlarının yetersiz olması, nüfus artış hızının yüksekliği devletin eğitime yeterince kaynak ayıramaması, eğitim alanına özel sektör yatırımlarını da kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu çok yönlülük topluma bu ulvi hizmeti veren eğitim kurumlarında çeşitliliğe yol açmıştır. Bu değişiklikler devlet okulları öğrencilere bu yeterlilikleri kazandırmada gerçekten yeterli olabilir mi sorusunu beraberinde getirmiş ve özel okulların açılması ve ardından hızla yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır.

Özel öğretim kurumlarının açılması öğretmenlere bir yandan yeni istihdam olanakları sağlarken, bu eğitim kurumlarının çeşitlenmesi ve yaygınlaşması birtakım farklılığı da beraberinde getirmektedir. Özel okulların eğitim süreçlerine devlet okullarından daha farklı yön vermeleri, devlet okullarına nazaran daha rekabetçi, mükemmeliyetçi bir politika sürdürmeleri, özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler açısından değerlendirildiğinde gerek örgüt kültürü gerekse çalışma koşulları bakımında farklılık göstermelerine neden olmaktadır.

Bu araştırmayla; öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumları, bu tutumlarla ilgili değişkenlerin (cinsiyet, okul türü, özel okulda görev yapma-yapmama, mesleki kıdem, branş, eğitim durumu, aile gelir durumu, yaş, mevcut kurumda toplam çalışma süresi) incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Amaç

Araştırmanın temel amacı; devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler (cinsiyet, okul türü, özel okulda görev yapma-yapmama, mesleki kıdem, branş, eğitim durumu, aile gelir durumu, yaş, mevcut kurumda toplam çalışma süresi) açısından incelemektir. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara ilişkin konulara ışık tutulmaya çalışılmıştır.

1. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
2. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar görev yapılan okul türü değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
3. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar daha önce özel okulda görev yapıp-yapmama değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
4. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar mesleki kıdem değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
5. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar branş değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
6. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
7. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar gelir durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
8. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar yaş değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
9. Devlet okulu öğretmenlerinin Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar görev yapılan okulda çalışma süresi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.3.Araştırmanın Önemi

1970'li yılların sonlarında bilgi teknolojilerinde meydana gelen hızlı değişim ve gelişmeler ile ekonomik, sosyal ve kültürel alanda hâkim olmaya başlayan, küreselleşme rekabetle önemli bir olgu olan bilgi toplumu oluşumu sürecini de başlatmıştır (Dinler ve subaşı, 2003).

Ülkemizde nüfus artışının getirdiği kalabalıklaşmaya, çocuk ve genç nüfustaki artışa paralel olarak eğitime olan talep de çok hızlı bir biçimde artmaktadır (Çakar, Dilmaç ve Kulaksızoğlu, 1999). Bireysel getirisinin önemi hissedildikçe insanlar aldıkları eğitim

hizmetinin daha kaliteli olması için, bütçelerini zorlayarak hizmeti daha iyi verdiğini düşündüğü kurumlara yönelmektedir. Bu durum veliler için tercih sorununu özel okullar için ise rekabet ve pazarlama sorununu beraberinde getirmektedir. Okul tercihinde velilerin seçiciliği ve seçeneklerin sayısı arttıkça özel okulların müşteri profilini geliştirmek ve pazardan daha fazla pay alabilmek için eğitim yönetimi ile eğitim ekonomisi alanlarındaki yeni bilgileri pratiğe aktarmak amacıyla hızlı değişimler yaşamaktadır (Hesapçıoğlu ve Nohutçu, 1999).

Bu bağlamda, kurulduğu bölgelerdeki ekonomik kaynakları harekete geçiren ve çalıştıracağı personel alanında istihdam yaratan özel okullar, (Çakar, Dilmaç ve Kulaksızoğlu, 1999) rekabet ortamında başarılı olmayı hedeflediklerinden, sundukları eğitim hizmetinin niteliğini artırmaya yönelik yeni uygulamalara gitmektedir.

Sözü edilen tüm bu teknolojik, sosyoekonomik ve eğitimle ilgili değişiklikler öğretmenler açısından değerlendirildiğinde, özel okullar ile devlet okulları arasında öğretmenler açısından önem arz eden farklılıkların olduğu görülmektedir. Özel okullar öğrencilerine kaliteli bir eğitim ortamı, teknolojik araç-gereçler vadedebilirler fakat unutulmamalıdır ki tüm bunları uygulayacak ve yüksek standartta eğitim sunacak olan kişiler öğretmenlerdir. Dolayısıyla bu durum, öğretmenler için devlet okulu ile özel okul arasında bir tercih sorununu gündeme getirmektedir.

Çağımız yönetim anlayışlarında insan faktörü, örgütün en temel yapı taşıdır. Bu bağlamda insan faktörü ne kadar etkili kullanılır ve olumlu yönde beslenirse örgütün başarısı da o derece artar (Taşdan ve Tiryaki, 2008). Bu bağlamda, çalışanların kuruma yönelik tutumları onların kurum tercihleri, kuruma olan bağlılıkları, beklentileri ve verimliliklerini değerlendirebilmek bakımından son derece önemli olduğu düşünülebilir.

Öte yandan, genç nüfus oranının fazla olduğu ülkemizde son yıllarda belirgin artış gösteren işsizlik sorunu öğretmenlik mesleği üzerinde de etkisini göstermektedir. Öğretmen adaylarının öğretmen olarak atanamamaları, çalıştıkları resmi kurumla arasında gelişen herhangi bir olumsuz yaşantı, kişisel memnuniyetsizlik veya farklı beklentilerinin oluşması durumunda içine düştükleri bu umutsuz duruma çare olabilecek, mesleklerini icra edebilecekleri özel öğretim kurumlarının varlığı, işsizlik sorununa alternatif çözüm olanağı sunmaktadır. Dolayısıyla, özel öğretim kurumlarının açılması ve yaygınlaşması öğretmen adaylarının mesleki gelecekleri açısından önem taşımaktadır. Diğer yandan, tüm bu

gelişmeler aynı zamanda öğretmenlerin devlet kurumları ve özel okullar arasında bir seçim yapmalarını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmanın öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumları ve bu tutumlara etki eden faktörlere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, özel okullara yönelik bir tutum ölçeği geliştirilmiş ve bir örnek uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmayla elde edilecek sonuçlarla;

1. Özel okulların çalışma şartlarında iyileştirme sağlamak,
2. Özel okullarda çalışmayı daha cazip hale getirme yönünde yapılan çalışmalara destek olmak,
3. Öğretmenlerin okul tercih sürecinde önem verdikleri kriterlerin neler olduğunu tespit etmek,
4. Öğretmenlerin çalıştıkları kurumdan beklentilerinin neler olduğunu ortaya koyarak, özel okullarda çalışan öğretmenlerin moral ve motivasyonunu artırmaya yönelik yapılan çalışmalara yön vermek,
5. Özel okul sahibi ve özel öğretim kurumlarının işe alım süreçlerinde aktif rol alan kişilere eleman arayışı ve iş teklifi sürecinde önemli bir bilgi kaynağı vazifesi görmek,
6. Özel okulların iş ve işe alım süreçlerini, yönetsel anlayışını, stratejik kararlarını gözden geçirmelerini sağlamak ve bu yönde gerçekleştirilecek iyileştirme ve geliştirme çalışmalarına ışık tutmak amaçlanmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma zaman açısından 2014-2015 eğitim öğretim yılıyla sınırlıdır.
2. Araştırma örneklem açısından, İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan 29 devlet okulunda görev yapmakta olan öğretmenler ile sınırlıdır.
3. Araştırma, geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğretmenler araştırmada kullanılan ölçme aracını içtenlikle yanıtlamışlardır.

1.6. Tanımlar

Tutum: Bireyin çevresindeki bir simgeyi, bir nesneyi ya da bir olayı olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerleme eğilimidir (İnceoğlu, 1993).

1.7. Kısaltmalar

NCES: National Center for Educational Statistics (Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi).

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü).

ÖOTÖ: Özel Okul Tutum Ölçeği

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR

Öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarının belirlenmesiyle, olumsuz tutuma yol açan etkenler belirlenebilir. Bu sayede, mevcut olumsuz etkenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik önlemler alınarak iyileştirme yoluna gidilebilir.

2.1. Eğitim

Eğitim insanın doğuştan var olan olumlu yönleri ve yeteneklerinin yeni bilgilerle harmanlanarak hem kendisi hem de toplumu için faydalı bir kimliğe kavuşması için kullanılacak en önemli araçtır. Kişinin kaliteli bir yaşam sürdürebilmesi için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmanın ötesinde eğitim; toplumun varlığını sürdürmesi ve ilerlemesini devam ettirebilecek nitelikte değer üretmek, mevcut değerleri korumak ve yaşatmak, toplumun eski ve yeni değerlerinin birbiriyle uyumlu bir biçimde topluma yansımaları sağlamak amacıyla bağdaştırmak sorumluluğu taşır (Balcı, 2004).

Eğitim kelimesi Latince “educare” kelimesinin anlamsal karşılığı olan “bakım ve yetiştirme” anlamını karşılar. İngilizce ’de kullanılan bir kelime olan “educate” de “terbiye etmek, yetiştirmek, okutmak” olarak tercüme edilebilir (Şimşek, 2012).

Eğitim, öncelikli olarak öğrenme ve bilgi edinme süreci olmak üzere çok geniş kapsamlı bir terimdir. Okul ve üniversitelerdeki formel (resmi) öğrenmeler eğitimin en yaygın türlerinden olmasının yanı sıra kendi kendine öğrenmeler ve “yaşam deneyimleri” de eğitim olarak nitelendirilebilir. Dünyanın her yerinde yaşayan toplumlar, her yaşta insanın eğitimine büyük önem vermektedirler. Yeni fikirler ve beceriler edinmenin insanların daha iyi çalışmalarını, düşüncelerini ve toplumsal olarak katkıda bulunmalarını desteklediği yaygın bir inanıştır.

İnsanın doğuştan var olan güçlerinin geliştirilip yeni bilgilerle harmanlanması için kullanılacak en önemli araç eğitimidir. Eğitim, yalnızca insanlara bilgi ve beceri kazandırma değil; aynı zamanda toplumun varlığını sürdürmesi için gerekli değerleri koruma, yeni ve eski değerlerin bağdaşmasını sağlama sorumluluğu taşır (Balcı, 2004). Eğitim her toplumun ilerlemesinde yapı taşları olarak adlandırılacak unsurların oluşturulması, bir araya getirilebilmesi ve desteklenmesinde önemli rol oynayan etmenlerin başında gelir.

Eğitim yaşam boyu devam eden ve bireysel, sosyal, kültürel ve politik boyutları içinde barındıran çok yönlü bir yapıdır. Bu nedenle, ülkenin kaderini belirleyen eğitim sistemine yapılan yatırım aslında geleceğe yatırımdır. Toplumun gereksinimi olan, yüksek nitelikli insan gücü, ancak nitelikli eğitimle sağlanabilir. Eğitim; pozitif düşünen, öğrenmeye açık, çözüm odaklı, sorunların nedenlerinden çok nasıl çözülebileceğine odaklanan, araştıran ve sorgulayan nitelikte bilgi ağı insanını yetiştirme misyonunu üstlenmiştir (Akan, 2012).

Her vatandaşın geçimini sağlayabilmesi adına eğitimi olmasđ zorunlu hale gelmiştir. Eğitim, yalnızca bir iş görüşmesine katılabilmek için belirlenen kriterlere sahip olmamızı sağlamak ve görüşmede karşımıza çıkma olasılığına sahip engelleri ortadan kaldırmakla kalmaz; aynı zamanda bir iş görüşmesinde ortaya koyduğumuz performansımızı da belirler. Eğitimi kişi etrafında olup bitenin farkındadır. Bu nedenle kendisine yönlendirilen sorulara, eğitimsiz bir kişinin aksine, net yanıtlar verebilir. Eğitim, yaşamımızı kazanabilmemiz adına ihtiyaç duyduğumuz dünyanın kapılarını aralamamıza yardımcı olur. Eğitim insan hayatının her evresinde var olan bir süreçtir. Bebeklik döneminde aile ile başlayan eğitim daha sonra okul-aile işbirliği ile sürdürülür ve yaşam boyu devam eder.

2.2. Öğretmen

Eğitim sistemi içerisinde öğretmenler önemli bir role sahiptirler. Eğitim sisteminin kalitesini belirleyen de şüphesiz öğretmenlerdir. Dolayısıyla, bir eğitim sisteminin başarılı ya da başarısız olduğuna karar verecek kişiler öğretmenlerdir (Chughati ve Perveen, 2013).

Eğitim girdi, işlem, ıktđ ve dönüt olmak üzere birçok unsuru bünyesinde barındıran ve çağın gereklerine uygun şekilde kendini yenileyen aktif bir sistemdir. Eğitim sistemini bilgisi ve grgsyle şekillendiren en önemli girdi öğretmendir.

Öğretmen iyileştirme ve kalkınma hamlelerine öncülük eder. Yapılan çalışmalarda tüm işlerin düzenli ve koordineli bir şekilde sürdürülebilmesi için sistem içinde adeta dinamo görevi görür (Taşgın, 2010). Öğretmenler, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan bilgi ve becerileri kazanmalarına yardımcı olarak onların toplum için yararlı, kaliteli birer birey olmalarını sağlar ve ülke kalkınmasına katkıda bulunur (Yetim, 1988).

Öğretmen, ğrencilerin öğrenmelerini sağlamada yol gösterici, eğitim-öğretimle ilgili her türlü yenilik ve değişimin takipçisi, uygulayıcısı ve destekleyicisidir. Öğretmenler yaşadıkları topluma karřđ büyük sorumluluk taşımaktadırlar. Öğretmenin her davranışı öğrencileri için örnek teşkil eder ve onlar tarafından taklit edilir. Öğretmen, ğrencinin belirlenen hedefler

doğrultusunda yetişmesini sağlayan, daima yapıcı, yaratıcı, ülke kalkınmasını destekleyen bireyler yetişmesi konusunda sorumlu kişidir. Nitelikli bireylerin yetiştirilmesi ancak nitelikli öğretmenlerle mümkün olabilir. Bir ülkenin kaderini tayin eden kişiler yine öğretmenlerdir.

2.3. Öğretmenlik

Öğretmenlik eğitim örgütleri içerisinde en önemli mevkilerden biridir. Mesleğin önemi dolayısıyla da bir takım belli davranışlar setini öngörür. Söz konusu davranışlar seti bu konunun gerekli kıldığı görevleri ve müdür, veli ve öğrenci gibi ilişkileri de içinde barındırır (Üstüner, 2006). Ülkemizde Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti zamanlarında, 1848 yılına kadar, öğretmenlik görevi, medreselerden yetişen, özel bir öğretmenlik bilgisine sahip olmayan kimseler tarafından yapılmıştır. Meslek sahibi öğretmenleri yetiştirmek amacı ile yurdumuzda ilk defa öğretmen okulu 1848 yılında İstanbul'da açılmıştır. Öğretmen yetiştiren bu okulların sayısı, daha sonra artmaya başlamıştır. 1913 yılında, Tedrisatı İptidaiye Kanun-u Muvakkad-i çıkarıldıktan sonra, öğretmen okullarında öğretmen adaylarını yetiştirecek öğretmenlerin yetiştirilmesine önem verilmeye başlanmıştır (Tekişik, 1987).

Öğretmenlik hem okul ortamında hem de bulunduğu sosyal çevrede toplumla sürekli etkileşim içinde olan ve duygusal yönü ağır basan bir meslektir. İnsan hayatına yön veren önemli adımların atılmasında etkili olan öğretmenlerin bu anlamda taşıdıkları manevi yük de şüphesiz oldukça fazladır. Bu çok yönlülük öğretmenlerin hem akademik hem de sosyal alanda başarılı, duygu-mantık sentezini iyi ayarlayan kişiler olmalarını gerektirir.

Ülkemizde öğretmenlik mesleğinin diğer ülkelerle benzer ve farklı yanları bulunmaktadır. Ancak bu başlık altından önemli olan ülkemizde öğretmenliğin bazı özelliklerinin ortaya konmasıdır. Bu özellikler aşağıdaki şekildedir (Özdemir ve Yalın, 2000):

- Türkiye'de kamu görevlilerinin yaklaşık $\frac{1}{4}$ 'ü öğretmendir.
- Öğretmenlik kadınların yoğun olarak çalıştıkları bir meslek dalıdır.
- Öğretmenlik genellikle üst gelir grubu tarafından tercih edilen bir meslek değildir.
- Öğretmenlik mesleğinde kariyer yapma ve meslek gelişim imkânları çok sınırlıdır.
- Öğretmenlik mesleği genelde kadınlar tarafından tercih edilmektedir. Yarım gün çalışma ve uzun tatiller mesleği tercih eden kadınların tercih nedenlerinin başında gelir.
- Ülkemizde yaygınlaşmaya başlayan özel eğitim kurumları ve özel dershaneler nitelikli öğretmenlerin yüksek kazanç elde etmelerine imkân sağlamaktadır.

Bölge ve toplum yapısına bağı olarak niteliği değışmekle birlikte öğretmenler hemen hemen herkesin hatırında kalıcı izler bırakan, toplumun her kesiminde örnek alınan ve saygı duyulan kişilerdir. Öğretmenler, vaktinin çoğunu birlikte geçirdikleri dolayısıyla ilgi, sevgi, saygı, güven gibi insan olmanın gerektirdiğı temel kavramları öğrendikleri öğrencileri için adeta ikinci anne konumundadır. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrencilerini desteklemek, onlara yardımcı olmak ve sıcak bir ortam yaratmak için yaptıkları işi sevmeleri önem arz etmektedir.

2.4. Özel Okullar

Özel okullar belli bir ücret karşılığında eğitim hizmeti veren kurumlardır (Açıkalin, 1989). Özel Öğretim Kurumları 5580 sayılı Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine göre açılan okul/kurumlardır (MEB, 2012). Özel okulların bütçesi devlet bütçesinden ayrıdır. Özel okulların kurucuları gerçek kişiler ya da yardım kuruluşları olabilir. Bu okullar anaokulundan yükseköğretime kadar her yaşta bireye eğitim hizmeti vermektedir (Uygun, 2003).

Özel okullar paralı hizmet veren eğitim-öğretim kurumlarıdır. Dolayısıyla daha kaliteli bir eğitim vermeyi ve öğrenci başarısını yükseltmeyi hedefledikleri için sınıf mevcutları diğer okullara göre daha düşüktür. Ayrıca özel okullar kaliteli bir öğretmen kadrosu oluşturmaya önem vermekte, öğrenme ortamlarını modern teknolojik araç gereçlerle donatmaya özel göstermektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin moral ve motivasyonunu yükseltmek amacıyla sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlemektedirler (Eyüboğlu, 2002).

Özel okullara, izledikleri ideoloji, din, politik ve etnik eğilimlerine bakılmaksızın faaliyet izni verildiğı gibi, devlet sübvansiyonundan da yararlanırlar. Özel öğretim okullarının yerine getirmek zorunda oldukları tek koşul; müfredat programlarının ilköğretim okulları ve lise müfredatına uygun olmasıdır. Özel okullar okula hazırlık sınıfı ve isteğe bağı 10. Sınıf da dahil olmak üzere 11 yıllık eğitim vermek üzere “Temel Eğitim” programlarına uygun olarak yapılanmışlardır (Subaşı ve Dinler, 2003).

Özel okullar başlıca şu kategorilere ayrılmaktadır:

1. Kırsal kesimlerdeki serbest okullar,
2. Dini okullar ve cemaat okulları,
3. Deneme okulları,
4. Özel pedagojik yöntem uygulayan okullar,
5. Alman azınlık okulları,

6. Göçmen okulları (Subaşı ve Dinler, 2003).

2.4.1. Ülkemizde Bulunan Özel Okul Türleri

Ülkemizde bulunan özel okul türleri aşağıdaki gibidir; (MEB, 2013)

- Okul öncesi,
- İlkokul,
- Ortaokul,
- Genel lise,
- Anadolu Lisesi,
- Fen lisesi,
- Çeşitli Meslek ve Teknik Liseler,
- Azınlık okulları (İlkokul, ortaokul, lise),
- Yabancı okullar,
- Uluslararası okullar.

2.4.2. Özel Öğretim Kurumlarında Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı

2013-14 eğitim yılı itibariyle toplam özel öğretim kurumu sayısı 19.699, özel okullarda öğrenim görmekte olan toplam öğrenci sayısı 4.339.430, özel okullarda görev yapan toplam öğretmen sayısı 181.777'dir (MEB, 2014).

Tablo 1. Eğitim Kademelerine Göre Özel Öğretim Kurumlarında Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı				Öğretmen Sayısı			
	Okul Kurum	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Derslik
Genel Toplam	19.699	4.339.430	2.616.408	1.723.022	181.777	78.577	103.199	133.390
Örgün Eğitim Toplamı	7.403	698.912	371.139	327.773	86.766	26.617	60.149	55.157
• Okul Öncesi Eğitimi	3.927	135.905	71.815	64.090	14.994	544	14.450	13.079
• İlkokul	1.071	184.325	97.699	86.626	21.273	5.113	16.160	15.626

• Ortaokul	972	182.01	98.288	83.731	21.45	7.98	13.47	10.40
		9			9	6	3	5
• Ortaöğretim	1.433	196.66	103.33	93.329	29.04	12.9	16.06	16.04
		3	4		0	74	6	7
• Genel Ortaöğretim	1.007	140.16	76.830	63.780	21.56	10.1	11.45	11.19
		0			8	12	6	6
• Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	426	56.053	26.504	29.549	7.472	2.86	4.610	4.851
						2		

Şekil 1. 2013/’14 Öğretim Yılı İtibariyle Özel Öğretim Kurumlarında Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı (MEB, 2014)

2.4.3. Özel Okulların Vermiş Oldukları Hizmetler

Özel okullar çağdaş eğitim araçlarını kullanarak çağın gerektirdiği standartlara ulaşmayı hedeflemektedirler. Bu hedefler doğrultusunda vermiş oldukları eğitim hizmetinin niteliği devlet okullarıyla kıyaslandığında bazı farklılıklar göstermektedir.

Hangi alanda eğitim almış olursa olsun, yabancı dil konuşabilen, teknolojik gelişmeleri yakından takip edebilen, kendi kültürel ve toplumsal değerlerine sahip çıkarken diğer kültür ve toplumlara da hoşgörülle yaklaşan bireyler yetiştirmeyi hedefleyen özel okullarımızın, bu çerçevede vermiş oldukları hizmetleri kısaca özetleyecek olursak; (Subaşı ve Dinler, 2003)

- Bilişim teknolojileri, eğitimin her kademesinde kullanılmakta ve hatta “online” sistemi ile öğrencilerin evlerine bağlanan ve öğrencilerine evden destek veren okullar ve dershaneler de mevcuttur.
- Kurumlardaki laboratuvar ve uygulama derslikleri en modern araç ve gereç ile donatılmaktadır. Böylece belli alanlarda ilerlemek, araştırma ve inceleme yapmak isteyen öğrenciler için gerekli ortam sağlanmaktadır.
- Özel öğretim kurumları “Kurum Yönetmeliği” denilen ikinci bir mevzuata tabidirler. Kurum tarafından hazırlanan ve ilgili mercilere onaylatıldıktan sonra uygulamaya konulan bu mevzuat, kurumlara eğitim ve öğretimi geliştirmeleri yönünden büyük imkân sağlamaktadır. Çünkü özellikle fiiliyatta karşılaştıkları güçlükleri veya uygulamada metod, teknik ve yöntem bakımından getirmek istedikleri usul, esas ve kuralları kendileri tespit etmektedirler.

- Rehberlik hizmeti özel okullar ile birlikte eğitim sistemimize girmiştir. Yani özel okullar bu sahada öncülük yapmıştır diyebiliriz. Eğitimde rehberlik hizmetinin önemli olduğunun anlaşılması üzerine resmi okullarda da bu hizmet verilmeye başlanmıştır.
- Özel okullarda bir öğretmene düşen öğrenci sayısı AB standartlarına yaklaşmış durumdadır. Oysa bunu devlet okulları için söylemek mümkün değildir.
- Özel okullarda yabancı dil eğitimi, ilköğretimden itibaren yabancı hocaların da desteği ile verilmektedir.
- Üniversite sınavlarında özel okullar resmi okullara nazaran daha başarılı olmaktadır.

2.4.4. Özel Okulların Tarihsel Gelişimi

Tanzimat dönemiyle birlikte Batılılaşma sürecine girilmiş ve eğitimde geleneksellikten uzaklaşma başlamıştır. Yabancı ve azınlıkların girişimleriyle özel okulların gelişimi başlamıştır. Eğitimde meydana gelen bu yenilik Türk eğitimini olumlu yönde etkilemiş ve eğitim niteliğinin artmasına katkıda bulunmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında azınlık ve yabancı okulları faaliyetlerini devlet denetimi altında sürdürmeye başlamış ve bu okulların faaliyetlerine devlet tarafından sınırlandırma getirilmiştir. 1960'lı yıllara kadar özel okullarla ilgili göze çarpan bir gelişme görülmemiştir. 1960'lı yıllardan sonra ise bazı hareketlenmeler olduğu görülmüştür (Uygun, 2003).

Özel okulların 1980'lerden sonra teşvik kapsamına alınması ve teşvikle ilgili yapılan değişiklik ile özel okul açanlara çeşitli teşviklerden yararlanma imkânı verilmesi bu okulların sayısında hızlı bir artışa neden olmuştur (Kamburoğlu, 1997, s. 27).

1985 sonrası özel okulların gelişmesi ve yaygınlaşması adına yeniden yapılandırma sürecine girildi. Bu yapılandırmalar özel okul açma niyetindeki yerli ve yabancı girişimcileri teşvik edici nitelikteydi. Bu düzenlemeler özellikle yabancı girişimcilerin faaliyet alanlarını ve kapasitelerini artırıcı nitelikteydi (Uygun, 2003).

Özel okullara sağlanan devlet teşviki ile ilgili yapılan bazı düzenlemeler aşağıdaki gibidir (625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 1994):

- 1- 9.1.1985 tarih ve 3236 Sayılı kanunla yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebileceği milletler arası öğretim kurumlarının yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişiler tarafından,

doğrudan veya Türk vatandaşlarıyla ortaklık yolu ile 6224 Sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik kanunu çerçevesinde açılmasına imkân sağlamıştır.

- 2- Özel öğretim kurumlarının açılış, işleyiş, yönetim ve eğitim-öğretim bakımından bağlı olacakları esasları belirleyen yönetmelik 23.6.1985 tarihinde çıkarılmış; daha sonra bu yönetmelik 7.9.1991 tarihinde değiştirilerek iyileştirilmiştir. Doğrudan özel okullarla ilgili çıkarılan bu yönetmelikler, özel öğretim kurumlarının işleyişini düzenlemiş ve böylelikle de bu okulların bu okulların yaygınlaşması için kolaylık sağlamıştır.
- 3- 2.6.1988 tarih ve 326 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile özel öğretim kurumlarının öğrenci ücretlerinde serbestliğin sağlanmasında önemli bir aşama kat edilmiştir.

Anaokulundan yükseköğretime kadar geniş bir yelpazede eğitim-öğretim veren özel okulların sayısı giderek artmaktadır. Ülkemizde özel okulların büyük çoğunluğu Türk sermayesiyle kurulmuş olup, çoğunluğu Türk öğrencilere hizmet vermektedir. Özel okulların sayısının artması ile eğitim sektöründe ciddi bir rekabet oluşmakla birlikte bu rekabet neticesinde eğitimin kalitesi sorgulanır hale gelmektedir. Özel okulların eğitim kalitesinin yüksek olduğu düşünüldüğünden bu kurumlara rağbet artmaktadır (Uygun, 2003).

2.4.5. Günümüzde Özel Okulların Gelecek İçin Plan Ve Projeleri

Özel Okullar Derneği'nin 2003 yılında hazırlamış olduğu rapora göre ülkemizde hızla yaygınlaşmakta olan ilgili kurumların gelecek için plan ve projeleri aşağıdaki gibidir (ÖOD, 2003, s. 17-18);

1. Avrupa birliği ülkelerinin eğitim sistemlerini takip ederek, bu sistemleri ülkemizdeki özel eğitim kurumlarına entegre etmek ve yapılan çalışmalarda Avrupa'daki öğretmen ve öğrencilerle karşılıklı iletişime geçmek ve işbirliğini artırmak,
2. Öğrencilerin eğitim ve öğretimle ilgili her türlü ihtiyacını karşılayacak nitelikte teknolojik araç-gerece erişimlerini mümkün kılarak çağın gereksinimlerine ulaşmalarını sağlamak,
3. Öğrencilerin anadili olan Türkçe 'ye hakimiyetlerini artırarak onların kendilerini hem yazılı hem de sözlü olarak en doğru şekilde ifade etme becerilerini geliştirmek,
4. Öğrencilerin anadilleri dışında iki farklı yabancı dili öğrenmelerini sağlamak,
5. Öğrencileri ders dışı sosyal faaliyetlerde de desteklemek ve ilgi alanları ile yeteneklerine göre spor ve sanatsal aktivitelerde uzmanlaşmalarını sağlamak,

6. Eğitim kalitesini artırmak ve birebir eğitim verebilmek adına sınıf mevcutlarını makul düzeyde sınırlandırmak,
7. TEOG, LYS gibi sınavlarda öğrenci başarısını maksimum düzeye çıkarmak için öğrencilerde üst düzey düşünme becerileri geliştirmek,
8. IB, TOEFL, SAT, GRE gibi uluslar arası sınavlarda öğrencileri dünyanın önde gelen ülkeleriyle yarışabilir hale getirmek.

Yukarıda belirtilen maddeler ışığında, özel okullar doğru stratejiler oluşturarak geleceğe yönelik vizyon ve misyonun saptanması, uygulanabilirliğinin sağlanması ve gelişime her daim önderlik ederek bilgili, becerikli ve ülkemize yararlı nesillerin yetiştirilmesi hedeflemektedirler (ÖOD, 2003, s. 17-18).

2.4.6. Özel Okullara Devlet Teşviki

Türkiye'deki nüfus artışının fazlalığı eğitime olan talebi de artırmakta, eğitim çağındaki nüfusun okuyabileceği okulları inşa etmek ve öğretmenleri yetiştirerek işe yerleştirmek devlete çok önemli yük getirmektedir. Bu bakımdan devlet sunmakta olduğu bu kamu hizmetini daha yaygın ve nitelikli hale getirmek için özel kişi ve kurumları devreye sokmak zorundadır. Devlet kendi gözetim ve denetiminde özel kişi ve kuruluşların eğitim hizmeti sunmasını teşvik etmeli ve bunu daha da yaygınlaştırmalıdır (Kulaksızoğlu, Çakar ve Dilmaç, 1999).

Ülkemizde kamu kaynaklarının yetersizliği nedeniyle eğitim alanında Avrupa Birliği standartlarına ulaşmamız mümkün gözükmemektedir. Bu sebeple özel sektörün eğitime olan katkısı yadsınamaz. Eğitim alanında geleceğin şekillendirilmesi, planlanması ve uygulanabilir hale getirilmesi için bu alanda özel sektörün teşvik edilerek desteklerinin artırılmasını sağlamak ülkemizdeki eğitim düzeyinin yükselmesi için hayati önem taşımaktadır.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) verilerine göre, ülkemizdeki tüm özel okulların yatırım maliyetleri anaokulları için yaklaşık 196 Milyon TL; ilköğretim okulları için yaklaşık 1 Milyar 357 Milyon TL ve ortaöğretim okulları için yaklaşık 1 Milyar 287 Milyon TL'dir. İlgili veriler ortalama değerlerdir.

Özel okulların eğitim yatırım değerleri kurumdan kuruma farklılık göstermektedir. Yukarıdaki değerler göz önünde bulundurulduğunda ortalama değerinin oldukça altında yatırım yaparak eğitim hizmeti veren özel okulların yanı sıra, yalnızca arsa ve bina maliyeti

bile ortalamanın çok üstünde olan özel okullar da mevcuttur. Hali hazırda faaliyetini sürdürmekte olan özel okulların en az 100 tanesinin yatırım değerinin 50 Milyon \$ civarında olduğunu söylemek mümkündür. Yatırım değerlerinin farklılıkları göz önüne alındığında özel okulların ülke ekonomisine ciddi katkıda bulunduğu görülmektedir. Devlet özel sektörü eğitim hizmeti vermeye teşvik ederek esasen üzerindeki mali yükü hafifletmektedir. Devlet tarafından verilen teşvikin bir bütçe kaybı olduğu düşünülmemeli; aksine devlet için daha çok vergi kaynağı ve istihdam olanağı sağladığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu dünyanın diğer gelişmiş ülkelerinde de geçerli bir algıdır. Kamuoyunun ve bürokrasinin bu bilinç ile hareket etmesi ve özendirilmesi sağlanmalıdır (TÖDER, 2015).

2014 itibariyle okumakta olan öğrenci sayısı 662 bindir. 2002-2003 yılı toplam öğrencisi sayısı 223 bin olduğu göz önüne alındığında 11 yıllık periyotta yüzde 196'lık bir artış gözükmektedir. Özel okulların öğrenci sayısının artması ile birlikte devlet okullarının sınıf mevcutlarında olumlu yönde bir azalma gözükmektedir (MEB, 2014).

Günümüzde ülkemizde üniversiteye yoğun bir talep vardır. Sınırlı sayıda öğrenciye okuma fırsatı sağlayan üniversitelere özel ve nitelikteki okulların öğrenci yerleştirmesi eğer bir başarı olarak görülürse, bu özel okulların başarısıdır. Dolayısıyla aileler çocuklarını özel okullarda okutmak istemektedir. Çünkü onlara göre çocuğun başarısı okula bağlıdır. Özel okulların bu ve benzer nedenlerden dolayı ilgi gördüğü söylenebilir.

Velilerin eğilimleri ve devletin önümüzdeki dönemlerde de sürdürmeyi planladığı özel okullara yönelik teşvikler özel okul sayısının hızla artmaya devam edeceğinin açık göstergesidir. Bu nedenle, özel okullarda istihdam eden öğretmen sayısının da her geçen gün artmaya devam edeceği düşünülebilir.

2.5. Türkiye’de Öğretmen İstihdamı ve Öğretmen İhtiyacının Planlanması

Ülkemizde eğitim kurumlarının büyük çoğunluğu kamu kuruluşudur. Bu sebep ile öğretmenlerin çoğunluğu devletin eğitim kurumlarında istihdam edilmektedir. Ülkemiz eğitim kurumlarının ihtiyacı olan öğretmen sayısı ile üniversitelerin öğretmen yetiştiren bölümlerinin kontenjanları arasında dengesizlik söz konusudur. Dolayısı ile ülkemizdeki mevcut öğretmen sayısı ile öğretmen ihtiyacı arasında arz ve talep dengesizliği bulunmaktadır. Öğretmenler kadrolu, sözleşmeli ve ücretli olarak farklı şekillerde istihdam edilmektedir. Öğretmenlerin özlük hakları gözetildiğinde farklı şekillerde istihdam edilmeleri eşit haklara sahip

olmadıkları gerçeğini ortaya çıkmaktadır. Bu durumun eğitim kalitesinde verimlilik açısından olumsuz sonuçlar doğurduğu söylenebilir.

Ülkemizde eğitim fakültesi mezunlarının istihdamı konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Öğretmenlerin devlet okullarında çalışabilmeleri için her yıl gerçekleştirilen Kamu Personeli Seçme Sınavı'nda (KPSS) başarılı olmaları gerekmektedir. Sınavdan aldıkları puan doğrultusunda bir sıralamaya konan öğretmen adaylarının, devletin o yıl için belirlediği kadro oranında atanması gerçekleştirilmektedir. Sınavda başarılı olmak için emek, para ve zaman harcayan fakat atanamayan öğretmen adayları ise özel eğitim kurumlarına ya da kendi alanları dışında işlere yönelmektedir. Devletin sürdürmekte olduğu ekonomi politikaları nedeniyle yeterli kadro açılmamasından dolayı her yıl birçok öğretmen atanamayıp açıkta kalmaktadır. Yaşanan bu sorun, her yıl yeni mezunlar verilmesiyle artarak varlığını sürdürmektedir. Eğitimini aldıkları bu onurlu mesleği icra etmek isteyen öğretmenlerin atanma sorununun nasıl çözüleceğine ilişkin belirsizlik halen varlığını sürdürmektedir. Yıllardır yapılan plansız atamalar ve açılan eğitim fakülteleri ile fen-edebiyat fakültesi mezunlarına verilen formasyonlarla “atanması yapılamayan öğretmenler sorunu” büyümeye devam etmektedir. Ülkemizde, şuan 260.000 öğretmen atama beklemekte iken atanması yapılan öğretmen sayısı ortalama 30.000 civarındadır. Yılda yaklaşık 60.000 mezun veren eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi mezunlarının da her yıl bu sayıya eklendiği düşünüldüğünde sorunun gün geçtikçe ne kadar çözümünü zor bir hal aldığı söylenebilir. Ülkemizde özellikle üniversite mezunu işsizler için istihdam çözümleri planlanmaktadır. Özel okulların eğitim sistemimiz içindeki payı % 3'ün altında olmasına rağmen, özel eğitim kurumlarının istihdama olan katkısı göz ardı edilemeyecek derecede büyüktür. Ülkemizde işsizlikle bağlantılı yaşanan sorunlar göz önünde bulundurulduğunda bu sayının yadsınamayacak kadar büyük olduğunu söylemek mümkündür. Ülkemiz genelinde özel okul öğretmen ücretinin net 1.200 TL olduğu göz önüne alındığında özel okullar tarafından yılda 683 milyon TL öğretmen ücreti ödendiği söylenebilir. Öğretmenler dışında özel okullarda istihdam edilen diğer görevliler ile birlikte bu rakam 1 milyar 100 milyonu aşmaktadır. Özel öğretim kurumlarının arzu edilen şekilde desteklenmeleri halinde istihdam kapasitelerini 350 binlere çıkarmaları mümkündür. Yeni yatırımcıların doğru politikalar ile desteklenmesi durumunda yatırım ve istihdam yüzdeleri artış gösterecektir (TODER, 2015).

Halen özel okullarımızda; okul öncesi eğitim kurumlarında yaklaşık 7 bin 500; ilköğretim okullarında 24 bin 800 ve ortaöğretim kurumlarında 15 bin öğretmen çalışmaktadır. Sonuç olarak, yurt sathındaki özel öğretim kurumlarında takriben 55.000 civarında öğretmen, uzman, usta öğretici ve bir o kadar da memur ve hizmetli görev yapmaktadır. İşsizliğin büyük problem olduğu günümüzde, takriben 70.000-80.000 kişiye özel eğitim kurumlarınca sağlanmaktadır. Sonuç olarak, yurt sathındaki özel öğretim kurumlarında takriben 55.000 civarında öğretmen, uzman, usta öğretici ve bir o kadar da memur ve hizmetli görev yapmaktadır. İşsizliğin büyük problem olduğu günümüzde, takriben 70.000-80.000 kişiye özel eğitim kurumlarınca sağlanmaktadır (Akan, 2012). Ülkemizde işsizlikle bağlantılı yaşanan sorunlar göz önünde bulundurulduğunda bu sayının yadsınamayacak kadar büyük olduğunu söylemek mümkündür.

2.6. Devlet Okulları ve Özel Okullar Arasındaki Başlıca Farklılıklar

Ebeveynlerin çocuklarının eğitime nasıl karar verdikleri oldukça tartışmalı bir konudur, fakat söz öğretmenlerin okul tercihlerine geldiğinde acaba öğretmenlerin gerçekten okul seçme şansları var mı sorusu akla gelmektedir. Bir öğretmen olarak işe ilk adımı atmak her zaman o kadar kolay olmayabilir.

Öğretmenlik oldukça rekabet içeren bir mesleki alanıdır ve öğretmen sayısı her dönemde mevcut açık öğretmenlik pozisyonundan çok daha fazladır. Bir özel okuldaki açık pozisyona başvuruda bulunan öğretmenlerin devlet okulu ve özel okul arasında onları bir öğretmen olarak etkileyebilecek farklılıkların olduğunu bilmesi gerekir. Bu farklılıkların algılanması önemlidir. Devlet okulları ve özel okullar arasındaki başlıca farklılıklar aşağıdaki gibidir;

Bütçe: Özel okullar kendi bütçelerini kendileri oluşturmaktadır. Özel okulların bütçesi genellikle ders ücretleri ve bağışların birleşiminden oluşur. Yani okulun toplam bütçesi kayıt olan öğrenci sayısına ve yapılan bağışlara dayanır.

Fiziki İmkânlar: Özel okullar devlet okulları ile karşılaştırıldığında fiziki imkânlar olarak daha iyi durumdadır (Türkoğlu, 2007). Özel okullar eğitimle ilgili hemen hemen tüm teknolojik araç ve gereçlerin kullanılabilmesi için yeterli donanımına sahiptir ve ısınma, materyal eksikliği gibi sorunlarla nadiren karşılaşılır. Devlet okullarında ise, bölgesel olarak değişmekle birlikte, bu tür durumlarla sıkça karşılaşılır ve çözülmesi de zaman alır.

Eğitim Fırsatlar: Özel okullar hedeflerini gerçekleştirebilmek için personel eğitimine büyük önem verirler. Özel okul öğretmenleri alanında uzman kişiler tarafından verilen eğitim seminerlerine katılma fırsatı elde ederler. Bu durum eğitim çalışanlarının kendine olan güvenlerini ve moralini yükseltir. Eğitim personelinin yeterli donanıma sahip olabilmesi için sunulan eğitim olanakları onların moral ve motivasyonu artırır (Telimen, 1988). Özel okul öğretmenlerinin kendilerini geliştirme fırsatı elde etmelerinin onların moral ve motivasyonunu artırarak davranışlarına olumlu yansıdığı söylenebilir.

Sınıf mevcudu: Özel okulların sınıf mevcudu devlet okullarına nazaran daha düşüktür (NCES, 1996) çünkü özel okullar kayıtlarını kontrol altına alabilmektedir. Böylece sınıf mevcudunu 15-18 gibi daha ideal sayıda tutmaktadırlar. Bu durum öğretmenler için de faydalıdır çünkü sınıf geneline bakıldığında akademik olarak seviyesi birbirine yakın olan öğrencilerin bir arada bulunduğu bir sınıfta ders işlemek daha kolaydır. Sınıf mevcudunun az oluşu öğretmenlerin daha verimli ders işleyebilmeleri açısından faydalıdır. Mevcudu az olan bir sınıfın yönetiminin kalabalık bir sınıfa göre daha kolay ve daha az yıpratıcı olduğu düşünülebilir.

Sertifikasyon: Devlet okulunda öğretmenlik yapmak için lisans belgesi ya da öğretmenlik sertifikasına sahip olmak gerekir. Bunlar devlet tarafından belirlenen zorunluluklardır. Özel okulların zorunlulukları ise bireysel olarak bu okulların yönetim kurulları tarafından belirlenir. Özel okulların çoğu devlet okullarının zorunluluklarına uyar. Fakat sayıca az da olsa öğretmenlik sertifikasını gerekli görmeyen özel okullar da bulunmaktadır. Diğer yandan, yüksek lisans şartı arayan özel okullar da bulunmaktadır.

Müfredat ve Değerlendirme: Devlet okullarının müfredatı devlet otoritesindeki merciler tarafından belirlenir. Özel okullar kendi müfredatları ve değerlendirme kriterlerini belirleyebilir. Özel okullar Milli Eğitim müfredatının yanı sıra farklı uygulamalar da gerçekleştirmektedir. Bazı özel okullar kendilerine özel ölçme ve değerlendirme sınavları gerçekleştirmektedir.

Disiplin: Devlet okullarında şiddet ve uyuşturucu madde kullanımı gibi disiplin sorunlarına daha çok rastlanmaktadır. Devlet okulu idarecileri zamanlarının çoğunu öğrenci disiplin problemlerini ele almakla harcamaktadır.

Kayıt: Devlet okulları yetersizliği, akademik düzeyi, dini, etnik kökeni, sosyoekonomik durumu her ne olursa olsun kaydetmek zorundadır. Bu durum sınıf mevcudunda artışlara neden olmaktadır. Devlet okulunda sınıf mevcudunun 30-40 öğrenci olması olağanüstü bir durum değildir.

Devlet okulları yer aldığı bölgede yer alan tüm öğrencilerin kaydını almaları zorunludur. Özel okullar ise prensiplerine aykırı davranan ya da kurallarını sürekli ihlal eden bir öğrenciyle ilişkilerini sonlandırabilir. Özel okullar için sınırlayıcı etken çeşitliliğin az olmasıdır. Devlet okullarının sosyo-ekonomik durum, öğrenci ihtiyaçları, akademik düzey gibi birçok yönden daha çok çeşitlilik gösterdiği düşünülebilir.

Veli Desteği: Devlet okulları için veli desteğinin miktarı farklılık göstermektedir. Bu genelde okulun konumlandırıldığı çevreye bağlıdır. Okulun yer aldığı çevrede yaşayanlar eğitime değer veren, okulu ücretsiz çocuk bakıcılığı olarak ya da eğitimi bir zorunluluk olarak görmeyen insanlar olduğunda okul ve öğretmenler daha çok veli desteği görmektedirler. Velilerin yoğun olarak destek verdiği okullar önlerine çıkan zorlu durumlarla daha kolay mücadele edebilmektedirler. Özel okullar da ise ebeveyn desteği daha fazla olduğu için disiplin sorunları daha az gözlenmektedir. Öğrencilerin bir sınıf ya da okuldan uzaklaştırılmasıyla ilgili de daha çok esnekliğe sahip oldukları söylenebilir.

Özel okullar her zaman yoğun veli desteğine sahiptir. Çocuklarının eğitimi için ücret ödeyen velilerin çocuklarının eğitimine müdahil olmaya niyetinde olduklarına dair dile getirilmemiş gizli bir garanti söz konusudur. Velinin de eğitim işinin içinde olması genel akademik gelişim ve çocuğun gelişimi için çok önemlidir. Aynı zamanda öğretmenin işini kolaylaştırdığı düşünülebilir.

Maaş: Ortalama olarak devlet okul öğretmen maaşları özel okul öğretmen maaşlarından yüksektir (NCES, 1996). Fakat bu durum özel okullarda kuruma ve kişiye bağlı olarak da farklılık gösterebilmektedir. Örneğin bazı özel okullar yükseköğrenim görme, konaklama, yemek ve yol ücreti gibi imkânlar sunmaktadır. Devlet okullarında ise öğretmen maaşları yalnızca kıdeme göre farklılık gösterir. Aynı kıdeme sahip tüm öğretmenler aynı maaşı alır. Dolayısıyla devlet öğretmenlerinin maaşları ve yararlandıkları sosyal haklar yönünden eşit muamele gördüklerini söylemek mümkündür.

Özel okullarda veli ve öğrenci memnuniyeti çok daha önemli olduğundan eğitim kalitesinin sağlanması da çok önemlidir. Bir veli eğitim kalitesini beğenmediği takdirde çocuğunu okuldan alabilir. Bu yüzden akademik kalitenin korunması ve geliştirilmesi büyük önem taşır (Çelikten, 2010).

Devlet okulu öğretmenleri özel okul öğretmenlerine göre daha çok iş garantisine sahiptir (Eryaman ve Sönmezer, 2008) çünkü devlet okulu öğretmenleri devletin kadrolu çalışanları iken özel okul öğretmenleri sözleşmeli çalışmaktadır.

Özel okullar, eğitimde niteliğin geliştirilmesine uygun bir fiziksel atmosfere sahiptirler. Bu okullarda, sınıf mevcutları devlet okullarına oranla öğretim niteliğini olumlu yönde etkilemeye daha uygun sayıdadır (Parlar, 2006). Ülkemiz eğitim sisteminde, devlet okullarının kalabalık oluşu, araç gereç, materyal ve laboratuvar gibi eğitim ortamlarının yetersizliği (Akan, 2012) göze çarpmaktadır. Özel okullarda ise genellikle müzik, fen, dil laboratuvarları mevcuttur. Akıllı tahta ve ipad gibi teknolojik araç gereçlerin kullanımı yaygındır.

Sonuç olarak öğretmenlerin devlet okulu ve özel okul arasında tercih yaparken dikkate alması gereken artı ve eksiler bulunmaktadır. Bu seçim tamamıyla kişisel tercih ve rahatlık düzeyine bağlıdır.

2.7. Tutum

Bir şeye ya da birine karşı belli bir tutuma sahip olduğunu söylemek hoşlanma ya da hoşlanmama, onaylama ya da reddetme, sempati ya da antipati, güven duyma ya da güvensizlik ve bunlara benzer duygulara sahip olmaktır. Bu tür duygular, söylediklerimiz ve yaptıklarımızla ve başkalarının söyledikleri ve yaptıklarına nasıl tepkide bulunduğumuzla yansıtılma eğilimi göstermektedir. Ödül ya da cezanın veya teşvik ya da caydırıcının basit bir etkisiyle mi bir davranış ortaya çıkar? Eiser'e (2011) göre, bu sorunun yanıtı olarak eğitimsel, klinik, kriminolojik, endüstriyel ve pazarlama psikolojisi ve aslında psikolojinin aklımıza gelen tüm uygulamalı alanlarında kapsamlı çıkarımlar yer almaktadır. Teşvik edici ve caydırıcı unsurlarla karşılaşan bireyler kendilerine: "Yaptığım şeye karşı beslediğim duygular nedeniyle mi yoksa bu durumdan sıyrılmak ya da yarar sağlamak için mi bu şekilde davranıyorum?" diye sorabilirler (Eiser, 2005, s. 11).

Tutumlar insan davranışlarını belirlemede oldukça etkilidir. Bu nedenle davranış bilimleri için anahtar kavram niteliği taşır. İnsanların karşılaştıkları durum ve olaylar karşısında ne tür davranış ve tavır sergileyeceklerini belirlemede dinamik bir etkiye sahiptir. Bu nedenle tutumların davranışlara yön verdiğini kabul etmemiz gerekir (İnceoğlu, 2010, s. 5).

Tutum bir nesne, kişi, kurum ya da olaya karşı olumlu ya da olumsuz yönde tepkide bulunma eğilimidir. Tutum da davranış özelliklerine benzer şekilde doğrudan gözlemle ölçülememesinden varsayım dayalıdır ve ölçülebilir tepkilerden belirlenmelidir. Tutumlar sosyal psikoloji içerisinde ele alınmakla birlikte; davranış bilimlerinin farklı alanlarında yapılan çalışmalar tutum konusunun farklı boyutlarıyla ele alınması durumunu gündeme getirmiştir. Sosyoloji alanındaki gelişmelerle birlikte tutumun geniş kitleler üzerindeki etkilerinin de farkına varılmış ve tutumun toplum ve gruplar düzeyinde incelenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Tutum, bireyin karşılaştığı bir olgu ya da nesneye karşısında göstereceği olası reaksiyon ve bireyin bu yöndeki eğilimi olarak tanımlanabilir. Canlı, cansız, soyut ya da somut her nesne, olay ya da olgu tutumun konusu olabilir. Bu durum ve olaylara gösterilen tepkiler de tutum çerçevesinde ele alınabilir (Ajzen, 2005).

Tutumlar karmaşık bir yapıya sahiptir. Bireylerin ne tür davranışlar sergileyeceklerini belirler. Sosyal algılarımızı ve davranışlarımızı etkileyerek yönlendirir. Davranış belirleyicilerden biri olan tutumlar hem sosyal algımızı hem de duygu ve düşüncelerimizi etkiler. Duygu ve düşüncelerin aksine tutumların değiştirilmesi daha zordur. Davranışların kilit noktası olan tutumların incelenmesi araştırmaya değerlidir (Kağıtçıbaşı, 1999).

İnsanların yaşadıkları ortama ve topluma uyum sağlamalarında tutumların kolaylaştırıcı etkisi bulunmaktadır. Tutumların bireyler üzerindeki etkisi güçlüdür. Dolayısıyla onların davranışlarını yönlendirir. İnsanlar tutumların etkisiyle çevrelerine uyum sağlar bu nedenle tutumlar aynı zamanda insan davranışlarının yönünü belirler. Tutumların kişilerin kendilerine ait bakış açıları olduğu söylenebilir çünkü her bireyin tutumu kendi geçmiş yaşantıları, edindiği bilgi ve deneyimleri sonucu oluşur ve kişinin duygu, düşünce ve davranışlarına olumlu ya da olumsuz bir yön verir (Gökçek, 2006, s. 1).

“Tutum” terimi kullanıldığında ima edilen bazı ana varsayımları özetlemek gerekirse; 1) Tutumlar kişisel deneyimlerdir. 2) Tutumlar bazı sorun ya da mevzuları tecrübe etmedir. Tüm deneyimler tutum olarak nitelendirilemez. Tutumlar yalnızca bir dış uyarıcı sebebiyle ortaya çıkan bir “ruhsal durum” ya da “duyuşsal reaksiyon” değildir. Burada sözü edilen bazı sorun

ya da mevzular *deneyimin bir parçasıdır*. 3) Tutumlar bazı sorun ya da mevzuları değerlendirerek, onları bu yönden tecrübe etmektir (Eiser, 2005).

2.7.1. Tutumların Özellikleri

Tutumların belirlenebilmesi için tutumların özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir. Kağıtçıbaşı (1992), tutumların özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

2.7.1.1. Güç Derecesi: her tutumun bir gücü vardır. Bir tutumun gücü, her üç ögesinin gücünün toplamı olarak düşünülebilir.

Herhangi bir objeye karşı söz konusu olabilecek tutumlar, aşırı olumsuzdan aşırı olumluya, ya da aşırı olumludan aşırı olumsuzu uzanan genel tutum boyutu üzerinde düşünülebilir. İki uçlar, aşırı ve güçlü bir tutumu gösterir. Orta ise nötrdür, tarafsızdır.

2.7.1.2. Karmaşıklık: Karmaşıklık, tutum objesi ile ilgili bilgilerin, duyguların ve davranışların kapsamına bağlıdır. Bu unsurlar ne kadar zengin ve çeşitliyse, tutumun karmaşıklığı da o kadar fazla olur. Bilgiler arttıkça tutumların karmaşıklığı da artar.

2.7.1.3. Diğer Tutumla İlişki ve Merkezilik: tutumların diğer tutumlarla benzerlik ve farklılıklar göstermektedir. Bazı tutumlar diğerleriyle doğrudan bir ilişki içindeyken bazıları diğerlerinden tamamen bağımsız tek başlarına bulunurlar.

2.7.2. Tutumların Tutarlılığı: tutumların tutarlılığı iki şekilde ele alınmaktadır:

2.7.2.1. Öğeler arası tutarlılık: Bu durumda tutumların öğelerinin yani düşünce, duygu ve davranışın birbiriyle tutarlı olduğu belirtilir. Genellikle aşırı tutumlarda bu tutarlılığın fazla olduğu kabul edilir.

2.7.2.2. Tutumlar arası tutarlılık: Bu durum, tutumlar arası tutarlılığa işaret etmektedir. Bu psikologlar arasında tartışmalı bir konudur (Kağıtçıbaşı, 1992, s. 88).

2.7.3. Tutumun Öğeleri

Tutumların ölçülmesi için farklı metotlar geliştirilmiştir. Farklı ölçekler hususi olarak bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere tutumun farklı bileşenlerine odaklanmaktadır.

Tutumlar üç oluşturucu öğeden meydana gelmektedir; zihinsel, duygusal ve davranışsal öğe. Bu öğelerin birbirleriyle örgütlenmiş bir şekilde var oldukları, dolayısıyla aralarında bir iç

tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bireyin bir konu hakkında sahip olduğu bilgiler (zihinsel öge), o konuya ne tür bir duyguyla yaklaşacağını (olumlu, olumsuz, nötr) belirler. Davranışsal öge ise bunlar sonucunda bireyin ne tür bir davranış sergileyeceğini belirler. Bireyin doğrudan ve dolaylı yaşantıları sonucu ilgili olduğu bir kişi, durum ya da nesne hakkında zihinsel, duygusal ve davranışsal anlamda ortaya koyduğu tavrı onun tutumunu yansıtır (İnceoğlu, 2010).

2.7.3.1. Bilişsel Öge

Bireyler yaşantıları sonucu bir takım bilgiler edinirler ve bu bilgiler zamanla insan zihninde yer ederek inançları oluşturur. Bireyin inanç ve düşünceleri bilişsel öge olarak adlandırılmaktadır. Kişilerin karşılaştıkları nesnelere ya da kişiler hakkında edindikleri bilgiler önce duygularını daha sonra da davranışlarını etkilemektedir. Dolayısıyla bilişsel ögenin tutum oluşumunun ilk evresi olduğu düşünülebilir (Canakay, 2006).

Tutumların bilişsel öğeleri, tutum uyarıcıları ile ilgili gerçeklere dayanan bilgi ve inançlardan oluşmaktadır. Bunlar çevredeki tutum konuları hakkında bireylerin edindikleri bilgileri temsil etmektedir. Tutum ögesiyle ilgili bilgi, bireyin bu konu ile deneyim geçirmesi sonucu elde edilir. Varlığı bilinmeyen bir konuya yönelik tutum oluşmayacağından, kişinin uyarıcıların var olduğunu mutlaka öğrenmesi gerekir. Tutum objesiyle ilgili bilgi değiştiğinde tutum da değişir (Baysal, 1981, s. 14).

2.7.3.2. Duyuşsal Öge

Duyuşsal öge; bireyin belli bir nesneye karşı hissettiklerini temsil eder. Diğer bir deyişle bireyin herhangi bir şeye karşı olan tavrıdır. Duyuşsal öge hoşlanma, sevme gibi duygusal tepkileri içerdiğinden duyuşsal ögesi baskın olan tutumlar değişime karşı dirençlidir.

Duyuşsal öğeler olumlu veya olumsuz etkiler içerir. Bir konu hakkında olumlu ya da olumsuz tutuma sahip olmak geçmiş yaşantılarla doğrudan bağlantılıdır (Morgan, 1995, s. 363).

Tutumlar yaşantı birikimleri sonucu oluşur. Tutumların duygusal ögesi bir olay ya da objeye heyecanı ya da tam tersi hoşlanmama durumu ve hatta nefreti içerebilir çünkü bu ögenin davranışlar üzerinde hem itici hem de şekillendirici etkisi bulunmaktadır (Erdoğan, 1999, s. 366).

2.7.3.3. Davranışsal Öge

Devinişsel öge; bireyin bir kişi, nesne ya da olay karşısında duygu ve düşüncelerinin davranışsal olarak dışa yansımasıdır. Bireyler sahip oldukları duygu ve düşüncelere göre hareket etme eğiliminde olmalarına rağmen içinde buldukları koşulları göz önünde bulundurarak sahip oldukları duygu ve düşüncelere göre davranışta bulunmayabilirler.

Sonuç olarak tutumun bileşenleri arasında iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu üç bileşen içinde bulunulan koşula göre birbirleriyle sürekli etkileşim halindedir (Canakay, 2006).

2.8. Tutumların Ölçülmesi

İnsanlar yaptıkları tercihlerle var olurlar. Tutumlar da davranışlarımızı belirler dolayısıyla bu tercihlerin belirlenmesinde etkin rol oynar. İnsan davranışlarının nedenlerini anlayabilmek için tutumların ölçülmesi önem arz etmektedir (Köklü, 1995). Kişinin tutumunu ölçmenin belki de en direk yolu ona sormaktır. Fakat, tutumlar öz-imge ve sosyal kabulle ilişkilidir. Kişilerin olumlu sosyal imgelerini sürdürebilmek adına verdikleri yanıtlar sosyal kabulden etkilenebilir. Dolayısıyla, gerçek tutumlarından söz etmek yerine sosyal kabul göreceklerine inandıkları yönde yanıtlar verebilirler. İnsanlar bazı durumlarda doğruyu, inandıklarını söylemekten kaçınırlar. Bu durum bireyin “sübjektif yaşantısı” ile “dışa açık” yaşantısındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Ancak bireylerin davranışlarının, bireylerin kendilerine özgü tutumlarından kaynaklandığı kanısı çok yaygındır. Tutumların ölçülmesi bu temele dayanmaktadır (Özgüven, 1994).

Tutumun ölçülmesinde, bireylerin, herhangi bir şeyin karşısında ya da yanında olan duygularının, kanılarının yoğunluğunu temsil edebilecek, güvenilir puanlar elde edilmesi amaçlanır. Diğer kendini rapor etme ölçümlerinde olduğu gibi, ölçümler bireylerin bildikleri ve kendileri hakkında paylaşmak istedikleri ile sınırlıdır (Thorndike, 1997).

Tutumlar üç farklı şekilde ölçümlenebilir. Tutumların ölçülmesine yönelik yapılan tüm girişimler yapılan gözlemlerden bireylerin tutumları hakkında çıkarsamalar yapmayı gerekli kılar. Birinci kategoride, bireyin bir dizi cümle ya da sığata verdiği tepkiler gözlemlenir ve çıkarsamalarda bulunulur. Bu tür yöntemler “ölçekleme teknikleri” ya da “ölçek” olarak adlandırılan araçları içine almaktadır. İkinci kategoride bireyin gözlemlenebilir davranışlarından çıkarsamalar yapılır. Bu yöntemde gözlem ve gözleme dayalı verilerin toplanması ön plandadır. Elde edilen veriler doğrultusunda tutum-davranış ilişkisi güçlü bir

şekilde kurulması önemlidir. Üçüncü kategoride, bireyin fizyolojik tepkilerine bağlı olarak çıkarımlarda bulunulabilecek yöntemler kullanılır (Anderson, 1991).

Tutumlar ya bireyin davranışına ya da o anki yaşantısına bakılarak ölçülmeye çalışılır, bu nedenle hem davranış hem de iç gözlem yöntemi kullanılabilir (Eren, 2001). Tutumların ölçülmesinde bir diğer yol da dolaylı olarak ölçmedir. Bu dolaylı yolda ölçülmek istenen konu ile fonksiyonel ilişkisi bulunan bir diğer olay incelenmektedir (Tavşancıl, 2002, s. 103).

Tutumlara ilişkin bilgi toplamada birbirinden farklı birçok yaklaşım izlenebilir: davranış gözlenmesi, bireyin kendisini rapor etmesi (soru listeleri, envanterler vb.), görüşme (mülakat), projektif teknikler. Bireyin belirli bir insan topluluğuna, bir nesneye, bir duruma, bir kuruma ya da bir olaya karşı tutumu farklı tekniklerle belirlendiğinde farklı sonuçlar elde edilebilir. Bir tutum öznesi içeren herhangi bir durumda bireyin davranışını (yaptığını, söylediğini, yazdığını, vb.) belirlemede en geçerli yol, söz konusu durumda bireyin davranışlarının doğrudan gözlenmesidir. Davranışın doğrudan gözlenmesi özellikle davranış bilimleri araştırmalarında önemli bir yer tutar. Davranışı doğrudan gözleme, bir tutum öznesine karşı gösterilen temsilci bir davranış örneklemini elde etmek için oldukça pahalı ve zaman alıcı bir tekniktir. Ayrıca, bazı durumlarda gözlem yapmak da olanaksızdır. Bireyin tutumlarını belirlemede yararlanılan projektif teknikte, genellikle cevaplayıcıya bir dizi resim gösterir ve kendisinden her resim için bir öykü uydurması istenir. Cevaplayıcıya sunulan resimler belirsiz (muğlak) ise, bunlar çok değişik biçimlerde yorumlanabilir. Cevaplayıcı öyküsünde resmin konusu hakkındaki tutumlarını açığa vurur. Projektif tekniğin dayandığı temel sayıltı, test materyali herkes için aynı anlama gelmediği sürece, cevaplayıcının buna gösterdiği tepkilerin kendi ihtiyaçlarının ve materyalin içeriğine ilişkin tutumlarının bir yansıması olduğudur (Tezbaşaran, 2008, s. 1).

Tutumların ölçülmesinde farklı teknikler kullanılmaktadır. Gözlem, soru listeleri, tamamlanmamış cümleler ve hikâyeler anlatma gibi çeşitli yöntemlerin yanı sıra yanlış seçme tekniği, içerik analizi gibi çeşitli teknikler bunlara örnek gösterilebilir (Tosun, 2011).

2.8.1. Tutum Ölçekleri ve Aralarındaki Farklılıklar

Tutumların ölçülmesi sosyal psikolojinin öncelikli ilgi alanlarından biri haline gelmiştir. Ancak, tutumların doğrudan ölçülmesi mümkün değildir çünkü tutumları doğrudan

gözlemek mümkün değildir. Tutumlar hakkında yargıya varabilmek için insan davranışlarının gözlemlenmesi sonucu bir çıkarımda bulunulabilir.

Tutumları ölçmek için hazırlanan anket sorularını bireylerin sözlü ya da yazılı yanıtları beklenir. Bu yanıtlar doğrultusunda bireylerin o konuya ilişkin tutumları hakkında fikir elde edilir. Tutumların ölçülmesi için farklı ölçme teknikleri geliştirilmiştir. Tutum ölçekleri bu tekniklerin başında gelmektedir.

Tutum ölçeği: bir tutum ölçeği bir kişinin sosyal davranışının kesin ya da geçerli ölçümünü gerçekleştirmek için tasarlanır. Fakat herkesin bildiği üzere öz bildirim ölçeklerinde hatalar yer almaktadır. Tutum ölçeklerinin geçerliğini etkileyen çeşitli sorunlar bulunmaktadır ancak en sık karşılaşılan sorun sosyal kabuldür. Sosyal istenirlik, kişilerin anket sorularını yanıtlarken “sosyal kabul” gören yanıtlara yönelme eğilimleridir. İnsanların önyargısız, açık fikirli ve demokratik görüneceklerine inandıkları yanıtlar vermekte istekli oldukları düşünülebilir.

Literatürde en çok kullanılan tutum ölçekleri Thurstone Ölçekleri, Likert Ölçekleri, Guttman Ölçekleri ve Duygusal Anlam Ölçekleri (Semantic Differential Scale) 'dir. Tutumların ölçülmesinde birçok farklı tekniğin geliştirilmesine rağmen, yukarıda belirtilen ölçekler halen popülerliğini sürdürmektedir.

Sözü edilen ölçekler bazı önemli özellikleri açısından önemli farklılıklar göstermektedir. biçimsel açıdan değerlendirildiğinde Duygusal Anlam Ölçeklerinin diğer üç ölçekten farklı olduğu görülmektedir. Bir Duygusal Anlam Ölçeği, bir dizi iki uçlu, değerlendirme sıfatlarından meydana gelmektedir. Thurstone, Likert ve Guttman ölçekleri ise sıfatlardan değil cümlelerden oluşur.

Thurstone, Likert ve Guttman ölçekleri arasındaki farklılıklar, tutuma altta yatan bir boyut boyunca bakılarak görülebilir. Hedef boyutunun üstünde gösterilen tutum boyutunun orta noktası, yön değişikliklerini gösterir. Her iki yönde, orta noktadan uzaklık o tutumun güçlülük derecesini verir. Likert ölçeklerinde, ölçeğin içerdiği cümleler farklı alt boyutlara ayrılır. Bu özelliği, Likert ölçeklerini Thurstone ve Guttman ölçeklerinden ayırır. Likert ölçeklerindeki cümleler, yalnızca tutum boyutunun iki ucuna (veya iki ucuna yakın olacak şekilde) yazılmışlardır. Birden fazla alt faktörden yük aldığı düşünülen yani orta noktaya yakın, yeterince ayırt edici olmayan cümleler uzmanlar tarafından Likert ölçeklerinden

dışlanmışlardır. Buna karşılık, Thurstone ve Guttman ölçeklerinde ifadeler tutum boyutu üzerindeki tüm noktaları temsil edecek şekilde yazılmışlardır. Guttman Ölçekleri birikimlilik derecesi yönünden karşılaştırıldıklarında Thurstone Ölçeklerinden ayrılırlar. Guttman Ölçekleri birikimli ölçeklerdir. Bu ölçek üzerinde yer alan bir cümleye olumlu tepki verildiğinde, ölçekte o cümlenin solunda kalan bütün cümlelere olumlu tepkide bulunduğu kabul edilir. Thurstone Ölçekleri ise birikimli ölçekler değildirler. Cümleler, ölçek üzerinde eşit görünen aralıklarla dizilip, duyguları yansıtmak üzere yazılırken birikimli olduklarına ilişkin bir sayıltı yoktur. Buna karşılık, olumlu cümlelerin tutum boyutu üzerinde belirli bir nokta etrafında toplanacağı varsayılır. Bu kümenin sol tarafına düşen cümleler, daha çok, bireyin ölçülen tutumu çerçevesinde aşırı olumsuz duyguları yansıtan; kümenin sağ tarafında yer alan cümleler ise aşırı olumlu duyguları yansıtan cümlelerdir. Bu üç özellik en çok kullanılan dört tutum ölçeğini birbirinden ayırır. Thurstone, Likert, Guttman ve Duygusal Anlam Ölçeklerinin doğası yüksek düzeyde bir objektiflik sağlar. Bütün cevaplar bir cevap anahtarı, bir şablon ya da bilgisayar yardımıyla puanlanabilir (Anderson, 1991).

2.8.2. Tutum Ölçeklerinin Sayıltıları

Tüm psikolojik özelliklerin olduğu gibi, tutumların ölçülmesinde de, kullanılan ölçek ve ölçülen özellik ile ilgili bazı temel sayıltılar vardır. Bu ölçeklerle elde edilen ölçme verilerinin, bu sayıltılar karşılanabildiği ölçüde geçerli olabileceği söylenebilir. Bu sayıltılar süreklilik, tek boyutluluk ve doğrusallıktır (Sencer, 1989, s. 259).

2.8.2.1. Süreklilik

Psikolojik ölçeklerle ölçülen özelliğin sürekli bir değişken olduğu kabul edilir. Bir başka deyişle, tıpkı uzunluğun metre, desimetre, santimetre, milimetre olarak sonsuza kadar küçülebilen birimlerle ölçülebilmesi gibi, bir tutum nesnesi ile ilgili tavrı ölçmek için kullanılan ölçekte de en olumsuzdan en olumluya kadar uzanan boyutta, giderek küçülen sonsuz ölçüde dereceleme yapılabilir (Tezbaşaran, 2008, s. 2).

2.8.2.2. Tek Boyutluluk

Bu sayıltı, bir ölçekle bir psikolojik özelliğin her bir bireydeki bulunuşluk derecesinin diğer özelliklerle karıştırılmadan belirlenebileceği anlamına gelir (Tezbaşaran, 2008, s. 2).

2.8.2.3. Doğrusallık

Bir psikolojik ölçekle ölçülen psikolojik özelliğin tek bir boyutuyla ilgili ölçülerinin, ağırlık, uzunluk gibi fiziksel bir özelliğin ölçüleri gibi bir doğru üzerinde gösterilebileceği kabul edilir (Tezbaşaran, 2008, s. 2).

2.8.3. Tutumların Ölçülmesinde Temel Yaklaşımlar

Tutumların ölçülmesi ile ilgili konulardaki gelişmeler incelendiğinde bazı temel yaklaşımlar görülmektedir. Bunlar,

- BOGARDUS – Toplumsal Uzaklık Ölçeği
- THURSTONE – Eşit Görünümlü Aralıklar Ölçeği
- GUTTMAN – Yığışımlı Ölçekleme Tekniği
- OSGOOD – Duygusal Anlam Ölçeği
- LİKERT – Dereceleme Toplamlarıyla Ölçekleme Tekniği (Tosun, 2011).

2.8.3.1. Bogardus Toplumsal Uzaklık Ölçeği

İlk tutum ölçme tekniklerinden biri Bogardus (1925) tarafından geliştirilen “Toplumsal Uzaklık Ölçeği”dir. Bu ölçekte cevaplayıcılardan, çeşitli ırka, milliyete ve dine mensup grupları kabul etme derecelerini bildirmeleri istenir. Bu ölçek, geçmişte, bölgesel farklılıklar ve toplumsal önyargılara ilişkin değişkenlerle ilgili araştırmalarda sınanmış ve değerli bilgiler sağlamış olmasına rağmen, günümüz tutum ölçme standartlarıyla karşılaştırıldığında oldukça kabadır. Bugardus’un ölçeğini sırasıyla L. L. Thurstone’un “eşit görünümlü aralıklar” tekniği, R. Likert’in “dereceleme toplamlarıyla ölçekleme” tekniği ve L. Guttman’ın “yığışımlı ölçekleme” tekniği izlemiştir; bu çalışmalar tutumların değerlendirilmesiyle ilgili olarak psikolojik ölçme alanına bir hayli katkıda bulunmuştur. (Tezbaşaran, 2008).

2.8.3.2. Thurstone Ölçeği

Tutum ölçme yöntemlerinden bir diğeri Thurstone ve Chave (1929) tarafından geliştirilmiş olan ve mutlak yargılarla ölçekleme yöntemlerinden biri olan “Eşit Görünümlü Aralıklar Yöntemi”dir. Bu yöntemde ölçülecek tutum cümleleri eşit aralıklı 11 kategoriye sınıflamaları talimatı ile bilirkişilere verilir. Cümlelerin ölçek değerleri bilirkişi yargılarının ortancası, ölçek değerlerinin dağılımının ölçüsü olarak da çeyrek kayma kullanılır (Turgut ve Baykul, 1992).

2.8.3.3. Guttman Ölçeği

Birikimli Ölçkleme Tekniği de denilen Guttman ölçeklerinde ölçeğin bütün maddeleri aynı tutum boyutunu ölçmektedir ve bireyin ölçekten aldığı toplam puan ile o ölçekteki her bir maddeye ne şekilde tepkide bulunduğu tahmin edilebilir (Kağıtçıbaşı, 2004).

2.8.3.4. Osgood Duygusal Anlam Ölçeği

Bu ölçek türü Osgood tarafından geliştirilmiştir. Ölçek fazla sayıda sıfattan iki kutuplu sıfat çiftleri üretilerek meydana getirilmiştir. Ölçeği meydana getiren sıfatların faktör analizi sonucunda “değerlendirme-gösterici”, “güç gösterici” ve “faaliyet-gösterici” olmak üzere üç ayrı faktör yapısı elde edilmiştir (Kağıtçıbaşı, 1992).

2.8.3.5. Likert Tutum Ölçeği

Günümüze dek tek boyutlu ölçklemeden başlayarak çok boyutlu ölçklemeye kadar çeşitli ve daha karmaşık işlemlere dayanan teknikler geliştirilmiş bulunmaktadır. Bu tekniklerden en yaygın olarak kullanılanı Rensis Likert’in (1932) “dereceleme toplamlarıyla ölçkleme” modelidir (Judd, Eliot ve Kidder, 1991). Çünkü, bu model, ölçek oluşturmadaki işlemler bakımından diğer modellerden daha ekonomiktir (Tezbaşaran, 2008).

Bu teknikte bireyin kendisini başkalarından iyi tanıdığı varsayılır. Bu anlamda bireyin kendisi hakkında iç görüye sahip olması beklenir. Bu noktada önemli olan bireyin kendisi hakkında paylaştığı bilgilerin doğru ve eksiksiz olmasıdır. Çünkü bireyler, genel olarak, açığa vurulduğunda kendileri için sakıncalı olabileceğini düşündükleri bilgileri başkalarından saklama eğilimi gösterirler. Bireyler kendilerini, algıladıkları gibi açığa vurmaktan genellikle çekinirler ve ortamdaki koşullara göre, kendileri hakkındaki bilgilerin bir bölümünü ya da tamamını gizleyebilir veya bunları olduğundan farklı bir şekilde sunabilirler. Bunu kasıtlı olarak yapmasalar bile, farkında olmadan benliğini savunması ve kendini olduğ u gibi değil, olmak istediği gibi ya da başkalarının görmek istediği gibi göstermesi olasılığı vardır. Bu aksaklığa karşı, genellikle, bireylerin kimlikleri gizlenerek daha içten yanıtlamaları için önlemler alınır (Tezbaşaran, 1996).

Tutum ölçeğinin yapılandırılması kolay gibi gözükebilir. Maddelerin hızlı bir şekilde oluşturulması, ölçme aracının, ölçülmesi amaçlanan yapı ile geçerli ve güvenilir ölçümler elde edileceği anlamına gelmez. Anlamlı sonuçlar elde edilebilmesi için ölçeğin, sistematik olarak yapılandırılması gerekir (Thorndike, 1997).

Likert ölçeği en kullanışlı soru formlarından birisidir. Bu ölçek 1932’de Rensis Likert tarafından geliştirildiği için bu şekilde isimlendirilmiştir. Bu ölçekler bir şahsın tek bir objeye karşı gösterdiği tutuma ilişkili olarak hazırlanmış cümle serisi içerir. Bu ölçeğin en çok kullanılan formatında, ölçeğin uygulandığı cevaplayıcılar her bir cümleyi onaylama derecesini göstermek üzere yönlendirilir. Likert ölçekte bir sorunun sorulmadığı açıktır. Açık bir cümle oluşturulur ve cevaplayıcıdan onun görüşlerini yansıtıp yansıtmadığı sorulur. Bu cümle olumlu bir cümle ise “kesinlikle katılıyorum” cevabına beş puan, “katılıyorum” cavabına dört puan verilerek puanlama yapılır. Olumsuz bir cümle ise, puanlama tersine olur ve beş puan “kesinlikle katılmıyorum” cevabına verilir. Bu şekilde, her bireyin verdikleri cevapların her biri bu şekilde değerlendirildikten sonra, bu değerler toplanarak toplam puan elde edilir (Köklü, 1995).

2.8.3.5.1. Likert Tipi Ölçek Geliştirme

Tutum ölçeğinin yapılandırılması kolay gibi gözükabilir. Maddelerin hızlı bir şekilde oluşturulması, ölçme aracının, ölçülmesi amaçlanan yapı ile geçerli ve güvenilir ölçümler elde edileceği anlamına gelmez. Anamlı sonuçlar elde edilebilmesi için ölçeğin, sistematik olarak yapılandırılması gerekir (Thorndike, 1997).

Teşbaşaran (1996)’a göre Likert tipi ölçek geliştirmede izlenecek adımlar sırasıyla aşağıdaki gibidir;

1. Ölçülecek tutumun (özelliğin) tanımlanması
 - Tutumun kapsamının belirlenmesi
 - Kapsama uygun gözlenebilir işaretçilerin belirlenmesi
2. Deneme ölçeğinin düzenlenmesi ve deneme uygulaması
 - Ölçek materyalinin hazırlanması
 - Yönergelerin hazırlanması ve yanıtlama düzeni
 - Maddelerin ölçek içindeki düzeni
 - Ön inceleme
 - Deneme uygulaması
3. Deneme ölçeğinden elde edilen verilerin analizi
 - Maddelere verilen yanıtların puanlanması

- Bireylerin ölçekten aldığı ham puanların hesaplanması
- Ham puan dağılımının özellikleri
- Madde puanları dağılımının özellikleri
- Madde analizi

** Korelasyon tekniğine dayalı analiz

** Alt-üst grup ortalamaları farkına dayalı analiz

** Regresyon tekniğine dayalı analiz

Likert tipi tutum ölçeklerinde derecelmeler 3, 5, 7, 9 hatta 11’li olabilir. Ancak, 5’li dereceleme, uygun değer olduğu için en çok kullanılanıdır (Tosun, 2011).

Katılma Derecesi		
Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kararsızım	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum
Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum
	Katılmıyorum	Kararsızım
	Kesinlikle Katılmıyorum	Pek Katılmıyorum
		Katılmıyorum
		Kesinlikle Katılmıyorum
Sıklık Derecesi		
Sıklıkla	Her Zaman	Her Zaman
Bazen	Sıklıkla	Genellikle
Çok Nadir	Ara Sıra	Sıklıkla
	Nadiren	Ara Sıra
	Asla	Nadiren
		Çok Nadir
		Asla
Önem Derecesi		
Önemli	Çok Önemli	Çok Önemli
Farketmez	Önemli	Büyük Ölçüde Önemli
Önemli Değil	Farketmez	Biraz Önemli
	Önemli Değil	Farketmez
	Hiç Önemli Değil	Pek Önemli Değil
		Önemli Değil
		Hiç Önemli Değil

Şekil 2.2. Likert Tipi Ölçeklerde 3, 5 ve 7’li Dereceleme Örnekleri (Tosun, 2011).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracının geliştirilmesi, geliştirilen ölçme aracının geçerlik ve güvenirlik işlemleri, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarının demografik değişkenleri göz önünde bulundurularak belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmada 5'li Likert tipi ölçek geliştirilmiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul'da Kartal ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okulları; örneklemini ise İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan 29 devlet okulunda görev yapan random (tesadüfi) küme örnekleme yöntemi ile seçilen 511 devlet okulu öğretmeni oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, haneye giren aylık gelir durumu, eğitim durumu, mesleki kıdem, özel okul deneyimi, özel okulda görev yapma, bu okuldaki çalışma süresi ve branş) belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş 9 soruluk formdur.

3.3.2. Özel Okul Tutum Ölçeği

Araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen Özel Okul Tutum Ölçeği kullanılmıştır. “Özel Okul Tutum Ölçeği”, devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek toplam 26 maddeden oluşmaktadır. Geliştirilen ölçme aracı öğretmenlerin özel okullara ilişkin tutumlarını “Olumsuz İmaj” ve “Prestij” olmak üzere iki faktörlü bir yapı içerisinde değerlendirmektedir. Olumsuz imaj alt boyutu içerisinde 14, prestij alt boyutunda ise 12 madde yer almaktadır. *Kesinlikle Katılıyorum(5)*,

Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Kesinlikle Katılmıyorum (1) olmak üzere 5'li Likert ölçeği şeklinde tasarlanmıştır. Öğretmenlerin özel okul tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar “olumsuz imaj” alt boyutundaki maddelerin olumsuz ifadelerden oluşmasından dolayı ters kodlanarak hesaplanmıştır. Gerçekleştirilen güvenirlik (iç tutarlık) analizlerinde ölçeğin tümü için Cronbach's $\alpha=.84$ hesaplanmıştır. Olumsuz imaj alt boyutu için Cronbach's $\alpha=.92$, prestij alt boyutu için ise Cronbach's $\alpha=.86$ hesaplanmıştır. Ölçme aracının madde-toplam ve madde-kalan korelasyonlarının anlamlı ve maddelerin ayırt edici olduğu belirlenmiş ve faktörler arası korelasyonlar anlamlı olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu kanıtlar niteliktedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan ölçeğin uygulaması 2014-2015 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin uygulandığı okullardaki öğretmenlere uygulamanın amacı hakkında bilgilendirme yapılmış, öğretmenler ölçeği doldurduktan sonra araştırmacıya teslim etmiştir. Uygulamalar yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın bu bölümünde verilerin çözümlemesi ve yorumlanması ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Araştırma grupları içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen ($n<30$) gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım gösteren ($n>30$) gruplar için ise parametrik teknikler kullanılmıştır. Verilerin analizi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir.

1. Verilerin çözümlemesi aşamasında öncelikle araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerinin betimsel yüzde ve frekans değerleri,
2. Özel okul tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarına ait aritmetik ortalama, standart sapma ve standart hata değerleri,
3. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Bağımsız Gruplar T Testi*,
4. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların özel okul deneyimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Bağımsız Gruplar T Testi*,

5. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)*,
6. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Kruskal Wallis-H Analizi*,
7. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Kruskal Wallis-H Analizi*,
8. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların haneye giren aylık gelir değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Kruskal Wallis-H Analizi*,
9. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların yaş grubu karşılaştırmaları için *Kruskal Wallis-H Analizi*,
10. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların eğitim düzeyi karşılaştırmaları için *Mann Whitney-U Analizi*,
11. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Özel Okul Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların aldıkları puanların okulundaki çalışma süresi karşılaştırmaları için *Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)* sonuçlarına yer verilmiştir.

Elde edilen veriler SPSS 21.0 istatistik programında çözümlenmiş ve elde edilen bulgular araştırmanın amaçlarına uygun şekilde çizelgeler halinde sunulmuştur.

BÖLÜM IV.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgular yer almaktadır.

4.1. Öğretmenler için “Özel Okul Tutum Ölçeği”nin Geliştirilmesi ile İlgili Bulgular

Bu bölümde öğretmenler için Özel Okul Tutum Ölçeği (ÖOTÖ)’nin geliştirilmesi aşamasında elde edilen verilerin geçerlik ve güvenirlik analizlerine ait sonuçlara yer verilmiştir.

Ölçeğin geçerlik işlemleri sırasında öncelikle maddeler arası gruplaşmaları belirlemek amacıyla faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi aşamasında Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve Bartlett’s küresellik testi gerçekleştirilmiştir. Ardından temel bileşenler analizi gerçekleştirilmiş ve dik döndürme (varimax rotation) işlemleri yapılmıştır.

Çizelge 4.1. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		,921
Bartlett's Küresellik Testi	Ki-kare Değeri	12203,333
	S.Derecesi	1485
	p	,000

Tabloda görüldüğü gibi madde eliminasyonundan sonra KMO değeri KMO=,921 olarak, Bartlett değeri de anlamlı ($\chi^2=12203,33$; $p<,001$) şeklinde bulunmuştur. Büyüköztürk (2010) KMO değerinin ,50’den büyük ve Bartlett değerinin de anlamlı olmasının verilerin faktör analizi için uygunluğunu teyit ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda örneklem büyüklüğünün ve yapısının faktörlenebilir olduğuna hükmedilerek işlemlere devam edilmiştir. Bu amaçla

önce temel bileşenler analizi (Principal Component Analysis) ile elde edilen ortak yük (communalities) değerleri hesaplanarak elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.2. Ortak Yük Değerleri

Maddeler	Initial	Extraction
01 Özel okulda öğretmenlik yapmak isterim.	1,000	,260
02 Özel okulda çalışmaktansa işsiz kalmayı tercih ederim.	1,000	,271
03 Özel okulların çalışma koşullarının daha iyi olduğuna inanıyorum.	1,000	,258
04 Özel okullardaki çalışma ortamı oldukça yıpratıcıdır.	1,000	,358
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.	1,000	,397
06 Özel okulda öğretmenlik yapmak insanı mesleğinden soğutuyor.	1,000	,382
07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları sunmaktadır.	1,000	,375
08 Özel okulda öğretmenlik yapmak çok yorucudur.	1,000	,379
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.	1,000	,384
10 Özel okulda çalışarak mesleğimle ilgili ideallerimi gerçekleştirebilmem mümkün olmadığını düşünüyorum.	1,000	,382
11 Özel okullarda öğretmenin işine gereğinden fazla müdahale edilir.	1,000	,594
12 Özel okullarda çalışan memnuniyetine önem vermediklerinden aşırı bir öğretmen sirkülasyonu oluyor.	1,000	,516
13 Özel okulda çalışan öğretmenler arasında rekabetin fazlalığı oldukça yıpratıcıdır.	1,000	,507
14 Özel okullarda öğretmenlere hak ettikleri değer verilmez.	1,000	,573
15 Özel okulların öğretmenlik mesleğinin saygınlığını azalttığını düşünüyorum.	1,000	,489
16 Özel okullar devlet okullarına göre daha saygın.	1,000	,321
17 Özel okullarda yıldırma davranışlarıyla (mobbing) daha sık karşılaştığımı düşünüyorum.	1,000	,422
18 Özel okullarda öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerinin yapılabilmesi için uygun çalışma ortamları var.	1,000	,436
19 Özel okullarda çalışan öğretmenlerin emeklerinin tam karşılığını almadıklarını düşünüyorum.	1,000	,508
20 Özel okullar, öğretmenlerin kişisel gelişimini destekleyecek zaman ayırabilmelerine karşı daha isteksizdir.	1,000	,309
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.	1,000	,381
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.	1,000	,431
23 Özel okulda öğretmenlik yapanların işten ayrılma eğilimlerinin yüksek olduğunu düşünüyorum.	1,000	,300
24 Özel okullarda öğretmenlere tanınan sosyal imkânların fazla	1,000	,375

olduğuna inanıyorum.		
25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.	1,000	,532
26 Özel okullarda öğretmen maaşları oldukça tatmin edicidir.	1,000	,195
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	1,000	,485
28 Özel okullarda öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitimlerin gösteriş amaçlı olduğunu düşünürüm.	1,000	,371
29 Özel okulda çalışmanın hata olduğunu düşünüyorum.	1,000	,387
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.	1,000	,402
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.	1,000	,352
32 Zorunlu olmasalar özel okul çalışanlarının çoğunun istifa edeceğini düşünüyorum.	1,000	,396
33 İş arayacak olsam özellikle özel okulların ilanlarına bakarım.	1,000	,173
34 Devlet okullarında öğretmenlik yapanların çok şanslı olduklarını düşünürüm.	1,000	,185
35 Devlet okulu öğretmenlerinin çalışırken özel okullardaki öğretmenlerden daha mutlu olduklarına inanırım.	1,000	,327
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	1,000	,394
37 Özel okulların teknolojik yeterlilikleri daha iyi olduğu için işler daha kısa sürede tamamlanır.	1,000	,354
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih etmem.	1,000	,465
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı düşünürüm.	1,000	,508
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.	1,000	,499
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.	1,000	,560
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	1,000	,433
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	1,000	,585
44 Özel okulda çalışmak son derece mutsuzluk verici.	1,000	,413
45 Devlet okulunda çalışanların şanslı olduklarını düşünürüm.	1,000	,294
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele gördüğü kanaatindeyim.	1,000	,605
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	1,000	,547
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	1,000	,612
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.	1,000	,496
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	1,000	,451
51 Özel okul öğretmeniysen eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	1,000	,488
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	1,000	,459
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	1,000	,541

54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	1,000	,599
55 Özel okullarda öğretmene kaldırılabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	1,000	,485

Tabloda görüldüğü üzere yedi madde hariç diğer maddelerin ortak yük değerleri ,30'den yüksek bulunmuştur. Elde edilen en düşük yük değeri ,612 olarak hesaplanmıştır. Yük değeri düşük olan maddeler elendikten sonra faktör analizi tekrarlanmıştır.

Çizelge 4.3. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		,925
Bartlett's Küresellik Testi	Ki-kare Değeri	10929,799
	S.Derecesi	1128
	p	,000

Tabloda görüldüğü gibi madde eliminasyonundan sonra KMO değeri KMO=,925 olarak, Bartlett değeri de anlamlı ($\chi^2=10929,80$; $p<,001$) şeklinde bulunmuştur. Büyüköztürk (2010) KMO değerinin ,50'den büyük ve Bartlett değerinin de anlamlı olmasının verilerin faktör analizi için uygunluğunu teyit ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda örneklem büyüklüğünün ve yapısının faktörlenebilir olduğuna hükmedilerek işlemlere devam edilmiştir. Bu amaçla önce temel bileşenler analizi (Principal Component Analysis) ile elde edilen ortak yük (communalities) değerleri hesaplanarak elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.4. Ortak Yük Değerleri

	Initial	Extraction
04 Özel okullardaki çalışma ortamı oldukça yıpratıcıdır.	1,000	,288
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.	1,000	,356
06 Özel okulda öğretmenlik yapmak insanı mesleğinden soğutuyor.	1,000	,359
07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları sunmaktadır.	1,000	,370
08 Özel okulda öğretmenlik yapmak çok yorucudur.	1,000	,296
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.	1,000	,362
10 Özel okulda çalışarak mesleğimle ilgili ideallerimi gerçekleştirebilmem mümkün olmadığını düşünüyorum.	1,000	,373
11 Özel okullarda öğretmenin işine gereğinden fazla müdahale edilir.	1,000	,434
12 Özel okullarda çalışan memnuniyetine önem vermediklerinden aşırı bir öğretmen sirkülasyonu oluyor.	1,000	,436

13 Özel okulda çalışan öğretmenler arasında rekabetin fazlalığı oldukça yıpratıcıdır.	1,000	,418
14 Özel okullarda öğretmenlere hak ettikleri değer verilmez.	1,000	,568
15 Özel okulların öğretmenlik mesleğinin saygınlığını azalttığını düşünüyorum.	1,000	,495
16 Özel okullar devlet okullarına göre daha saygın.	1,000	,327
17 Özel okullarda yıldırma davranışlarıyla (mobbing) daha sık karşılaşıldığını düşünüyorum.	1,000	,390
18 Özel okullarda öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerinin yapılabilmesi için uygun çalışma ortamları var.	1,000	,259
19 Özel okullarda çalışan öğretmenlerin emeklerinin tam karşılığını almadıklarını düşünüyorum.	1,000	,402
20 Özel okullar, öğretmenlerin kişisel gelişimini destekleyecek zaman ayırabilmelerine karşı daha isteksizdir.	1,000	,310
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.	1,000	,399
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.	1,000	,374
23 Özel okulda öğretmenlik yapanların işten ayrılma eğilimlerinin yüksek olduğunu düşünüyorum.	1,000	,277
24 Özel okullarda öğretmenlere tanınan sosyal imkânların fazla olduğuna inanıyorum.	1,000	,342
25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.	1,000	,486
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	1,000	,441
28 Özel okullarda öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitimlerin gösteriş amaçlı olduğunu düşünürüm.	1,000	,371
29 Özel okulda çalışmanın hata olduğunu düşünüyorum.	1,000	,379
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.	1,000	,392
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.	1,000	,329
32 Zorunlu olmasalar özel okul çalışanlarının çoğunun istifa edeceğini düşünüyorum.	1,000	,370
35 Devlet okulu öğretmenlerinin çalışırken özel okullardaki öğretmenlerden daha mutlu olduklarına inanırım.	1,000	,255
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	1,000	,383
37 Özel okulların teknolojik yeterlilikleri daha iyi olduğu için işler daha kısa sürede tamamlanır.	1,000	,344
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih etmem.	1,000	,451
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı düşünürüm.	1,000	,508
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.	1,000	,502
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.	1,000	,538
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	1,000	,443
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	1,000	,591
44 Özel okulda çalışmak son derece mutsuzluk verici.	1,000	,349
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele	1,000	,561

gördüğü kanaatindeyim.		
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	1,000	,506
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	1,000	,606
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.	1,000	,474
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	1,000	,353
51 Özel okul öğretmeniysen eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	1,000	,492
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	1,000	,334
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	1,000	,540
54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	1,000	,582
55 Özel okullarda öğretmene kaldırılabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	1,000	,465

Tabloda görüldüğü üzere beş madde hariç diğer maddelerin ortak yük değerleri ,30'den yüksek bulunmuştur. Elde edilen en düşük yük değeri ,606 olarak hesaplanmıştır. Yük değeri düşük olan maddeler elendikten sonra faktör analizi tekrarlanmıştır.

Çizelge 4.5. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		,926
Bartlett's Küresellik Testi	Ki-kare Değeri	9789,574
	S.Derecesi	903
	p	,000

Tabloda görüldüğü gibi madde eliminasyonundan sonra KMO değeri KMO=,926 olarak, Bartlett değeri de anlamlı ($x^2=9789,57$; $p<,001$) şeklinde bulunmuştur. Büyüköztürk (2010) KMO değerinin ,50'den büyük ve Bartlett değerinin de anlamlı olmasının verilerin faktör analizi için uygunluğunu teyit ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda örneklem büyüklüğünün ve yapısının faktörlenebilir olduğuna hükmedilerek işlemlere devam edilmiştir. Bu amaçla önce temel bileşenler analizi (Principal Component Analysis) ile elde edilen ortak yük (communalities) değerleri hesaplanarak elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.6. Ortak Yük Değerleri

Maddeler	Initial	Extraction
20 Özel okullar, öğretmenlerin kişisel gelişimini destekleyecek zaman ayırabilmelerine karşı daha isteksizdir.	1,000	,320
37 Özel okulların teknolojik yeterlilikleri daha iyi olduğu için işler daha kısa sürede tamamlanır.	1,000	,324
24 Özel okullarda öğretmenlere tanınan sosyal imkânların fazla olduğuna inanıyorum.	1,000	,328
16 Özel okullar devlet okullarına göre daha saygın.	1,000	,331
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.	1,000	,334
06 Özel okulda öğretmenlik yapmak insanı mesleğinden soğutuyor.	1,000	,340
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.	1,000	,346
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	1,000	,352
44 Özel okulda çalışmak son derece mutsuzluk verici.	1,000	,366
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.	1,000	,367
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	1,000	,367
07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları sunmaktadır.	1,000	,371
32 Zorunlu olmasalar özel okul çalışanlarının çoğunun istifa edeceğini düşünüyorum.	1,000	,371
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.	1,000	,381
28 Özel okullarda öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitimlerin gösteriş amaçlı olduğunu düşünürüm.	1,000	,384
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	1,000	,384
17 Özel okullarda yıldırma davranışlarıyla (mobbing) daha sık karşılaştığımı düşünüyorum.	1,000	,386
10 Özel okulda çalışarak mesleğimle ilgili ideallerimi gerçekleştirebilmem mümkün olmadığını düşünüyorum.	1,000	,391
29 Özel okulda çalışmanın hata olduğunu düşünüyorum.	1,000	,394
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.	1,000	,395
19 Özel okullarda çalışan öğretmenlerin emeklerinin tam karşılığını almadıklarını düşünüyorum.	1,000	,397
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.	1,000	,397
13 Özel okulda çalışan öğretmenler arasında rekabetin fazlalığı oldukça yıpratıcıdır.	1,000	,414
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	1,000	,421
11 Özel okullarda öğretmenin işine gereğinden fazla müdahale edilir.	1,000	,425
12 Özel okullarda çalışan memnuniyetine önem vermediklerinden aşırı bir öğretmen sirkülasyonu oluyor.	1,000	,429
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih etmem.	1,000	,442
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	1,000	,452

25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.	1,000	,469
55 Özel okullarda öğretmene kaldırılabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	1,000	,471
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.	1,000	,483
15 Özel okulların öğretmenlik mesleğinin saygınlığını azalttığını düşünüyorum.	1,000	,497
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.	1,000	,508
51 Özel okul öğretmeniysen eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	1,000	,509
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı düşünürüm.	1,000	,510
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	1,000	,521
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	1,000	,551
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.	1,000	,552
14 Özel okullarda öğretmenlere hak ettikleri değer verilmez.	1,000	,575
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele gördüğü kanaatindeyim.	1,000	,575
54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	1,000	,596
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	1,000	,609
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	1,000	,614

Tabloda görüldüğü üzere tüm maddelerin ortak yük değerleri ,30'den yüksek bulunmuştur. Elde edilen en düşük yük değeri ,614 olarak hesaplanmıştır. Değerlerin yüksek bulunması nedeni ile bu aşamada bir madde eliminasyonuna gidilmeden faktör analizine devam edilmiş, açıklanan varyans miktarları ve faktör sayılarına ilişkin bulgular tablo olarak aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.7. Açıklanan Toplam Varyans Miktarları

Bileşen	Başlangıç Öz değerleri (Initial Eigenvalues)			Toplam Faktör Yükleri			F. Yüklerinin Döndürülmüş Toplamları		
	Top.	Vary %	Küm. %	Top.	Vary %	Küm. %	Top.	Vary %	Küm. %
1	10,912	25,377	25,377	10,912	25,377	25,377	8,358	19,436	19,436
2	5,427	12,622	37,999	5,427	12,622	37,999	5,532	12,866	32,302
3	2,309	5,369	43,367	2,309	5,369	43,367	4,758	11,065	43,367
4	1,734	4,033	47,400						

5	1,287	2,994	50,394
6	1,098	2,554	52,948
7	1,055	2,453	55,401
8	1,009	2,347	57,747
9	,972	2,259	60,007
10	,879	2,045	62,052
11	,837	1,946	63,998
12	,772	1,795	65,793
13	,764	1,776	67,570
14	,735	1,709	69,278
15	,715	1,664	70,942
16	,702	1,633	72,576
17	,659	1,533	74,109
18	,648	1,506	75,615
19	,626	1,456	77,071
20	,621	1,445	78,516
21	,616	1,432	79,949
22	,589	1,370	81,318
23	,560	1,301	82,620
24	,544	1,265	83,885
25	,512	1,190	85,075
26	,495	1,152	86,227
27	,466	1,085	87,312
28	,461	1,072	88,384
29	,439	1,021	89,405
30	,423	,984	90,389
31	,418	,972	91,361
32	,402	,934	92,295
33	,381	,887	93,182
34	,365	,850	94,032
35	,361	,840	94,872
36	,343	,798	95,670
37	,337	,785	96,454
38	,308	,717	97,172
39	,287	,666	97,838
40	,262	,610	98,448
41	,241	,561	99,010
42	,219	,509	99,519
43	,207	,481	100,00
			0

Eigen değeri iki alınarak temel bileşenler analizi ile yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin ilk etapta 3 faktörlü bir yapıda olduğu anlaşılmıştır. Bu faktörlerden ilki toplam varyansın %25,38'ini, ikincisi %12,62'sini, üçüncüsü de %5,37'sini; üç faktör de ölçeğin toplam varyansının %43,37'sini açıklamaktadır. Analizlerin bundan sonraki bölümlerine çok faktörlü yapı üzerinden devam edilmiş ve maddelerin hangi faktörlerde toplandıklarını incelemek için

varımaks dik döndürme tekniği ile döndürülmüş olarak elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.8. Faktör Analizi Sonrası Döndürülmemiş Bileşenler Matrisi

Maddeler	Component		
	1	2	3
54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	,754		
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	,754		
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	,740		
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	,737		
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele gördüğü kanaatindeyim.	,719		
51 Özel okul öğretmeniyse eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	,706		
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	,673		
55 Özel okullarda öğretmene kaldırılabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	,671		
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	,637		
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	,609		
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	,603		
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih etmem.	,584		
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	,562		
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	,512		
11 Özel okullarda öğretmenin işine gereğinden fazla müdahale edilir.	,492		,427
13 Özel okulda çalışan öğretmenler arasında rekabetin fazlalığı oldukça yıpratıcıdır.	,482		,426
37 Özel okulların teknolojik yeterlilikleri daha iyi olduğu için işler daha kısa sürede tamamlanır.	,465	,312	
12 Özel okullarda çalışan memnuniyetine önem vermediklerinden aşırı bir öğretmen sirkülasyonu oluyor.	,465		,458
32 Zorunlu olmasalar özel okul çalışanlarının çoğunun istifa edeceğini düşünüyorum.	,432		,418
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.		,738	
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.		,712	
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı		,709	

düşünürüm.		
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.	,685	
25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.	,642	
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.	,630	
07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları sunmaktadır.	,601	
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.	,588	
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.	,573	
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.	,563	
16 Özel okullar devlet okullarına göre daha saygın.	,561	
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.	,546	
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.	,519	
24 Özel okullarda öğretmenlere tanınan sosyal imkânların fazla olduğuna inanıyorum.	,501	
14 Özel okullarda öğretmenlere hak ettikleri değer verilmez.	,693	
15 Özel okulların öğretmenlik mesleğinin saygınlığını azalttığını düşünüyorum.	,682	
10 Özel okulda çalışarak mesleğimle ilgili ideallerimi gerçekleştirebilmem mümkün olmadığını düşünüyorum.	,618	
29 Özel okulda çalışmanın hata olduğunu düşünüyorum.	,602	
06 Özel okulda öğretmenlik yapmak insanı mesleğinden soğutuyor.	,554	
20 Özel okullar, öğretmenlerin kişisel gelişimini destekleyecek zaman ayırabilmelerine karşı daha isteksizdir.	,519	
17 Özel okullarda yıldırma davranışlarıyla (mobbing) daha sık karşılaşıldığını düşünüyorum.	,379	,492
19 Özel okullarda çalışan öğretmenlerin emeklerinin tam karşılığını almadıklarını düşünüyorum.	,413	,476
28 Özel okullarda öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitimlerin gösteriş amaçlı olduğunu düşünürüm.	,391	,475
44 Özel okulda çalışmak son derece mutsuzluk verici.	,384	,466

Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak maddelerin faktörlere dağılımına bakıldığında sekiz maddenin birden fazla faktörden yüksek değer (<,30) verdiği görülmüştür. Söz konusu maddeler elenerek faktör analizi yenilenmiştir.

Çizelge 4.9. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği	,908
--	------

Bartlett's Küresellik Testi	Ki-kare Değeri S.Derecesi p	7388,236 561 ,000
--	--	-------------------------

Tabloda görüldüğü gibi madde eliminasyonundan sonra KMO değeri KMO=,908 olarak, Bartlett değeri de anlamlı ($\chi^2=7388,24$; $p<,001$) şeklinde bulunmuştur. Büyüköztürk (2010) KMO değerinin ,50'den büyük ve Bartlett değerinin de anlamlı olmasının verilerin faktör analizi için uygunluğunu teyit ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda örneklem büyüklüğünün ve yapısının faktörlenebilir olduğuna hükmedilerek işlemlere devam edilmiştir. Bu amaçla önce temel bileşenler analizi (Principal Component Analysis) ile elde edilen ortak yük (communalities) değerleri hesaplanarak elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.10. Ortak Yük Değerleri

Maddeler	Initial	Extraction
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.	1,000	,347
06 Özel okulda öğretmenlik yapmak insanı mesleğinden soğutuyor.	1,000	,399
07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları sunmaktadır.	1,000	,372
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.	1,000	,386
10 Özel okulda çalışarak mesleğimle ilgili ideallerimi gerçekleştirebilmemin mümkün olmadığını düşünüyorum.	1,000	,449
14 Özel okullarda öğretmenlere hak ettikleri değer verilmez.	1,000	,540
15 Özel okulların öğretmenlik mesleğinin saygınlığını azalttığını düşünüyorum.	1,000	,533
16 Özel okullar devlet okullarına göre daha saygın.	1,000	,323
20 Özel okullar, öğretmenlerin kişisel gelişimini destekleyecek zaman ayırabilmelerine karşı daha isteksizdir.	1,000	,312
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.	1,000	,394
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.	1,000	,389
24 Özel okullarda öğretmenlere tanınan sosyal imkânların fazla olduğuna inanıyorum.	1,000	,345
25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.	1,000	,476
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	1,000	,399
29 Özel okulda çalışmanın hata olduğunu düşünüyorum.	1,000	,406
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.	1,000	,403
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.	1,000	,333
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	1,000	,381
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih	1,000	,440

etmem.		
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı düşünürüm.	1,000	,518
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.	1,000	,514
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.	1,000	,555
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	1,000	,448
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	1,000	,611
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele gördüğü kanaatindeyim.	1,000	,589
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	1,000	,540
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	1,000	,631
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.	1,000	,495
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	1,000	,400
51 Özel okul öğretmeniysen eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	1,000	,527
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	1,000	,398
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	1,000	,556
54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	1,000	,628
55 Özel okullarda öğretmene kaldırabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	1,000	,483

Tabloda görüldüğü üzere tüm maddelerin ortak yük değerleri ,30'den yüksek bulunmuştur. Elde edilen en düşük yük değeri ,628 olarak hesaplanmıştır. Değerlerin yüksek bulunması nedeni ile bu aşamada bir madde eliminasyonuna gidilmeden faktör analizine devam edilmiş, açıklanan varyans miktarları ve faktör sayılarına ilişkin bulgular tablo olarak aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.11. Açıklanan Toplam Varyans Miktarları

Bileşen	Başlangıç Öz değerleri (Initial Eigenvalues)			Toplam Faktör Yükleri			F. Yüklerinin Döndürülmüş Toplamları		
	Top.	Vary %	Küm. %	Top.	Vary %	Küm. %	Top.	Vary %	Küm. %
1	8,231	24,209	24,209	8,231	24,209	24,209	7,179	21,114	21,114
2	5,222	15,359	39,569	5,222	15,359	39,569	5,411	15,915	37,029

3	2,066	6,076	45,645	2,066	6,076	45,645	2,930	8,617	45,645
4	1,288	3,788	49,434						
5	1,147	3,374	52,807						
6	1,026	3,017	55,825						
7	,991	2,915	58,740						
8	,939	2,762	61,502						
9	,879	2,585	64,087						
10	,792	2,329	66,416						
11	,757	2,226	68,642						
12	,748	2,199	70,841						
13	,685	2,015	72,856						
14	,677	1,992	74,848						
15	,651	1,916	76,764						
16	,632	1,860	78,624						
17	,596	1,752	80,376						
18	,585	1,721	82,097						
19	,549	1,616	83,713						
20	,526	1,548	85,261						
21	,493	1,450	86,712						
22	,467	1,373	88,084						
23	,431	1,266	89,350						
24	,425	1,250	90,600						
25	,414	1,218	91,819						
26	,389	1,144	92,962						
27	,385	1,131	94,094						
28	,364	1,069	95,163						
29	,331	,974	96,137						
30	,325	,956	97,094						
31	,271	,797	97,890						
32	,253	,745	98,635						
33	,235	,690	99,325						
34	,230	,675	100,00						
			0						

Eigen değeri iki alınarak temel bileşenler analizi ile yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin ilk etapta 3 faktörlü bir yapıda olduğu anlaşılmıştır. Bu faktörlerden ilki toplam varyansın %24,21'ini, ikincisi %15,36'sını, üçüncüsü de %6,08'ini üç faktör de ölçeğin toplam varyansının %45,65'ini açıklamaktadır. Analizlerin bundan sonraki bölümlerine çok faktörlü yapı üzerinden devam edilmiş ve maddelerin hangi faktörlerde toplandıklarını incelemek için varimax dik döndürme tekniği ile döndürülmüş olarak elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.12. Faktör Analizi Sonrası Döndürülmemiş Bileşenler Matriksi

	Component		
	1	2	3
54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	,781		
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	,779		
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	,759		
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	,746		
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele gördüğü kanaatindeyim.	,744		
51 Özel okul öğretmeniysen eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	,723		
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	,702		
55 Özel okullarda öğretmene kaldırılabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	,684		
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	,655		
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	,618		
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	,615		
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih etmem.	,607		
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	,596		
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	,557		
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.		,742	
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.		,717	
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı düşünürüm.		,714	
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.		,693	
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.		,627	
25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.		,626	
07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları sunmaktadır.		,599	
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.		,586	
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.		,582	
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.		,576	
16 Özel okullar devlet okullarına göre daha saygın.		,560	
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.		,528	
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.		,523	

24 Özel okullarda öğretmenlere tanınan sosyal imkânların fazla olduğuna inanıyorum.	,492
15 Özel okulların öğretmenlik mesleğinin saygınlığını azalttığını düşünüyorum.	,686
10 Özel okulda çalışarak mesleğimle ilgili ideallerimi gerçekleştirebilmem mümkün olmadığını düşünüyorum.	,659
14 Özel okullarda öğretmenlere hak ettikleri değer verilmez.	,356
29 Özel okulda çalışmanın hata olduğunu düşünüyorum.	,591
06 Özel okulda öğretmenlik yapmak insanı mesleğinden soğutuyor.	,587
20 Özel okullar, öğretmenlerin kişisel gelişimini destekleyecek zaman ayırabilmelerine karşı daha isteksizdir.	,487

Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak maddelerin faktörlere dağılımına bakıldığında bir maddenin birden fazla faktörden yüksek değer (<,30) verdiği görülmüştür. Söz konusu madde elenerek faktör analizi yenilenmiştir.

Çizelge 4.13. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği	,908
Bartlett's Küresellik Testi	Ki-kare Değeri 7047,037
	S.Derecesi 528
	p ,000

Tabloda görüldüğü gibi madde eliminasyonundan sonra KMO değeri KMO=,908 olarak, Bartlett değeri de anlamlı ($\chi^2=7047,04$; $p<,001$) şeklinde bulunmuştur. Büyüköztürk (2010) KMO değerinin ,50'den büyük ve Bartlett değerinin de anlamlı olmasının verilerin faktör analizi için uygunluğunu teyit ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda örneklem büyüklüğünün ve yapısının faktörlenebilir olduğuna hükmedilerek işlemlere devam edilmiştir. Bu amaçla önce temel bileşenler analizi (Principal Component Analysis) ile elde edilen ortak yük (communalities) değerleri hesaplanarak elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.14. Ortak Yük Değerleri

	Initial	Extraction
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.	1,000	,312
06 Özel okulda öğretmenlik yapmak insanı mesleğinden soğutuyor.	1,000	,176
07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları	1,000	,371

sunmaktadır.		
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.	1,000	,310
10 Özel okulda çalışarak mesleğimle ilgili ideallerimi gerçekleştirebilmemin mümkün olmadığını düşünüyorum.	1,000	,117
15 Özel okulların öğretmenlik mesleğinin saygınlığını azalttığını düşünüyorum.	1,000	,212
16 Özel okullar devlet okullarına göre daha saygın.	1,000	,297
20 Özel okullar, öğretmenlerin kişisel gelişimini destekleyecek zaman ayırabilmelerine karşı daha isteksizdir.	1,000	,178
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.	1,000	,392
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.	1,000	,319
24 Özel okullarda öğretmenlere tanınan sosyal imkânların fazla olduğuna inanıyorum.	1,000	,287
25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.	1,000	,435
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	1,000	,389
29 Özel okulda çalışmanın hata olduğunu düşünüyorum.	1,000	,174
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.	1,000	,375
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.	1,000	,331
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	1,000	,358
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih etmem.	1,000	,436
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı düşünürüm.	1,000	,489
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.	1,000	,503
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.	1,000	,549
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	1,000	,440
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	1,000	,605
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele gördüğü kanaatindeyim.	1,000	,582
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	1,000	,540
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	1,000	,616
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.	1,000	,468
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	1,000	,408
51 Özel okul öğretmeniysen eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	1,000	,499
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	1,000	,391
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	1,000	,507

54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	1,000	,618
55 Özel okullarda öğretmene kaldırabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	1,000	,462

Tabloda görüldüğü üzere yedi madde haricinde diğer maddelerin ortak yük değerleri ,30'den yüksek bulunmuştur. Elde edilen en düşük yük değeri ,618 olarak hesaplanmıştır. Yük değeri düşük olan maddeler elendikten sonra faktör analizi tekrarlanmıştır.

Çizelge 4.15. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett's Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		,911
Bartlett's Küresellik Testi	Ki-kare Değeri	5905,808
	S.Derecesi	325
	p	,000

Tabloda görüldüğü gibi madde eliminasyonundan sonra KMO değeri KMO=,911 olarak, Bartlett değeri de anlamlı ($\chi^2=5905,81$; $p<,001$) şeklinde bulunmuştur. Büyüköztürk (2010) KMO değerinin ,50'den büyük ve Bartlett değerinin de anlamlı olmasının verilerin faktör analizi için uygunluğunu teyit ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda örneklem büyüklüğünün ve yapısının faktörlenebilir olduğuna hükmedilerek işlemlere devam edilmiştir. Bu amaçla önce temel bileşenler analizi (Principal Component Analysis) ile elde edilen ortak yük (communalities) değerleri hesaplanarak elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.16. Ortak Yük Değerleri

	Initial	Extraction
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.	1,000	,309
07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları sunmaktadır.	1,000	,378
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.	1,000	,338
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.	1,000	,376
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.	1,000	,334
25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.	1,000	,405
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	1,000	,386
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.	1,000	,349

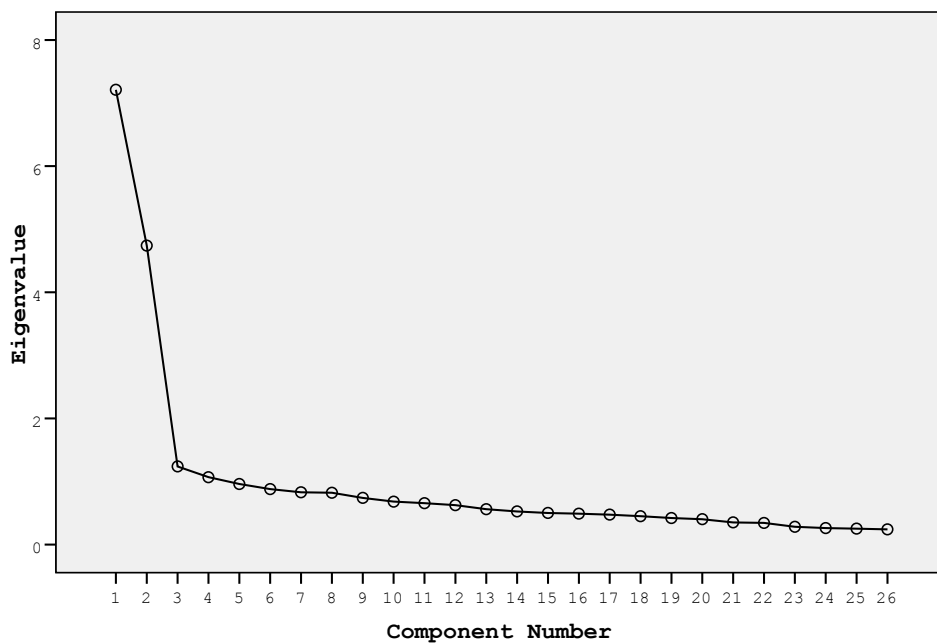
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.	1,000	,333
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	1,000	,376
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih etmem.	1,000	,430
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı düşünürüm.	1,000	,525
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.	1,000	,529
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.	1,000	,582
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	1,000	,447
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	1,000	,612
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele gördüğü kanaatindeyim.	1,000	,596
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	1,000	,539
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	1,000	,632
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.	1,000	,500
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	1,000	,406
51 Özel okul öğretmeniysen eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	1,000	,525
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	1,000	,378
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	1,000	,543
54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	1,000	,636
55 Özel okullarda öğretmene kaldırabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	1,000	,487

Tabloda görüldüğü üzere tüm maddelerin ortak yük değerleri, 30'den yüksek bulunmuştur. Elde edilen en düşük yük değeri ,636 olarak hesaplanmıştır. Değerlerin yüksek bulunması nedeni ile bu aşamada bir madde eliminasyonuna gidilmeden faktör analizine devam edilmiş, açıklanan varyans miktarları ve faktör sayılarına ilişkin bulgular tablo ve grafik olarak aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.17. Açıklanan Toplam Varyans Miktarları

Bileşen	Başlangıç Öz değerleri (Initial Eigenvalues)	Toplam Faktör Yükleri	F. Yüklerinin Döndürülmüş Toplamları
---------	--	-----------------------	--------------------------------------

	Top.	Vary %	Küm. %	Top.	Vary %	Küm. %	Top.	Vary %	Küm. %
1	7,210	27,733	27,733	7,210	27,733	27,733	7,017	26,989	26,989
2	4,740	18,230	45,962	4,740	18,230	45,962	4,933	18,973	45,962
3	1,238	4,763	50,725						
4	1,068	4,108	54,833						
5	,960	3,692	58,525						
6	,879	3,381	61,907						
7	,829	3,187	65,094						
8	,822	3,160	68,254						
9	,739	2,844	71,098						
10	,681	2,618	73,716						
11	,656	2,523	76,239						
12	,625	2,403	78,642						
13	,560	2,155	80,797						
14	,525	2,020	82,817						
15	,501	1,926	84,743						
16	,490	1,884	86,627						
17	,475	1,826	88,453						
18	,450	1,729	90,182						
19	,421	1,618	91,800						
20	,402	1,547	93,347						
21	,351	1,352	94,699						
22	,343	1,319	96,018						
23	,282	1,084	97,102						
24	,261	1,004	98,105						
25	,252	,969	99,075						
26	,241	,925	100,000						

Eigen değeri iki alınarak temel bileşenler analizi ile yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin ilk etapta 2 faktörlü bir yapıda olduğu anlaşılmıştır. Bu faktörlerden ilki toplam varyansın %27,73'ünü, ikincisi %18,23'ünü; iki faktör de ölçeğin toplam varyansının %45,96'sını açıklamaktadır. Analizlerin bundan sonraki bölümlerine çok faktörlü yapı üzerinden devam edilmiş ve maddelerin hangi faktörlerde toplandıklarını incelemek için varimax dik döndürme tekniği ile döndürülmüş olarak elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.18. Faktör Analizi Sonrası Döndürülmemiş Bileşenler Matrisi

	Component	
	1	2
54 Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	,797	
48 Özel okullarda çalışan öğretmenler daha fazla baskı altındadır.	,791	
43 Özel okullarda yapılan her işe sürekli müdahale ediliyor olduğunu düşünüyorum.	,782	
46 Özel okulda öğretmenlerin veli ve öğrencilerin kuklası gibi muamele gördüğü kanaatindeyim.	,765	
53 Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	,737	
47 Özel okul öğretmenleri öğretmenden çok halkla ilişkiler çalışanı gibi algılanıyor.	,733	
51 Özel okul öğretmeniyse eve dünya kadar iş götürmek zorunda kalırsın.	,725	
55 Özel okullarda öğretmene kaldırılabileceğinden daha çok sayıda ders vermekten kaçınmazlar.	,694	
42 Özel okulda küçük hatalar büyük sorunlara yol açar.	,667	
50 Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	,637	
38 Mecbur kalmadıkça özel okulda öğretmenlik yapmayı tercih etmem.	,627	
27 Özel okulların çalışma programları çok yıpratıcıdır.	,618	
52 Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	,615	
36 Özel okullardaki öğretmenlerin işsiz kalma endişesini daha yoğun yaşadıklarını düşünüyorum.	,613	
41 Özel okullar beni gelecekte arzu ettiğim hedeflere daha kısa zamanda ulaştırır.		,762
40 Özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleği daha tatmin edici.		,727
39 Özel okulda çalıştığımda öğrencilerime daha faydalı olacağımı düşünürüm.		,723
49 Özel okulda çalışarak iyi bir kariyer sahibi olacağıma inanıyorum.		,702
25 Özel okullar, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunurlar.		,635
21 Özel okulda çalışmak daha prestijli.		,613

07 Özel okullar çalışanlarına daha cazip kariyer fırsatları sunmaktadır.	,612
30 Özel okulların sosyal imkânları bana cazip geliyor.	,590
09 Mesleğimi layıkıyla yerine getirebilmem için en doğru yerler özel okullardır.	,575
22 Özel okulda öğretmenlik yapmak devlet okuluna göre daha gurur verici.	,559
05 Özel okullar akademik gelişimimi destekleyicilik açısından daha avantajlıdır.	,552
31 Özel okulda huzurlu bir çalışma ortamı vardır.	,537

Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak maddelerin faktörlere dağılımına bakıldığında tüm maddelerin yalnızca bir faktörde yüksek değer (<,30) verdiği, bütün maddelerin yeterince ayırıcı olduğuna hükmedilmiş madde eliminasyonuna gitmeden faktör analizleri sonlandırılmıştır. Alt boyutlara giren maddeler ve madde sayılarını gösteren tablo aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.19. Faktör Analizi Sonucunda Belirlenen Alt Boyutlar ve Bu Boyutlardan Yük Alan Maddeler

Faktör	Madde Sayısı	Maddeler Numarası
1.	14	27, 36, 38, 42, 43, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55
2.	12	5, 7, 9, 21, 22, 25, 30, 31, 39, 40, 41, 49
Toplam	26	

Çizelgede de görüldüğü üzere belirlenen birinci faktör 14 maddeden (27, 36, 38, 42, 43, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55. maddeler); ikinci faktör 12 maddeden (5, 7, 9, 21, 22, 25, 30, 31, 39, 40, 41, 49. maddelerden oluşmaktadır. Ölçekte içinde yer aldığı faktör için ters madde niteliğinde bir madde bulunmamaktadır. Son hâlinde ölçek 26 maddeden oluşmaktadır.

Bu bağlamda, her bir faktör, ilgili faktörde yer alan maddeler incelenerek isimlendirilmiştir. Bu bağlamda birinci alt boyutun *olumsuz imaj* alt boyutu olarak; ikinci alt boyutun *prestij* alt boyutu olarak isimlendirilmesi uygun görülmüştür. Öte yandan olumsuz imaj alt boyutundaki tüm maddeler ölçeğin toplam puanının hesaplanmasında ters madde olarak kullanılması kararlaştırılmıştır. Sonuç olarak tüm faktörlerde puanların artması ilgili özelliğin artması şeklinde; toplamda puanların artması da olumlu tutumun artması şeklinde değerlendirilmektedir. Bu aşamanın ardından oluşan faktörler için güvenilirlik analizlerinin gerçekleştirilmesi işlemlerine geçilmiştir. Hem toplam hem de her bir alt boyutun içerdiği

maddeler üzerinden hesaplanan iç tutarlılık için Cronbach's Alpha değerleri aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.20. Faktör Analizi Sonucunda Belirlenen Alt Boyutlar ve Bu Boyutlardan Ait Güvenirlik Katsayıları

Faktör	C. Alpha
Olumsuz İmaj Alt boyutu	,920
Prestij Alt boyutu	,864
Toplam	,842

Tablodan da anlaşılacağı gibi ölçeğin iç tutarlık katsayıları yüksek bulunmuştur. Cronbach Alpha değerleri olumsuz imaj alt boyutu için $\alpha=,92$ prestij alt boyutu için $\alpha=,86$; ölçeğin toplamı içinse $\alpha=,84$ olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin iç tutarlılığının son derece yüksek olduğu ortaya koymaktadır. Büyüköztürk (2010) alpha değerinin ,70'den büyük olmasının ölçeğin güvenilir bulunması için yeterli olduğunu belirtmektedir. Öte yandan ölçeğin toplamı için alpha değerini düşüren madde de bulunmamaktadır.

Bu işlemlerin ardından faktör bazında ayırt edicilik işlemlerine geçilmiştir. Testin alt ve üst çeyreklerindeki (%27'lik) kişilerin aldıkları puanların birbiriyle ilişkisiz grup t testi ile karşılaştırılması ile elde edilen puanlardır. Buradaki amaç, o maddeye verilen cevabın alt ve üst gruplar arasında farklılaşıp farklılaşmadığı ve dolayısıyla ayırt etme gücünü ortaya koymaktır (Ergin, 1995). Bu bağlamda faktör toplam puanlarına göre belirlenmiş üst %27 ve alt %27'lik grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız grup t-testi (independent samples t test) kullanılmış ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.21. Ölçek Maddelerinin Ayırt Ediciliklerini Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Madde 5	Alt	138	2,59	1,138	,097	-5,088	274	,000
	Üst	138	3,28	1,086	,092			
Madde 7	Alt	138	2,30	,993	,085	-6,650	274	,000
	Üst	138	3,11	1,016	,086			
Madde 9	Alt	138	1,61	,916	,078	-8,605	274	,000
	Üst	138	2,66	1,104	,094			
Madde 21	Alt	138	2,08	1,081	,092	-7,690	274	,000

	Üst	138	3,07	1,048	,089			
Madde 22	Alt	138	1,51	,922	,078			
	Üst	138	2,78	1,074	,091	-10,464	274	,000
Madde 25	Alt	138	2,44	1,060	,090			
	Üst	138	3,22	1,045	,089	-6,119	274	,000
Madde 27	Alt	138	4,20	,981	,083			
	Üst	138	2,70	,971	,083	12,768	274	,000
Madde 30	Alt	138	2,22	,994	,085			
	Üst	138	3,12	,985	,084	-7,602	274	,000
Madde 31	Alt	138	1,86	,930	,079			
	Üst	138	3,02	,815	,069	-11,019	274	,000
Madde 36	Alt	138	4,54	,847	,072			
	Üst	138	3,11	1,131	,096	11,865	274	,000
Madde 38	Alt	138	4,45	,846	,072			
	Üst	138	2,59	1,001	,085	16,624	274	,000
Madde 39	Alt	138	1,86	,906	,077			
	Üst	138	3,01	1,025	,087	-9,895	274	,000
Madde 40	Alt	138	1,92	,888	,076			
	Üst	138	3,01	,996	,085	-9,630	274	,000
Madde 41	Alt	138	1,78	,835	,071			
	Üst	138	2,92	,959	,082	-10,508	274	,000
Madde 42	Alt	138	3,97	,951	,081			
	Üst	138	2,69	,980	,083	11,033	274	,000
Madde 43	Alt	138	4,32	,725	,062			
	Üst	138	2,68	,912	,078	16,514	274	,000
Madde 46	Alt	138	4,36	,772	,066			
	Üst	138	2,67	,962	,082	16,087	274	,000
Madde 47	Alt	138	4,14	,851	,072			
	Üst	138	2,60	,917	,078	14,501	274	,000
Madde 48	Alt	138	4,48	,675	,057			
	Üst	138	2,76	,956	,081	17,243	274	,000
Madde 49	Alt	138	1,88	,858	,073			
	Üst	138	2,93	,941	,080	-9,692	274	,000
Madde 50	Alt	138	3,80	1,012	,086			
	Üst	138	2,66	,884	,075	9,947	274	,000
Madde 51	Alt	138	3,89	,826	,070			
	Üst	138	2,54	,881	,075	13,185	274	,000
Madde 52	Alt	138	3,56	,896	,076			
	Üst	138	2,60	,900	,077	8,845	274	,000
Madde 53	Alt	138	4,39	,850	,072			
	Üst	138	2,89	1,044	,089	13,090	274	,000
Madde 54	Alt	138	4,41	,721	,061			
	Üst	138	2,70	1,007	,086	16,154	274	,000
Madde 55	Alt	138	4,27	,884	,075			
	Üst	138	2,67	,969	,082	14,341	274	,000

Tabloda görüldüğü üzere, maddelerin ayırt ediciliklerini belirlemek üzere üst %27 ve alt %27'lik grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız grup t-testi (independent samples t test) tüm gruplar için farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < ,001$). Söz konusu farklılıklar üst gruplar lehine gerçekleşmiştir. Elde edilen sonuçlar ölçek maddelerinin ayırt edici olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonucun ardından ölçek toplam puanlarının ayırt ediciliklerini belirlemek üzere ayırt edicilik analizine geçilmiştir.

Çizelge 4.22. Ölçek Toplam Puanlarının Ayırt Ediciliklerini Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Olumsuz İmaj	Alt	138	4,20	,399	,034	23,684	274	,000
	Üst	138	2,70	,624	,053			
Prestij	Alt	138	2,01	,457	,039	-15,018	274	,000
	Üst	138	3,01	,640	,054			
Toplam	Alt	138	1,90	,293	,025	-34,711	274	,000
	Üst	138	3,16	,314	,027			

Tabloda görüldüğü üzere, faktörlerin ölçek toplam puanlarının ayırt ediciliklerini belirlemek üzere üst %27 ve alt %27'lik grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız grup t-testi (independent samples t test) tüm gruplar için farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < ,001$). Söz konusu farklılıklar üst gruplar lehine gerçekleşmiştir. Elde edilen sonuçlar ölçek toplam ve faktör puanlarının ayırt edici olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonucun ardından ölçek maddelerinin toplam puanlarla korelasyonunun hesaplanmasına geçilmiştir. Bu amaçla yapılan madde-toplam (item-total) ve madde-kalan (item-reminder) analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.23. Madde Toplam (Item-Total) ve Madde Kalan (Item-Reminder) Korelasyon Sonuçları

Maddeler	Toplam Puan			Madde Kalan	
	N	r	p	r	p
Madde 5	511	,314	,000	,309	,000
Madde 7	511	,354	,000	,334	,000

Madde 9	511	,431	,000	,215	,000
Madde 21	511	,401	,000	,288	,000
Madde 22	511	,463	,000	,155	,000
Madde 25	511	,378	,000	,336	,000
Madde 27	511	-,522	,000	-,398	,000
Madde 30	511	,370	,000	,285	,000
Madde 31	511	,492	,000	,104	,000
Madde 36	511	-,493	,000	-,426	,000
Madde 38	511	-,609	,000	-,329	,000
Madde 39	511	,468	,000	,313	,000
Madde 40	511	,449	,000	,335	,000
Madde 41	511	,492	,000	,333	,000
Madde 42	511	-,499	,000	-,491	,000
Madde 43	511	-,612	,000	-,556	,000
Madde 46	511	-,655	,000	-,486	,000
Madde 47	511	-,590	,000	-,503	,000
Madde 48	511	-,661	,000	-,520	,000
Madde 49	511	,494	,000	,266	,000
Madde 50	511	-,514	,000	-,435	,000
Madde 51	511	-,555	,000	-,517	,000
Madde 52	511	-,495	,000	-,414	,000
Madde 53	511	-,571	,000	-,529	,000
Madde 54	511	-,642	,000	-,551	,000
Madde 55	511	-,590	,000	-,442	,000

Tabloda görüldüğü üzere madde toplam ve madde kalan analizlerinde tüm maddelerin korelasyonlarının anlamlı olduğu görülmektedir. Bu anlamlılıklar $p < ,001$ düzeyinde ve olumsuz imaj faktörünü oluşturan maddeler için negatif yönde gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar tüm maddelerin aynı yapı içinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.24. Faktörler Arası ve Faktör Toplam Korelasyon Sonuçları

Puanlar		Prestij	Toplam
Olumsuz İmaj	r	-,115	-,816
	p	,009	,000
	n	511	511
Prestij	r		,668
	p		,000
	n		511

Çizelge görüldüğü gibi, olumsuz imaj alt boyutu puanları ile prestij alt boyutu puanları arasında negatif yönde ($r = -,115$; $p < ,01$); olumsuz imaj alt boyutu puanları ile ölçek toplam puanları arasında negatif yönde ($r = -,816$; $p < ,001$); prestij alt boyutu puanları ile ölçek toplam puanları arasında pozitif yönde ($r = ,668$; $p < ,001$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu

değerler ölçek faktörlerinin birbirleri ile ilişkili olduğunu yani aynı yapıyı ölçmekte olduklarını ortaya koymaktadır. Bu işlemin ardından aracın dış tutarlılığını belirlemek amacıyla yapılan test – tekrar test sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.25. Test - Tekrar Test Sonuçları

Alt Boyutlar	n	r	p
Olumsuz İmaj	46	,74	,000
Prestij	46	,78	,000
Toplam	46	,81	,000

Tablo 4.25'te görüldüğü üzere, ölçeğin dış tutarlılık güvenirliğini belirlemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda, olumsuz imaj ($r=,74; p<,001$) prestij ($r=,78; p<,001$) alt boyutları ve ölçek toplam puanı için ($r=,81; p<,001$) iki uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon pozitif yönde anlamlı bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

4.2. Grubun Demografik Yapısına İlişkin Değerler

Araştırmanın bu bölümünde araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerini (cinsiyet, okul türü, daha önce özel okulda görev yapıp yapmama, mesleki kıdemi, branş, algılanan gelir durumu, yaş ve bu okuldaki çalışma süresi) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış sonra ölçeğin toplam puanları için \bar{x} ve ss değerleri tablolar halinde sunulmuştur.

Çizelge 4.25. Cinsiyet Değişkeni için Betimsel Değerler

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
Kadın	321	62,8	62,8	62,8
Erkek	190	37,2	37,2	100,0
Toplam	511	100,0	100,0	

Çizelge 1’de görüldüğü üzere, örneklem grubunda 321’i (%62,8) kadın; 190’ı (%37,2) erkek olmak üzere toplam 511 öğretmen bulunmaktadır.

Çizelge 4.26. Özel Okulda Görev Yapma Değişkeni için Betimsel Değerler

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
Evet	75	14,7	14,7	14,7
Hayır	436	85,3	85,3	100,0
Toplam	511	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 75’i (%14,7) daha önce özel okulda görev yaptığını; 436’sı ise (%85,3) daha önce özel okulda görev yapmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.27. Mesleki Kıdem Değişkeni için Betimsel Değerler

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
1-5 yıl	64	12,5	12,5	12,5
6-10 yıl	97	19,0	19,0	31,5
11 Yıl ve üstü	350	68,5	68,5	100,0
Toplam	511	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 64'ü (%12,5) 5 yıl ve daha az süredir; 97'si (%19,0) 6-10 yıldır; 350'si (%68,5) ise 11 yıldan daha uzun süredir öğretmenlik yapmakta olduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.28. Branş Değişkeni için Betimsel Değerler

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
Okulöncesi	13	2,5	2,5	2,5
Sınıf Öğretmeni	120	23,5	23,5	26,0
Branş Öğretmeni	378	74,0	74,0	100,0
Toplam	511	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 13'ü (%2,5) okulöncesi öğretmeni; 120'si (%23,5) sınıf öğretmeni, 378'i de (%74,0) branş öğretmeni olduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 4.29. Eğitim Düzeyi Değişkeni için Betimsel Değerler

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
Yüksekokul	18	3,5	3,5	3,5
Lisans	420	82,2	82,2	85,7
Lisansüstü	73	14,3	14,3	100,0
Toplam	511	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 18'i (%3,5) yüksekokul mezunu olduğunu; 420'si (%82,2) lisans mezunu olduğunu; 73'ü (%14,3) de lisansüstü mezunu olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.30. Aylık Gelir Değişkeni için Betimsel Değerler

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
1001-2000	8	1,6	1,6	1,6
2001-3000	170	33,3	33,3	34,8
3001 ve Üstü	333	65,2	65,2	100,0
Toplam	511	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 8'i (%1,6) haneye 2000 liradan veya daha az; 170'i (%33,3) 2001-3000 lira arasında; 333'ü de (%65,2) 3001 lira ve üzeri aylık gelir girdiğini ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.31. Yaş Değişkeni için Betimsel Değerler

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
25 ve altı	12	2,3	2,3	2,3
26-35	181	35,4	35,4	37,8
36-45	224	43,8	43,8	81,6
46 ve Üstü	94	18,4	18,4	100,0
Toplam	511	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 12'si (%2,3) 25 yaş ve altı; 181'i (%35,4) 26-35 yaş grubunda; 224'ü (%43,8) 36-45 yaş grubunda; 94'ü de (%18,4) 46 ve üstü yaş grubunda yer aldığını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.32. Bu okuldaki çalışma süresi Değişkeni için Betimsel Değerler

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
1-5 yıl	340	66,5	66,5	66,5
5-10 yıl	101	19,8	19,8	86,3
11 ve üstü	70	13,7	13,7	100,0
Toplam	511	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 340'ı (%66,5) bu okulda 1-5 yıldır; 101'i (%19,8) 5-10 yıldır; 70'i de (%13,7) 11 yıl ve üstü zamandır görev yapmakta olduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.33. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarına Ait Betimsel Değerler

Boyutlar	N	\bar{x}	ss
Olumsuz İmaj alt boyutu	511	3,48	,74
Prestij alt boyutu	511	2,59	,67
Toplam	511	2,55	,53

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği olumsuz imaj alt boyutu puanlarının ortalaması $\bar{x}=3,48$ standart sapması $ss=,74$ olarak; prestij alt boyutu puanlarının ortalaması $\bar{x}=2,59$ standart sapması $ss=,67$ olarak; ölçek toplam puanlarının ortalaması $\bar{x}=2,55$ standart sapması $ss=,53$ olarak belirlenmiştir.

4.3. Araştırmanın Hipotezlerine Yönelik Bulgular

Çizelge 4.34. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Karşılaştırmaları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Olumsuz İmaj	Kadın	321	3,51	,723	,040	1,39	509	,166
	Erkek	190	3,42	,761	,055			
Prestij	Kadın	321	2,59	,624	,035	,16	509	,876
	Erkek	190	2,58	,740	,054			
Toplam	Kadın	321	2,54	,503	,028	-,95	509	,345
	Erkek	190	2,58	,574	,042			

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda olumsuz imaj alt boyutu ($t=1,39$; $p>,05$); prestij alt boyutu ($t=,16$; $p>,05$) ve ölçek toplam puanı ($t=-,79$; $p>,05$) için grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Çizelge 4.35. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Özel Okul Deneyimi Karşılaştırmaları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Olumsuz İmaj	Var	75	3,58	,731	,084	1,30	509	,196
	Yok	436	3,46	,738	,035			
Prestij	Var	75	2,51	,657	,076	-1,14	509	,253
	Yok	436	2,60	,671	,032			
Toplam	Var	75	2,46	,534	,062	-1,64	509	,102
	Yok	436	2,57	,529	,025			

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının daha önce özel okulda görev yapıp yapmama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda olumsuz imaj alt boyutu ($t=1,30; p>,05$); prestij alt boyutu ($t=-1,14; p>,05$) ve ölçek toplam puanı ($t=-1,64; p>,05$) için grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Çizelge 4.36. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Mesleki Kıdem Karşılaştırmaları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Olumsuz İmaj	1-5 yıl	64	3,65	,608	G.Arası	6,850	2	3,425	6,43	,002
	6-10 yıl	97	3,65	,768	G.İçi	270,638	508	,533		
	11 ve üstü	350	3,40	,739	Toplam	277,488	510			
	Toplam	511	3,48	,738						
Prestij	1-5 yıl	64	2,67	,605	G.Arası	,630	2	,315	,70	,495
	6-10 yıl	97	2,62	,718	G.İçi	227,525	508	,448		
	11 ve üstü	350	2,57	,666	Toplam	228,155	510			
	Toplam	511	2,59	,669						
Toplam	1-5 yıl	64	2,50	,452	G.Arası	1,155	2	,577	2,06	,128
	6-10 yıl	97	2,48	,552	G.İçi	142,343	508	,280		
	11 ve üstü	350	2,59	,536	Toplam	143,498	510			
	Toplam	511	2,55	,530						

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda olumsuz imaj alt boyutu ($F=6,43; p<,01$) grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunurken; prestij alt boyutu ($F=,70; p>,05$) ve ölçek toplam puanı ($F=2,06; p>,05$) için grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Olumsuz imaj alt boyutu puanları için saptanan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere (post-hoc) geçilmiştir. Bu amaçla önce Levene analizi ile varyans homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu

saptanmıştır ($L_F=2,69$; $p>,05$). Bu nedenle Scheffe analizi tercih edilmiş ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.37. Olumsuz İmaj Alt Boyutu Puanlarının Mesleki Kıdem Karşılaştırmaları (Scheffe)

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
1-5 yıl	6-10 yıl	,002	,118	1,000
	11 ve üstü	,251	,099	,042
6-10 yıl	1-5 yıl	-,002	,118	1,000
	11 ve üstü	,248	,084	,013
11 ve üstü	1-5 yıl	-,251	,099	,042
	6-10 yıl	-,248	,084	,013

Çizelgede görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği olumsuz imaj alt boyutundan aldıkları puanların kıdem değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın, 1-5 yıl kıdemi olanlarla 10 yıl ve üzeri kıdemi olanlar arasında 1-5 yıl kıdemi olanlar lehine $p<,05$ düzeyinde; 6-10 yıl kıdemi olanlarla 11 yıl ve üzeri kıdemi olanlar arasında 6-10 yıl kıdemi olanlar lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Çizelge 4.38. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Branş Karşılaştırmaları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Olumsuz İmaj	Okulöncesi	13	276,50	18,03	2	,000
	Sınıf Öğretmeni	120	205,99			
	Branş Öğretmeni	378	271,17			
	Toplam	511				
Prestij	Okulöncesi	13	162,50	6,13	2	,047
	Sınıf Öğretmeni	120	248,13			
	Branş Öğretmeni	378	261,71			
	Toplam	511				
Toplam	Okulöncesi	13	187,73	10,68	2	,005
	Sınıf Öğretmeni	120	290,63			
	Branş Öğretmeni	378	247,35			

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda olumsuz imaj alt boyutu ($x^2=18,03$; $p<,001$); prestij alt boyutu ($x^2=6,13$; $p<,05$) ve ölçek toplam puanı ($x^2=10,68$; $p<,01$) için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Ölçek toplam ve alt boyutu puanları için saptanan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir teknik bulunmadığından gruplar kendi aralarında ikili olarak Mann Whitney-U analizi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.39. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Branş Karşılaştırmaları (Mann Whitney-U)

Puanlar	Gruplar	Okulöncesi	Sınıf	Branş
Olumsuz İmaj	Okulöncesi	SO=276,50	p<,001	p>,05
	Sınıf Öğretmeni		SO=205,99	p>,05
	Branş Öğretmeni			SO=271,17
Prestij	Okulöncesi	SO=162,50	p>,05	p<,05
	Sınıf Öğretmeni		SO=248,13	p>,05
	Branş Öğretmeni			SO=261,71
Toplam	Okulöncesi	SO=187,73	p<,001	p>,05
	Sınıf Öğretmeni		SO=290,63	p>,05
	Branş Öğretmeni			SO=247,35

Çizelgede görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyutlarından aldıkları puanların branş değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda söz konusu farklılığın olumsuz imaj alt boyutu için okulöncesi öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında okulöncesi öğretmenleri lehine $p<,001$ düzeyinde; olumsuz imaj alt boyutu için okulöncesi öğretmenleri ile branş öğretmenleri arasında branş öğretmenleri lehine $p<,05$ düzeyinde; toplam puan için okulöncesi öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında okulöncesi öğretmenleri lehine $p<,001$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Çizelge 4.40. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Eğitim Düzeyi Karşılaştırmaları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Olumsuz İmaj	Yüksekokul	18	227,31	8,51	2	,014
	Lisans	420	249,31			
	Lisansüstü	73	301,59			
	Toplam	511				
Prestij	Yüksekokul	18	249,06	,04	2	,979
	Lisans	420	256,18			
	Lisansüstü	73	256,66			
	Toplam	511				
Toplam	Yüksekokul	18	264,92	4,90	2	,086
	Lisans	420	261,77			
	Lisansüstü	73	220,62			
	Toplam	511				

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda olumsuz imaj alt boyutu ($x^2=8,51$; $p<,05$) için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunurken; prestij alt boyutu ($x^2=,04$; $p>,05$) ve ölçek toplam puanı ($x^2=4,90$; $p>,05$) için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Olumsuz imaj alt boyutu puanları için saptanan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir teknik bulunmadığından gruplar kendi aralarında ikili olarak Mann Whitney-U analizi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.41. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Eğitim Düzeyi Karşılaştırmaları (Mann Whitney-U)

Puanlar	Gruplar	Yüksekokul	Lisans	Lisansüstü
Olumsuz İmaj	Yüksekokul	SO=227,31	p>,05	p<,001
	Lisans		SO=249,31	p>,05
	Lisansüstü			SO=301,59

Çizelgede görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği olumsuz imaj alt boyutundan aldıkları puanların eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda söz konusu farklılığın yüksekokul mezunu öğretmenler ile lisansüstü mezunu öğretmenler arasında lisansüstü mezunu öğretmenler lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 4.42. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Haneye Giren Aylık Gelir Karşılaştırmaları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Olumsuz İmaj	1001-2000	8	246,31	,16	2	,923
	2001-3000	170	259,42			
	3001 ve üstü	333	254,48			
	Toplam	511				
Prestij	1001-2000	8	305,69	5,52	2	,063
	2001-3000	170	274,96			
	3001 ve üstü	333	245,13			
	Toplam	511				
Toplam	1001-2000	8	292,63	1,71	2	,426
	2001-3000	170	265,54			
	3001 ve üstü	333	250,25			
	Toplam	511				

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının haneye giren aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda olumsuz imaj alt boyutu ($x^2 = ,16$; $p > ,05$); prestij alt boyutu ($x^2 = 5,52$; $p > ,05$) ve ölçek toplam puanı ($x^2 = 1,71$; $p > ,05$) için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Çizelge 4.43. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Yaş Grupları Karşılaştırmaları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Olumsuz İmaj	25 ve altı	12	270,50	13,30	3	,004
	26-35	181	280,31			
	36-45	224	253,90			
	46 ve Üstü	94	212,34			

	Toplam	511			
Prestij	25 ve altı	12	246,71		
	26-35	181	258,75		
	36-45	224	241,62	6,17	3 ,104
	46 ve Üstü	94	286,18		
	Toplam	511			
Toplam	25 ve altı	12	233,00		
	26-35	181	242,48		
	36-45	224	249,66	10,61	3 ,014
	46 ve Üstü	94	300,09		
	Toplam	511			

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda olumsuz imaj alt boyutu ($\chi^2=13,30$; $p<,01$) ve ölçek toplam puanı ($\chi^2=10,61$; $p<,05$) için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunurken; prestij alt boyutu ($\chi^2=6,17$; $p>,05$) için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Olumsuz imaj alt boyutu ve ölçek puanları için saptanan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir teknik bulunmadığından gruplar kendi aralarında ikili olarak Mann Whitney-U analizi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.44. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Yaş Karşılaştırmaları (Mann Whitney-U)

Puanlar	Gruplar	25 ve altı	26-35	36-45	46 ve Üstü
Olumsuz İmaj	25 ve altı	SO=270,50	$p>,05$	$p>,05$	$p>,05$
	26-35		SO=280,31	$p>,05$	$p<,01$
	36-45			SO=253,90	$p>,05$
	46 ve Üstü				SO=212,34
Toplam	25 ve altı	SO=233,00	$p>,05$	$p>,05$	$p<,05$
	26-35		SO=242,48	$p>,05$	$p>,05$
	36-45			SO=249,66	$p>,05$
	46 ve Üstü				SO=300,09

Çizelgede görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği olumsuz imaj alt boyutu ve ölçek toplam puanlarının yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-

U testi sonucunda olumsuz imaj alt boyutu için söz konusu farklılığın 26-35 yaş grubu ile 46 ve üstü öğretmenler arasında 26-35 yaş grubu öğretmenler lehine $p<,01$ düzeyinde; ölçek toplam puanı içinse 25 ve altı yaş grubu ile 46 ve üstü öğretmenler arasında 46 ve üstü yaş grubu öğretmenler lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Çizelge 4.45. Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Okulundaki Çalışma Süresi Karşılaştırmaları

Puan	Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Olumsuz İmaj	1-5	340	3,57	,683	G.Arası	9,391	2	4,696	8,90	,000
	6-10	101	3,33	,833	G.İçi	268,097	508	,528		
	11 ve üstü	70	3,23	,768	Toplam	277,488	510			
	Toplam	511	3,48	,738						
Prestij	1-5	340	2,60	,667	G.Arası	1,380	2	,690	1,55	,214
	6-10	101	2,49	,672	G.İçi	226,776	508	,446		
	11 ve üstü	70	2,66	,670	Toplam	228,155	510			
	Toplam	511	2,59	,669						
Toplam	1-5	340	2,51	,499	G.Arası	2,684	2	1,342	4,84	,008
	6-10	101	2,59	,620	G.İçi	140,814	508	,277		
	11 ve üstü	70	2,72	,509	Toplam	143,498	510			
	Toplam	511	2,55	,530						

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının okulundaki çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda olumsuz imaj alt boyutu ($F=8,90$; $p<,001$) ve ölçek toplam puanı ($F=4,84$; $p<,01$) grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunurken; prestij alt boyutu ($F=,70$; $p>,05$) için grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Olumsuz imaj alt boyutu ve ölçek toplam puanları için saptanan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere (post-hoc) geçilmiştir. Bu amaçla önce Levene analizi ile varyans homojenliği denetlenmiş ve

varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=2,68; p>,05 / L_F=2,60; p>,05$). Bu nedenle Scheffe analizi tercih edilmiş ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.46. Olumsuz İmaj Alt Boyutu Puanlarının Okulundaki Çalışma Süresi Karşılaştırmaları (Scheffe)

Puanlar	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Olumsuz İmaj	1-5 yıl	6-10 yıl	,244	,082	,013
		11 ve üstü	,337	,095	,002
	6-10 yıl	1-5 yıl	-,244	,082	,013
		11 ve üstü	,093	,113	,711
	11 ve üstü	1-5 yıl	-,337	,095	,002
		6-10 yıl	-,093	,113	,711
Toplam	1-5 yıl	6-10 yıl	-,080	,060	,407
		11 ve üstü	-,209	,069	,011
	6-10 yıl	1-5 yıl	,080	,060	,407
		11 ve üstü	-,128	,082	,293
	11 ve üstü	1-5 yıl	,209	,069	,011
		6-10 yıl	,128	,082	,293

Çizelgede görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin özel okullara yönelik tutum ölçeği olumsuz imaj alt boyutundan aldıkları puanların okulundaki çalışma süresi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın, 1-5 yıl kıdemi olanlarla 6-10 yıl kıdemi olanlar arasında 1-5 yıl kıdemi olanlar lehine $p<,05$ düzeyinde; 1-5 yıl kıdemi olanlarla 11 yıl ve üzeri kıdemi olanlar arasında 1-5 yıl kıdemi olanlar lehine $p<,01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Öte yandan ölçek toplam puanı için de belirlenen farkın 1-5 yıl kıdemi olanlarla 11 yıl ve üzeri kıdemi olanlar arasında 11 ve üstü yıl kıdemi olanlar lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda sonuç ve tartışmalara yer verilerek önerilerde bulunulacaktır.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1.1. Öğretmenler İçin “Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği” Geliştirilmesi ile İlgili Sonuçlar

Bu araştırmada öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen 67 maddelik ölçme aracı kapsam geçerliliği için 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Ardından uygulanan Lawshe tekniği ile her bir maddenin Kapsam Geçerlik Oranı hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda 12 madde ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 55 maddelik ölçme aracı 511 ilköğretim okulu ve lise öğretmenine uygulanmıştır. Gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda ölçekte 26 madde kalmıştır. Ayrıca, tüm ölçeğin ve alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları (Cronbach's α), faktörler arası ilişki analizleri ve test-tekrar test yöntemi ile devamlılık katsayısı hesaplamaları yapılmıştır. Yapılan analizler doğrultusunda elde edilen verilere bağlı olarak varılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

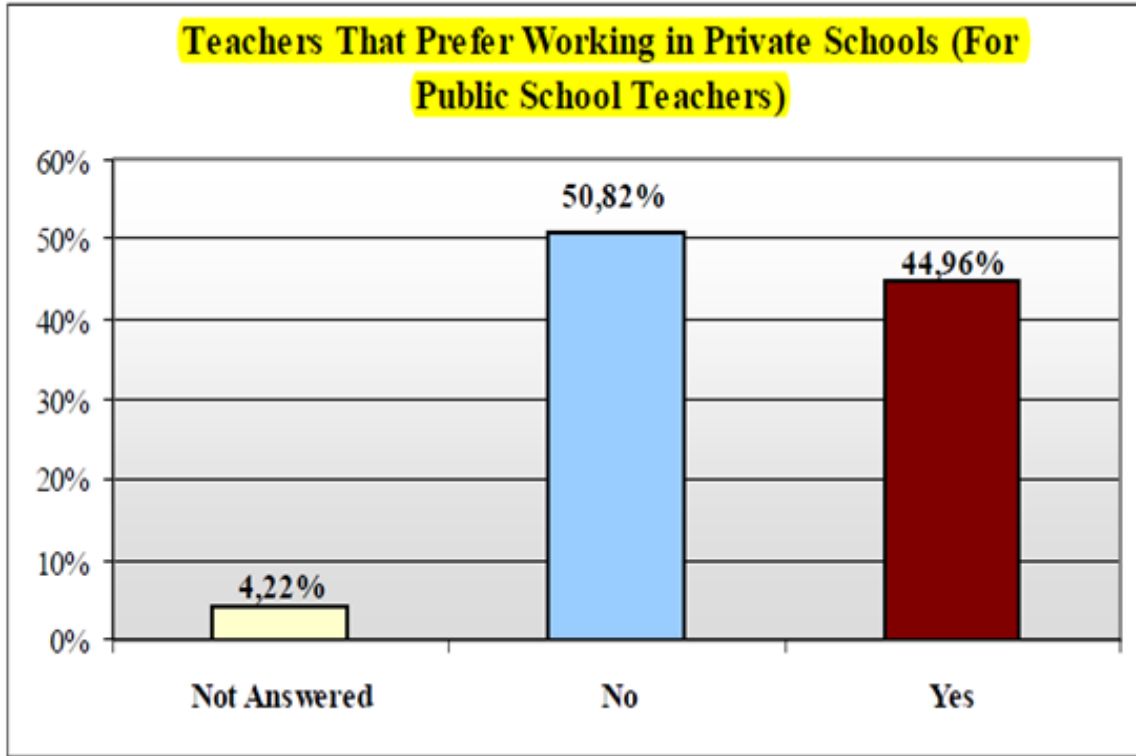
1. Geliştirilen özel okul tutum ölçeğindeki eigen değerine göre önemli 2 faktörün açıkladığı toplam varyans % 45.96'dır. Varimax dik döndürme tekniği sonucunda maddelerin yeterince ayırıcı olduğu belirlenmiştir. Maddelerin faktör yükleri 0.537 - 0.797 arasında değişmektedir.
2. Belirlenen faktörler ilgili faktörde yer alan maddelerin incelenmesinin ardından “Olumsuz İmaj” ve “Prestij” olarak adlandırılmıştır.
3. Ölçeğin Olumsuz İmaj alt boyutu için Cronbach's $\alpha=0.92$, Prestij alt boyutu için Cronbach $\alpha=0.86$ ve ölçeğin tümü için Cronbach's $\alpha=0.84$ olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan Cronbach' α katsayılarınının 0.70'in üzerinde olması ölçeğin bütün olarak ve alt boyutların da kendi içinde tutarlı ve güvenilir olduğunu göstermektedir.
4. Yapılan ayırt edicilik analizi sonucunda tüm maddeler, faktörler ve ölçek toplam puanı için farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçek alt boyut ve toplam puanlarının ayırt edici olduğu belirlenmiştir.

5. Madde toplam puan ve madde kalan puan analizleri sonucunda ölçekteki tüm maddelerin korelasyonları anlamlı bulunmuştur. Olumsuz imaj faktörü için anlamlılıklar negatif yönde gerçekleşmiştir. Bu durum, olumsuz imajı faktörü içindeki tüm maddelerin ölçek toplam puanı için ters madde niteliği taşıdığını göstermektedir. Ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içinde olduğu belirlenmiştir.

5.1.2. Öğretmenlerin Özel Okullara Yönelik Tutumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analizler doğrultusunda elde edilen aritmetik ortalama ve standart sapma değerine göre, devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik olumsuz tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

Eryaman ve Sönmezer (2008) tarafından gerçekleştirilen devlet okulu öğretmenlerinin özel okulda çalışma tercihleriyle ilgili araştırma sonuçları incelendiğinde, devlet okulu öğretmenlerinin çoğunluğunun (%50.82) özel okulda çalışmayı tercih etmedikleri görülmektedir. Tutumlarımızın tercihlerimizi etkilediği gerçeğini göz önünde bulundurduğumuzda, yapılan çalışma araştırmada elde edilen bulguları desteklemektedir.

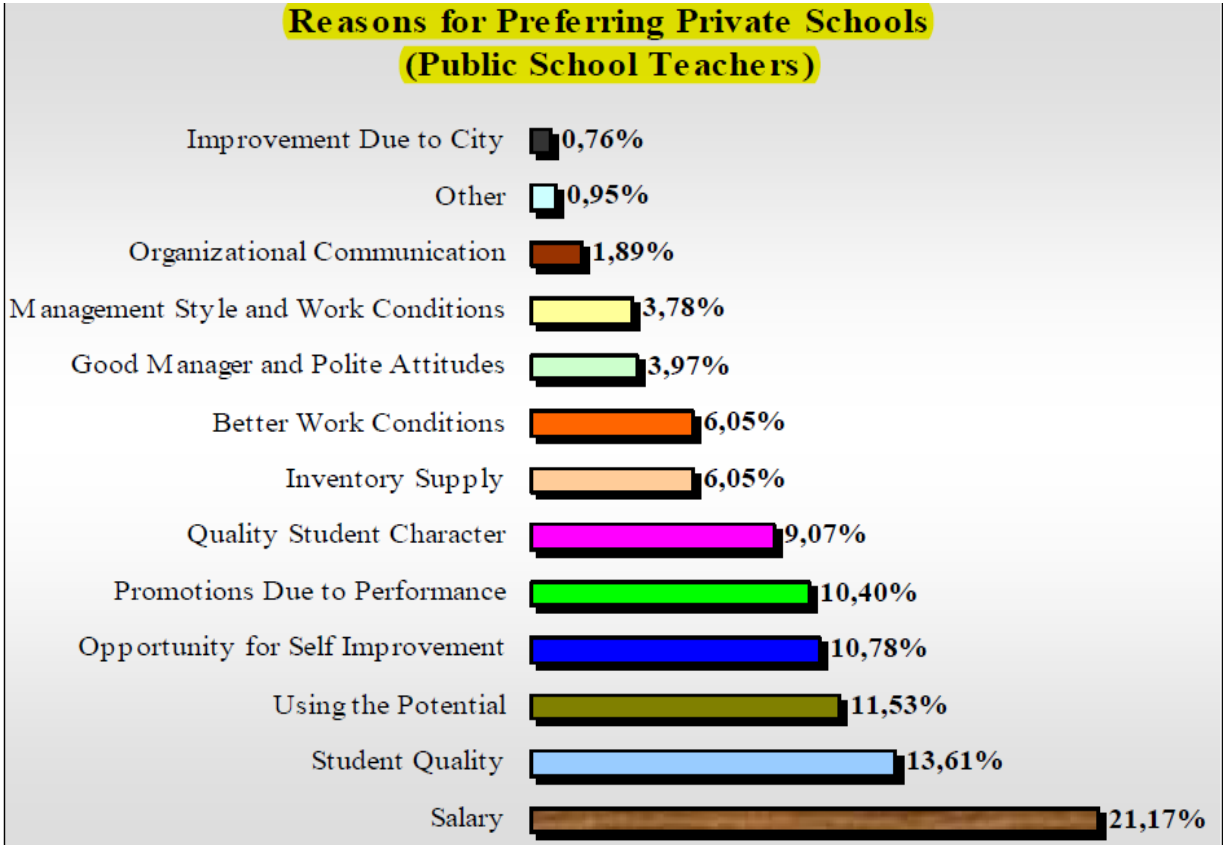
Şekil 5.1. Devlet Okul Öğretmenlerinin Özel Okulda Çalışma Tercihleri (Eryaman ve Sönmezer, 2008)

Bozkurt ve Bozkurt (2008)'un araştırma sonucuna göre, devlet okul öğretmenlerinin özel okul tercih nedenleri arasında maaş ilk sırada yer almaktadır. Eğitim sektöründe en sancılı konulardan bir tanesi de ücrettir. Ülkemizde ve dünyada devlet okulu öğretmen maaşlarının özel okul öğretmen maaşlarından fazla olmasına rağmen devlet okulu öğretmenlerinin özel okulda çalışmayı tercih etme nedenleri arasında maaş yine ilk sırayı almaktadır. Bu durum, günümüzün zorlu yaşam koşulları nedeniyle öğretmenlerin okul tercihlerinde daha çok ekonomik gerekçelerin ön plana çıktığını göstermektedir. Konu irdelendiğinde bu durumun bazı zamanlar bir zorunluluk olduğu görülmektedir. Öğretmenler, kimi zaman daha rahat bir şekilde geçimlerini sürdürebilmek için diğer özelliklerini göz önünde bulundurmaksızın ekonomik nedenlerden ötürü özel okulda çalışmayı tercih ettikleri düşünülebilir.

Yüksek maaşla çalışma olanağı, çalışmak ve işbirliği etmek için tek olmasa bile birçok insan için oldukça özendirici niteliktedir (Türkoğlu, 2007). İnsanlar bir takım ihtiyaçlarını karşılamak ve sıkıntılarını giderebilmek amacıyla davranışta bulunmaya yönelirler. İhtiyaç adı verilen ve organizmada bazen bir yoksunluktan bazen de fazlalıktan kaynaklanan bu gerginlik ve sıkıntı, uygun bir objenin elde edilmesi ile biter ve organizma homeostatik dengesine kavuşur (Kuzgun, 2000, s.95). Yaşamımızı sürdürebilmemiz için fiziksel gereksinimlerimizin giderilmesi şarttır. Bunun için maddi imkânlarımızın yeterli olması gerekmektedir. Dolayısıyla para kazanma öncelikli çalışma amacı olarak görülebilmekte ve çalışma karşılığında alınacak ücretin niceliği önemli hale gelmektedir.

Diğer yandan, özel okulların öğrenci kalitesi, kişisel ve mesleki gelişim imkânı, sınıf mevcudu azlığı gibi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda özel okullar, devlet okulu öğretmenleri için daha az yıpratıcı olacağı düşünüldüğünden cezbedici hale gelebilir fakat yeterli değildir.

Çalışanların işyeri dışında özel bir hayatları vardır. Aile yaşamı, sosyalleşme ihtiyacı, özel zevkler ve sağlık özel yaşamın vazgeçilmezleri arasındadır (Türkoğlu, 2007). Özel okulların sözü edilen olumlu yönleri, özel okulların ağır çalışma şartlarının neden olduğu fiziksel yorgunluk ve sürekli yoğun stres altında çalışmanın yol açtığı psikolojik yıpranmışlığı ortadan kaldırmak için yetersiz hale gelmektedir.

Şekil 5.2. Devlet Okulu Öğretmenlerinin Özel Okulda Çalışmayı Tercih Etme Nedenleri (Eryaman ve Sönmezer, 2008)

Tabloda da görüldüğü üzere, yönetim şekli ve çalışma koşulları seçeneği öğretmenlerin tercih nedenleri arasında düşük bir ortalamayla (%3.78) en alt sıralarda yer alması özel okulların olumsuz imaja sahip olduğuna dair araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Özel sektör ve kamu sektöründe çalışanları motive eden unsurlar farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda maaş özel sektör çalışanlarını motive eden unsurlar arasında ilk sırayı alırken; kamu sektörü çalışanları için işin çekiciliği ve farklılığı ön planda olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Jost, Dawson & Shaw, 2005).

1. Öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonucunda kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla

öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre değişmediğini söylenebilir.

Bu bulgu Karaköse ve Kocabaş (2006) tarafından özel okullar ve devlet okullarında öğretmenlerin beklentilerinin iş doyumu ve motivasyon üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Araştırmada, özel okul ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin farklı boyutlardaki beklentilerinin iş doyumu ve motivasyonlarını etkilemesine yönelik görüşleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiş olup, araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Yapılan bir diğer araştırmada, özel okullarda çalışan İngilizce öğretmenlerini motive eden faktörlerden maaş ve maddi imkânlar, haftalık ders yükü, boş gün, yaz tatilinin uzun olması, iş ortamının uygar oluşu, iş ortamının huzuru, meslektaşlarla bilgi alışverişi, okulda eğitim teknolojilerine verilen önem, öğrenci ve velilerden alınan olumlu tepkiler, yeni kaynaklara ulaşabilme imkânı, öğrencilerden geri bildirim alabilme, öğrencilerin ilgili ve istekli olması, öğrencilerin başarısı, öğrencilerle iyi iletişim kurabilme, çocukları eğitme ve onlarla bir arada olma, idarenin gerekli tüm imkânları sağlaması cinsiyete göre farklılık göstermemektedir (Türkoğlu, 2007). Yapılan çalışma, araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Genç (2006)'in özel okul ve devlet okulu öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin karşılaştırılması üzerine yaptığı araştırmada, öğretmenlerin cinsiyet ve iş doyumları arasında yapılan karşılaştırma sonucuna göre, anketi yanıtlayan öğretmenlerin cinsiyetleri ile iş doyum düzeyleri arasında bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Araştırmada, devlet okullarında çalışan öğretmenlerin içsel iş doyum düzeyine yönelik anket sorularına verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, kadın öğretmenlerin mevcut durumdan oldukça memnun oldukları, ancak erkek öğretmenlerin mevcut durumdan memnun oldukları görülmektedir. Devlet okullarında çalışan erkek öğretmenlerin içsel iş doyum düzeyleri kadın öğretmenlere göre daha düşük bulunmuştur.

2. Öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarının özel okul deneyimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonucunda

özel okul deneyimine sahip olan ve olmayan öğretmenler arasında her iki alt boyut için de anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 75'i (%14.7) daha önce özel okulda görev yaptığını; 436'sı ise (%85.3) daha önce özel okulda görev yapmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin çoğunun özel okul deneyimi olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, yanıtların öğretmenlerin deneyimlerinden ziyade gözlemledikleriyle sınırlı olduğu düşünülebilir. Öte yandan, araştırma sonucuna göre devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara olumsuz tutum içerisinde olduğu saptanmıştır. Özel okul deneyimi olmayan öğretmenlerin de özel okullara yönelik olumsuz tutum içerisinde olmaları durumu, özel okulların olumsuz bir imaja sahip olduğu ve öğretmenlerin özel okullar hakkında yaşadıkları çevre, basın yayın organları ve meslektaşlarından edindikleri bilgiler, onların deneyimlerinin etkisi altında kalarak olumsuz bir tutum geliştirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

3. Öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarının mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonucunda olumsuz imaj alt boyutu grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıkları anlamlı bulunurken; prestij alt boyutu ve ölçek toplam puanı için grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Söz konusu farklılık olumsuz imaj alt boyutu için 1-5 yıl kıdemi olanlarla 10 yıl ve üzeri kıdemi olanlar arasında 1-5 yıl kıdemi olanlar lehine; 6-10 yıl kıdemi olanlarla 11 yıl ve üzeri kıdemi olanlar arasında 6-10 yıl kıdemi olanlar lehine gerçekleşmiştir.

Özel okul piyasasında gün geçtikçe artmakta olan rekabet ortamı, büyümekte olan işsizlik ve öğretmenlerin atama sorunu özel okulların çalışma koşullarında geçmişten günümüze giderek ağırlaşan çalışma şartlarını da beraberinde getirmektedir. 10-11 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler açısından özel okulların daha avantajlı olduğu düşünülebilir çünkü eskiden özel okul öğretmen maaşları devlet okulu öğretmen maaşlarından yüksekti ve özel okulların çalışma koşulları günümüzdeki kadar ağır değildi. Fakat enflasyona dayalı maaş artışları sayesinde devlet okulu öğretmen maaşlarında iyileştirmeye gidildi. Dolayısıyla, devlet okulu öğretmen maaşları ortalama olarak özel okul öğretmen maaşlarından yüksek olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra, özel okulların öğretmenlerden beklentileri de farklılaşmıştır. Son yıllarda meydana gelen teknolojik, sosyoekonomik ve eğitimle ilgili değişikliklerden dolayı öğretmenlerin çalışma koşullarında da değişiklikler meydana gelmiştir. Eskiden

öğretmenler yalnızca bilgiyi aktarmakla sorumlu iken, bugün öğretmenin rolü öğrencinin moral ve motivasyonunu yükseltmede ve bilgiye ulaşmasında koçluk, mentörlük eden kişi olarak tanımlanmaktadır (Daun, 2004). Bu nedenle, özel okulların öğretmenlere yükledikleri sorumluluklar ve iş yükü git gide artmaktadır. Öte yandan, özel okullar genç öğretmenlere daha acımasız yaklaşmakta ve deneyimli öğretmenleri de daha yüksek ücretle transfer etmektedir. Yaşadıkları deneyimlerin, genç öğretmenlere, kendilerinden tecrübeli öğretmenlerle kıyaslandıklarında, daha büyük hayal kırıklığı yaşattığı söylenebilir.

Örgütte çalışma süresi ile örgütsel bağlılık arasında pozitif yönlü bir ilişki söz edilebilir (Başyigit, 2005, s.46). İş deneyimi iş tatmini üzerinde etkilidir. Bazı insanlar deneyimleri arttıkça kendilerini gerçek beklentilerine göre değil iş hayatının doğrularına göre programlarlar. Sonuç olarak deneyim sahibi iş gören aslında zamanla iş doyumuna ulaşacağı düşüncesiyle hareket edip probleme saplanıp kalmak yerine olayı zamana yayması gerektiğini anlar (Erdoğan, 1999). Diğer yandan, insanlar ilk çalışma yıllarında mesleklerini ve çalıştıkları kurumu daha çok sorgularlar çünkü kuruma olan bağlılıkları kıdemi yüksek olan öğretmenlere göre düşüktür. Dolayısıyla, araştırmamızda kıdemi daha az olan öğretmenlerin olumsuz imaj alt boyutu puan ortalamalarının daha yüksek olmasının, hem devlet hem de özel okullara yönelik kabullenici olmaktan ziyade daha eleştirel bir tutum içerisinde olmalarından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Kağan (2010)'ın araştırmasına göre öğretmenlerin mesleki doyum puanlarının mesleki kıdeme göre değişmediği saptanmıştır. Yapılan çalışma, araştırma bulgularını desteklememektedir.

Kocabaş ve Karaköse (2006) tarafından yapılan bir diğer araştırmaya göre özel okul ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin farklı boyutlardaki beklentilerinin iş doyumunu ve motivasyonlarını etkilemesine yönelik görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Elde edilen sonuç, araştırmada elde edilen bulgularla paralellik göstermemektedir.

4. Özel okullara yönelik tutum ölçeği alt boyutları aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine dair yapılan analizler; ölçek alt boyutları ve ölçek toplam puanı için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu farklılıklar

olumsuz imaj alt boyutu için okulöncesi öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında okulöncesi öğretmenler lehine; okulöncesi öğretmenleri ile branş öğretmenleri arasında branş öğretmenleri lehine; toplam puan için okulöncesi öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında okulöncesi öğretmenleri lehine gerçekleşmiştir.

Özel okulların çalışma şartları göz önünde bulundurulduğunda, anaokulu öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre, branş öğretmenlerinin de anaokulu öğretmenlerine göre iş yükleri ve sorumluluklarının fazla olduğu söylenebilir. Anaokulu, ilköğretimin temellerinin atıldığı yer olarak adlandırılmaktadır. Özel okullardaki anaokulu öğretmenleri branş derslerinin olduğu saatlerde dahil olmak üzere tüm gün öğrencilerinin yanlarında olmak ve her bir öğrencinin bireysel ihtiyacıyla özel olarak ilgilenmek zorunda olduklarından ağır sorumluluklar taşımaktadırlar. Bu nedenlerin anaokulu öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine kıyasen daha olumsuz tutuma sahip oldukları sonucunu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Diğer yandan, özel okullarda çalışan branş öğretmenleri devlet okullarının aksine derslerine girip çıkmak dışında birçok iş ve sorumluluk üstlenmektedirler. Örneğin, çocuğunu özel okula gönderen velilerin öncelikli beklentilerinden biri çocuğunun iyi yabancı dil bilgisine sahip olmasıdır yada üniversite sınavında yüksek başarılar elde etmesidir. Çünkü ülkemizde özel okul denince ön plana çıkan şey bu okullarda verilen İngilizce eğitimidir. Devlet okullarında da İngilizce eğitimi verilmesine rağmen özel okullar bu konuda çok daha öndedir. Hem yurtdışı ile çok daha rahat iletişim kurabildiklerinden dolayı hem de gelişmiş teknik imkânları sebebiyle verdikleri eğitim devlet kurumlarının çok üzerindedir (Çelikten, 2010). Parlar (2006), araştırmasında yabancı dil eğitiminin velilerin özel okul seçiminde en çok önemsedikleri yirmi konu arasında %73,6 ortalamayla ön sıralarda yer aldığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, okuldaki mezun olan öğrencilerin sınavla alınan üst öğretim kurumlarını kazanma durumunun da %77 ortalamayla çok önemsendiği anlaşılmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, özel okullarda çalışan branş öğretmenlerinden okul idarecileri tarafından sık sık ek çalışmalar yapmaları istenmektedir. Dolayısıyla öğretmenler hafta içi ve hafta sonu etüt çalışmaları yapmakta, öğrencilere ek çalışmalar hazırlamaktadırlar. Sonuç olarak devlet okulunda çalışmakta olan anaokulu ve branş öğretmenlerinin gözlemleri ve deneyimleri neticesinde özel okullara yönelik diğerlerine kıyasen daha olumsuz tutuma sahip olmaları beklenen bir durum olduğu söylenebilir.

5. Özel okullara yönelik tutum ölçeği alt boyutları aritmetik ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine dair yapılan analiz sonucunda, olumsuz imaj alt boyutu için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunurken; prestij alt boyutu ve ölçek toplam puanı için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. Söz konusu farklılığın yüksekokul mezunu öğretmenler ile lisansüstü öğretmenler arasında lisansüstü mezunu öğretmenler lehine ($p < ,05$) gerçekleştiği saptanmıştır.
6. Özel okullara yönelik tutum ölçeği alt boyutları aritmetik ortalamalarının *haneye giren aylık gelir düzeyi* değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine dair yapılan analiz sonucunda, ölçek alt boyutları ve ölçek toplam puanı için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. Araştırma yalnızca devlet okulu öğretmenleriyle yapılmıştır. Devlet okulu öğretmen maaşları kıdeme göre artış gösterir ve aynı kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları maaş da aynıdır. Aynı şekilde, devlet kamu kurumlarında çalışan tüm öğretmenlere aynı oranda maaş artışı yapmaktadır. Dolayısıyla, araştırma grubunun homojenliği göz önünde bulundurulduğunda sonucun bundan kaynaklı olduğu düşünülebilir.
7. Özel okullara yönelik tutum ölçeği alt boyutları aritmetik ortalamalarının *yaş* değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine dair yapılan analiz sonucunda, olumsuz imaj alt boyutu ve ölçek toplam puanı için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunurken; prestij alt boyutu için grupların sıralama ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. Olumsuz imaj alt boyutu için söz konusu farklılığın, 26-35 yaş grubu ile 46 ve üstü öğretmenler arasında 26-35 yaş grubu öğretmenler lehine ($p < ,01$) düzeyinde; ölçek toplam puanı içinse 25 ve altı yaş grubu ile 46 ve üstü öğretmenler arasında 46 ve üstü yaş grubu öğretmenler lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır.

Karaköse ve Kocabaş (2006) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre, özel okul ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin farklı boyutlardaki beklentilerinin iş doyumunu ve motivasyonlarını etkilemesine yönelik görüşleri yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Genç (2006)'in araştırmasında, öğretmenlerin yaşları ile iş doyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, 22-35 yaş arası öğretmenlerin içsel iş doyum düzeyleri ile 36 yaş ve üstü öğretmenlerin içsel iş doyum

düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. 36 yaş ve üstü öğretmenlerin içsel iş doyum düzeyleri, 22-35 yaş arası öğretmenlerin içsel iş doyum düzeylerinden yüksektir.

Yapılan bir diğer çalışmadan elde edilen bulgulara göre; yaş ile örgütsel bağlılık arasında pozitif yönde bir ilişki söz konusudur. Yani yaş arttıkça örgütsel bağlılığın da arttığı gözlemlenmiştir (Korkmazer, 2011).

Özel okulların genç ve deneyimi az olan öğretmenlere yaklaşımı daha farklıdır. Çalışma hayatına yeni atılmış genç öğretmenlerin deneyimsizliklerinden faydalanarak çok fazla iş yükleme, fikirleri önemsememe, itiraz ettikleri hususları dikkate almama eğiliminde oldukları söylenebilir. Bu doğrultuda, deneyimli öğretmenleri birer reklam aracı, genç ve deneyimsiz öğretmenleri ise kendi amaçları doğrultusunda yönlendirip, arzu ettikleri şekilde hizmet gördürdükleri birer iş gören olarak kullandıkları düşünülebilir. Sonuç olarak, elde edilen bulgular araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

8. Özel okullara yönelik tutum ölçeği alt boyutları aritmetik ortalamalarının okulundaki *çalışma süresi* değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine dair yapılan analiz sonucunda, olumsuz imaj alt boyutu ve ölçek toplam puanı grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunurken; prestij alt boyutu için grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. Söz konusu farklılığın, 1-5 yıl kıdemi olanlarla 6-10 yıl kıdemi olanlar arasında 1-5 yıl kıdemi olanlar lehine; 1-5 yıl kıdemi olanlarla 11 yıl ve üzeri kıdemi olanlar arasında 1-5 yıl kıdemi olanlar lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer yandan, ölçek toplam puanı için de belirlenen farkın 1-5 yıl kıdemi olanlarla 11 yıl ve üzeri kıdemi olanlar arasında 11 yıl ve üstü kıdemi olanlar lehine gerçekleştiği belirlenmiştir.

Genç (2006)'in araştırmasında, devlet okullarında çalışan öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin deneyimlerine göre bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Çalışma, araştırma bulgularını desteklememektedir.

Özel okullar uzun yıllardır varlığını sürdürmektedir. Küreselleşme, teknolojinin bir yaşam şekli haline dönüşmesi rekabeti de beraberinde getirmiş ve ticari kuruluşlar olan özel okulları da etkilemiştir. Özel okulların son yıllarda kapsamını genişlettiği ve kimi zaman aşırılığa kaçan reklam politikaları mesleklerinin ilk yıllarında özel okul ve devlet okulu arasındaki karar aşamalarında her detayı süzgeçten geçiren öğretmenlerin

gözünde kimi zaman korkutucu kimi zaman da sevimsiz bir hal alabilmektedir. Diğer yandan, dersanelerin kapatılması velilerin çocuklarına ek eğitim desteği alabileceği yerler olan özel okullara yönelmelerine neden olmaktadır. Bu da özel okulların hem bir okul hem de dersane gibi hizmet verecekleri yönünde bir düşünce belirmesine neden olmaktadır. Özel okullar hali hazırda kayıt kaybetmemek adına velilere birçok hizmet vadetmektedirler. Dolayısıyla özel okulların şimdiden çok yönlü hizmet vermek girişimlerini başlattıkları söylenebilir. Tüm bu yeniliklerin işlemcisi olan öğretmenlerin çalışma şartları da eskiye kıyasen zorlaşmaktadır. Bu nedenle kıdemi yüksek olan öğretmenlerin ilk çalışma yıllarındaki özel okulların yapısı ve çalışma şartları ile günümüz özel okullarının gerçekliği bağdaşmamaktadır. Bu gerçekler, ölçeği yanıtlayan 1-5 yıl kıdemi olan devlet okulu öğretmenlerinin ölçeğin olumsuz imaj alt boyutunu ölçen maddeleri daha yüksek puanlama nedenlerini açıklayıcı niteliktedir.

5.1.3. Olumlu İmaj Alt Boyutuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada kullanılan “Özel Okullara Yönelik Tutum Ölçeği” alt boyut toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında “olumsuz imaj” alt boyut toplam puan ortalamalarının “prestij” alt boyutu toplam puan ortalamasından yüksek olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuç itibariyle devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara yönelik olumsuz tutumlarının nedenlerini incelemek için öncelikle özel okulların olumsuz imaja sahip olmalarının altında yatan nedenleri gözden geçirmek faydalı olacaktır.

Kurum kimliği bir tek kurumun faaliyet alanını kapsamayıp sosyal sorumluluk projeleri ile çalışanların bu projelere katkılarından, kurum kültürünü simgeleyen ve kurumu çağrıştıran renklerine kadar her şey, kurumla doğrudan ya da dolaylı etkileşim halinde olan bireylerin kurumla ilgili bir fikre sahip olmalarında etkilidir (Küçük, 2003). İmaj, kişi, kurum ya da kuruluşlarla ilgili görüş ve düşüncelerin oluşturulması çabasıdır. İmajın bir şeyin nasıl bilindiği ve insanlar tarafından nasıl açıklanıp hatırlandığı ve kendisiyle nasıl bağ kurulduğuyula ilgili olduğu söylenebilir (Peltekoğlu, 1998, s. 358).

İmaj, bir kişi veya kurumun diğer kişi ve kurumların zihinlerinde isteyerek ya da istemeyerek bırakmış olduğu fikirler, anlayış ve değerlerdir. İmaj, bu tanım ışığında en genel yaklaşımıyla, bireyin zihninde bazı öğelerin etkileşimi sonucu yavaş yavaş oluşan bir simge olarak

karşımıza çıkmaktadır. Sözü edilen bu öğeleri ise bilgilenme düzeyi, sahip olunan yargılar, sunulan olanak ve hizmetler oluşturmaktadır (Dinçer, 1998, s. 2).

Günümüz rekabet koşullarında sistemsel değişiklikler insanların ihtiyaçları doğrultusunda şekillenir. Bu bağlamda okulların algısı yüksek bir imaja sahip olması onların tercih edilme olasılığını artırır. Aynı şekilde öğretmenlerin okula yönelik imaj algıları ile okul tercih nedenleri arasında pozitif yönde bir ilişki söz konusudur (Polat, 2011).

Çalışanların örgüte yönelik algısı kurumun geleceği açısından hayati önem taşımaktadır. Örgüt çalışanları, içinde buldukları sosyal çevre ile sürekli etkileşim halinde olduklarından, çalışanların kurum algısı okulun hedef kitlesini de oldukça etkilemektedir. (Markwick ve Fill, 1997). İnsanlar farklı kurum ve kuruluşlarda çalışan meslektaşlarıyla iletişim halindedirler. Mezun olduktan sonra hayatımıza nasıl bir yön vereceğimize ve çalışma hayatına atıldıktan sonra çalışmamızı nerede sürdürmemizin kendimiz için daha faydalı olacağına dair meslektaşlarımızla fikir alışverişinde bulunur, bilgi ve deneyimlerimizi birbirimize aktarırız. Yani iletişim halinde olduğumuz insanlardan etkilenir, kimi zaman onların fikirlerine ortak olur ya da benimseriz. Tüm bunlar tutumlarımıza etki eder. Dolayısıyla, özel okul deneyimi olsun ya da olmasın, devlet okulu öğretmenlerinin zihninde çevreyle etkileşimleri sonucu, özel okullara yönelik olumsuz bir imaj oluşması mümkündür. Bu da onların özel okullara yönelik olumsuz bir tutum geliştirmelerine neden olabilir.

Svitlik (1996), okul imajı oluşturmak ve geliştirmek için öne çıkan faktörleri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Çalışanların pozitif ve profesyonel performansı,
- Pozitif iklim,
- Profesyonel liderlik,
- Okulun nitelik farkına ilişkin göstergeler,
- Hem iç hem dış tedarikçilerle iletişim.

Pozitif okul iklimi öğretmenlerin motivasyonlarını artırmada önemli rol oynamaktadır. Mutlu bir çalışma ortamı çalışanların işyerlerine ilişkin pozitif tutumlar sergilemelerine yardımcı olur.

Welsh (2000)'e göre, pozitif okul ikliminin varlığından söz edebilmek için aşağıdaki özelliklerin bulunması gerekmektedir:

- Yüksek düzeyde yenilikler,
- Yüksek iş doyumunu,
- Entegre olma,
- Yaratıcılık,
- İçinde bulunulan durumdan memnun olma ya da memnun görünme, daha iyiyi aramama,
- Çalışanların kaygı düzeylerinin düşüklüğü.

Sözü edilen özelliklerden “çalışanların kaygı düzeylerinin düşüklüğü”, bu araştırmada uygulanan tutum ölçeğinin özel okulların çalışma koşullarının yol açtığı stres düzeyini ölçen maddeleri göz önünde bulundurulduğunda birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir çünkü belirtilen maddeler özel okul öğretmenlerinin işsiz kalma endişesi taşıdıklarına ilişkin maddelerdir ve işten çıkarılma endişesi çalışanların kaygı düzeyini artıran bir faktördür. Özel okullar öğretmenlerle 1 yıl süreli sözleşmeler yapmaktadır. Sözleşme süresi dolduğunda özel okul yönetimi herhangi bir nedenle sözleşmeyi yenilememe hakkına sahiptir. Bunun yanı sıra, özel okullar şikâyet, performans düşüklüğü gibi olumsuz bir durum olduğunda öğretmenin işine hemen son verebilir. Ayrıca, özel okullar devlet güvencesi altında eğitim kurumları değildir. Mali durumun kötüye gittiği gerekçesiyle öğretmenin işine son verebilir ya da okulun kapanması durumunda öğretmen doğrudan işsiz kalabilir. Bu nedenler, özel okul öğretmenlerinin sürekli işsiz kalma endişesi taşımalarına neden olabilmektedir. Diğer yandan, devlet okulu öğretmenleri devlet güvencesi altında çalışmakta oldukları için bu tür riskli durumlarla karşılaşmamaktadırlar. Diğer yandan, iş yükü fazlalığı da örgütteki iş görenleri etkileyen farklı stres kaynakları arasındadır (Davis, 1983; Stoner ve Fry, 1983). Özel okullar müşteri odaklı çalışmaktadır. Devlet okulları ve diğer özel okullar arasında fark yaratabilmek adına öğretmenlere kaldırabileceklerinin üzerinde iş yüklemekten kaçınmamaktadır. Dolayısıyla özel eğitim örgütlerinin stresli iş ortamı ve bu nedenle öğretmenlerin kaygı düzeylerinin artması ölçeğin olumsuz okul imajı alt boyut puan ortalamasının yüksek çıkmasına etki eden faktörler arasında yer almaktadır.

Mumford (1991), iş doyumunu bireyin işi algılama düzeyi ve işine gösterdiği duygusal reaksiyon olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla bireyin işiyle ilgili öznel değerlendirmelerinin iş doyum düzeyini etkilediği söylenebilir.

Terfi olanağı ve ücret artışı kişilerin kuruma olan tutumuna olumlu yönde etki eden faktörler arasında ilk sıralarda yer almaktadır (Erdoğan, 1994). Özdayı (1990), tarafından yapılan araştırmaya göre, devlet okulu ve özel okul öğretmenlerinin iş doyum düzeylerini etkileyen faktörler; ücret, çalışma şartları, denetlemeler ve terfidir. Genel olarak bakıldığında devlet okulu öğretmen maaşları özel okul öğretmen maaşlarından yüksektir. Bunun yanı sıra, devlet okulu öğretmenlerinin maaşları kıdeme göre artış göstermektedir fakat özel okul öğretmen maaşları kıdeme göre artış göstermemektedir. İşletmeler için algılanan en önemli maliyet kalemi ücret olarak gözükmektedir. Öte yandan ücret çalışanların önemli motivasyon kaynağıdır. Çalışan yaptığı iş ile aldığı ücretinin örtüştüğünü düşünüyor ise iş doyumunu artar. İşyerinde ücret dağılımının adaletli olması son derece önemlidir. Aynı iş kapsamında alınan ücretlerin kişiler bazında farklılık göstermesi motivasyonu düşürücü faktörler arasındadır (Bozkurt ve Bozkurt, 2008). Ayrıca, bir iş gören için çalıştığı örgütlerde yükselme olanaklarının olması iş gören açısından önemlidir. İş görenlerin kurumlarda belirli bir süre aynı mevkide görev yapmaları işin monotonlaşmasına sebep olur. Dolayısıyla, bu durum çalışanların yetki ve sorumluluklarının artırılmasına yönelik beklentilerinin artmasına neden olur (Türkoğlu, 2007).

Diğer yandan, özel okulların çalışma şartlarının, fiziki koşullarının iyi olması dışında, devlet okullarından çok daha ağır olduğu bilinen bir gerçektir. Ayrıca, ölçeğin olumsuz imaj alt boyutunda özel okulda çalışmayı tercih etme düzeyini ölçen maddeler, toplam puan ortalaması yüksek olan maddeler arasında yer almaktadır. Bunlardan yola çıkarak, devlet okulu öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin yüksek olması ile özel okulda çalışmayı tercih etmeme nedenlerinin birbiriyle ilişkili olduğunu söylenebilir.

Öğretmenlerin okullarına ilişkin örgütsel imaj algıları üzerine yapılan çalışmada öğretmenlerin okullarına ilişkin örgütsel imaj algıları üzerine yapılan araştırmaya göre öğretmenlerin örgütsel imaj algılarının cinsiyet, yaş ve branş değişkenlerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Ceylan ve Uğurlu, 2012).

Karaköse ve Kocabaş (2006) tarafından yapılan araştırmaya göre, hem özel okul hem de devlet okulundaki öğretmenler meslekleri ile ilgili öz değerlendirme yapabildikleri ve yaptıkları iş doğrultusunda hedef ve amaçlarına ulaşabilmelerinin mümkün olduğunu öne sürmüşlerdir. Diğer yandan özel okul öğretmenleri mesleki yaşamlarında kendilerini stres

altında hissettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma verileri doğrultusunda her iki farklı okul türü karşılaştırıldığında devlet okulu öğretmenlerinin stresten daha uzak çalıştıkları söylenebilir.

Altinkurt ve Yılmaz (2011) tarafından gerçekleştirilen bir diğer araştırmaya göre, özel okul öğretmenlerinin sözleşmeli çalıştıkları ve iş garantileri olmadığı için gelecek kaygısı yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, gelecek kaygısının öğretmenler arasında rekabeti artırdığı ve bu rekabetin olumsuz neticelere sebep olduğu saptanmıştır. Çalışma güvencesi, sosyal haklar göz önünde bulundurulduğunda, işsiz kalma baskısını üzerinde hisseden özel okul öğretmenlerinin devlet okulu öğretmenlerine göre daha olumsuz koşullar altında çalıştıkları saptanmıştır. Araştırmada geliştirilen tutum ölçeğinde özel okulların çalışma koşullarının stres düzeyini ölçen maddeler olduğu göz önünde bulundurulduğunda, araştırmada elde edilen sonuçlar bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Özel okullar ticari mantıkla işletilmektedirler. Bu nedenle, özel okullar öğretmenlerden maksimum fayda edinebilmek için onlara gerçek iş tanımlarının dışında iş yüklemekten çekinmeyeceklerini söylemek mümkündür.

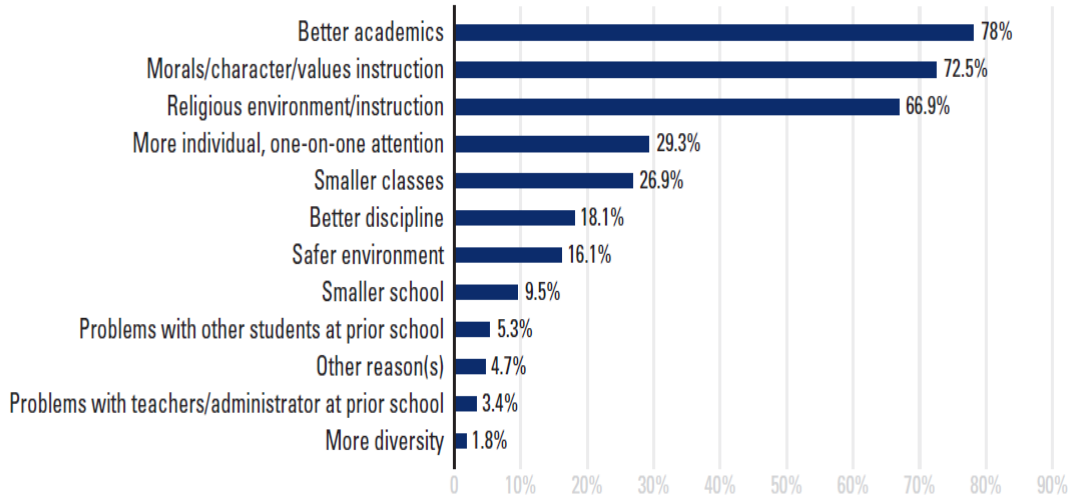
Chughati ve Perveen (2013), tarafından devlet okulları ve özel okullarda örgütsel adaletin çalışanların iş yükü ve iş tatminlerini nasıl etki ettiği üzerine yapılan araştırmada devlet okulu öğretmenlerinin özel okul öğretmenleriyle karşılaştırıldığında çalışma saatlerinin daha esnek olduğu ve çalışma koşullarından daha memnun oldukları saptanmıştır. Bu nitelikleri bakımından özel okullara yönelik tutum ölçeğinin özel okulların çalışma koşullarının zorluğunu ölçen madde puan ortalamaları dikkate alındığında yıpratıcı, iş dışında çok sayıda angaryası olan ve öğretmenleri eve bir dünya iş götürmek zorunda bırakan olumsuz kurum imajına sahip oldukları düşünülebilir.

DiPerna (2011) tarafından Amerika'nın Indiana eyaletinde ebeveynlerin özel okul tercih nedenleri üzerine yapılan araştırmaya göre, ebeveynlerin özel okul tercih etmelerinin en önemli nedeni daha iyi akademik kadroya sahip olmalarıdır. Diğer yandan, velilerin çocuklarının okulunu değiştirme nedenleri arasında yine benzer bir şekilde "yüksek akademik kalite" en üst sırada yer almaktadır.

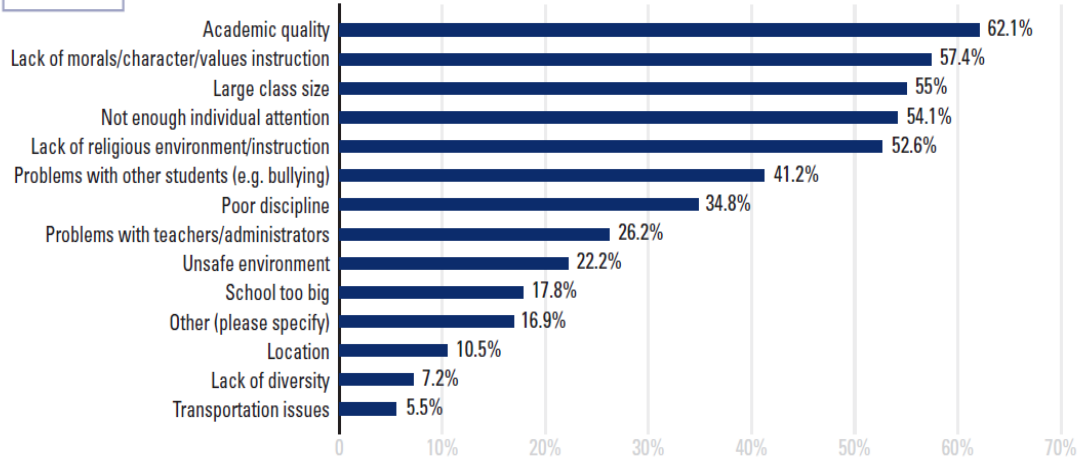
FIGURE 7

What are the main reasons you chose this current private school for your child?*

*Percentages below reflect aggregate responses (regardless of priority) based on the following question: What are the top three reasons you chose this current private school for your child? Please rank: 1=most important, 2=second important, 3=third important

Şekil 5.3. Velilerin Özel Okulları Tercih Nedenleri**FIGURE 3**

What are the main reasons for why you left your previous [public school/charter school]? Please check all that apply.

Şekil 5.4. Velilerin Çocuklarının Okullarını Değişirme Nedenleri

Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin akademik başarılarının yüksek olduğu yaygın bir kanıdır. Günümüz özel okulları arasında gün geçtikçe artan bir rekabet söz konusudur. Özel okulların bu rekabet ortamından karlı çıkabilmeleri daha kaliteli hizmet sunabilmeleriyle

mümkündür. Öğretmenler sunulan eğitim hizmetinin kalitesini belirleyici etkenler arasında en önemli rolü üstlenmektedirler. Dolayısıyla öğretmenleri için özel okulda öğretmenlik yapmanın çoğu zaman tahammül sınırının ve mevcut potansiyelinin üzerinde çalışmaya zorlanma anlamına geldiği söylenebilir.

Özel okullar müşterilerine yüksek düzeyde akademik kalite sunabilmek adına öğrencilerine hafta içi ve hafta sonu etütleri, bireysel çalışma programları gibi hizmetler vermektedir. Başta veli memnuniyeti ve öğrenci başarısını artırmaya yönelik yapılan bu çalışmalar öğretmenler için gerek hafta içi fazla mesai gerekse hafta sonları çalışma anlamına gelmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı, hem fiziksel hem de zihinsel güç harcamayı gerektiren öğretmenlik mesleği kişi üzerine çok yönlü baskı kurmakta ve yıpratıcı bir hal almaktadır. Konuyla ilgili, Yılmaz ve Altinkurt (2011) tarafından, özel öğretim kurumlarında 5 yıl ve kısa süredir çalışan öğretmenlerin özel okulların çalışma koşulları hakkında görüşlerinin ele alındığı araştırmada, özel okul öğretmenleri genel olarak özel okulda çalışmanın ilk tercihleri olmadığını fakat başka alternatifleri olmadığı için özel okulda çalışmayı sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden bazıları çalışma koşullarının ağır olduğunu belirtmiş. Diğer yandan, bazı öğretmenler çalışma koşullarının ağırlığından bahsetmek yerine çocuğuna ayıracak vakit bulamaması, çabalarının karşılığı olan ücreti alamaması gibi yaşadıkları olumsuz deneyimleri anlatmayı tercih etmişlerdir. Öyle ki, öğretmenler özel öğretim kurumları için “karınca yuvası”, “boş kova”, özel okulda öğretmenlik için ise “kölelik”, “kralın askerleri” gibi olumsuz metaforlar kullanmışlardır. Öte yandan, günde yaklaşık 10 saat çalıştıkları ve haftada ortalama 50-60 saat derse girdikleri için çalışma koşullarının sosyal yaşamlarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Sonuç itibarıyla, gerçekleştirilen çalışma araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Belirtilen özelliklerden anlaşıldığı üzere, olumlu okul imajı oluşturmak ve geliştirmek pozitif okul iklimi yaratmayı gerekli kılmaktadır. Sıralanan özellikler ayrı ayrı incelendiğinde tüm özelliklerin birbiriyle bağlantılı olduğu görülmektedir. Öyle ki profesyonel bir liderlik sağlıklı bir çalışma ortamını beraberinde getirir. Bu tür ortamlarda çalışan insanlar işyerlerine karşı pozitif bir tutum içerisindedirler. Çalıştığı kuruma yönelik olumlu tutuma sahip olmak çalışanların motivasyonunu artırır. Motivasyonu yüksek olan insanlar işlerine adapte olmakta güçlük çekmezler ve en az kendilerinden beklenen düzeyde performans gösterirler. Profesyonel idareciler tarafından yönetilen, kişiler arası çatışmaların yaşanmadığı mutlu bir çalışma ortamının varlığı pozitif bir okul ikliminin oluşmasını sağlar ve olumlu okul imajı

oluşur. Kurum içerisinde çalışanlar gerçek anlamda mutlu olduklarında ortaya çıkan olumlu atmosferin dışarı yansımalarının da aynı şekilde olumlu olacağı düşünülebilir.

5.1.4. Prestij Alt boyutuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre prestijin kelime anlamı “saygınlık”tır (TDK, 2014). Bir kurum bünyesinde çalışan yöneticilerin olaylar karşısında sergiledikleri tutumlar ile çalışanları arasındaki ilişkileri kurum dışına mesaj taşır. Dışarıya karşı verilmiş olan bu mesajların olumlu değerlendirilmesi ile saygınlık (itibar) oluşur ve kurum saygınlık kazanır. Kurumun saygınlık kazanabilmesi için para gereklidir fakat tek başına yeterli değildir. Saygınlık, zor kazanılabildiği gibi aynı zamanda çok da kolay kaybedilebilecek bir olgudur. Bu alt yapının bileşenleri söz konusu olduğunda lider iletişimi, hem müşteri hem de çalışan memnuniyeti, sosyal sorumluluk, sermaye gücü/karlılık akla gelmektedir.

Kurumun saygınlığı, çalışanların kuruma olan bağlılıklarını, çalışanlar arasındaki duygusal bağı ve çalışanların güvenini arttırır. Doğru saygınlık yönetiminden söz edilebilen kurum çalışanları özveride bulunarak iş yerleri ile uzun süreli bir bağ kurabilirler.

Bireyler kurum içindeki statülerini iki şekilde belirlemektedirler: Birincisi işverenleri ile girdikleri direkt takas ilişkileri (Kurumum bana değer verir) sayesinde gerçekleşirken, ikincisi ise; temelinde kurum ile olan etkileşimleri göz önüne alınarak kurum dışında bulunan üçüncü kişiler ya da gruplar ile yaşanan direkt olmayan ilişkiler (Kurumum toplumda oldukça kabul gördüğünden ben de kabul görüyorum) sayesinde gerçekleşmektedir. Dışarıda olan üçüncü şahısların kurumu nasıl gördükleri ile ilgili çalışan inançları; yorumlanmış dışsal imaj veya dışsal prestij algısı şeklinde de ifade edilmektedir (Fuller ve diğerleri, 2006). Bu bağlamda, geliştirilen tutum ölçeğinin devlet okulu öğretmenlerine uygulanmasının özel okulların kurum prestiji hakkında fikre sahip olunması açısından dikkate değer olduğu düşünülebilir.

Bireyler belirli bir amaç doğrultusunda davranışta bulunurlar. Amaç, bireyin isteklerini yerine getirebilmek için davranışta bulunması sonucunda ulaşmak istediği son noktadır. Örneğin, bir örgüt iş görenden tüm bilgi ve becerilerini maksimum düzeyde ortaya koymasını beklerken; iş görenin de çalıştığı örgütten ücret, güvenlik, sosyal imkânlar gibi beklentileri olabilir. Her iki tarafında beklentilerine karşılık bulması, yani amaçlarına ulaşması aradaki dengenin iyi kurulmasıyla mümkün olabilir. Bu nedenle, iş görenleri ve henüz iş arayışı içinde olanları

çalışacakları örgüte bağlanmalarına ya da kaçınmalarına neden olan unsurların incelenmesi son derece faydalıdır (Üstüner, 2006).

Çalışanlar sadece ücretlerinin zamanında ödenmesini beklemez, kendileri için bir değer yaratılmasını beklerler Bu değer kimi zaman sosyal imkânlar, ödüllendirmeler ile doğrudan yansıtılırken, kimi zaman da akademik gelişim ve kariyer imkânı ya da huzurlu bir çalışma ortamı sağlanarak yansıtılabilir. Bu noktada halkla ilişkiler çalışmalarının önemi ve kurumsal prestij kavramı öne çıkmaktadır (Korkmazer, 2011).

Çalışanlar kurumlarında çalışmaktan dolayı saygınlık görececeklerini, sosyal kimliklerinin farklı olabileceğini, örneğin sınıf atlayabileceklerini ya da kurumun kendilerine olumlu katkılarda bulunacağını, yeteneklerinin gelişeceğini kendilerine duyulan güvenin artacağını düşündüklerinde kuruma değer verirler (Dutton ve diğerleri, 1994). Çalışanları tarafından değer gören bir kurumun huzurlu atmosferinin kurum prestijine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülebilir.

Özel okulların son zamanlardaki eğitim faaliyetleri ve verdikleri hizmetler göz önünde bulundurulduğunda özel okullardan belli bir ücret karşılığı hizmet alan ebeveynler ile özel okullarda hizmet veren eğitimcilerin beklentilerinde değişiklikler meydana geldiği gözlenmektedir. Örneğin, çocuğunu liseye kaydettiren velinin beklentisi daha iyi bir eğitim, çocuğu ile daha çok ilgilenilmesi, çağdaş bir eğitim öğretim ve veli ile daha sık iletişim kurulmasıdır (Açıkalm, 1989). Bu bakımdan özel okul öğretmenlerinin iş yükü oldukça fazladır. Çünkü özel okul öğretmenleri bir yandan öğrencilerine iyi eğitim verebilmek adına oldukça yoğun olan müfredatı harfiyen uygulamaya çalışırken diğer yandan kendilerinden sıkça yapılması beklenen veli aramaları, veli görüşmeleri, veli aramalarının raporlanması, her gün veli bülteni gönderimi, pano yapımı gibi çalışma saatleri dışında da oldukça vakit harcanarak tamamlanması mümkün olan işleri yerine getirmek durumundadırlar. Özel okul öğretmenlerinin reklam ve kayıt peşinde olan okul idarecilerinin ve satın aldıkları hizmetin karşılığını almak isteyen velilerin baskısı altında çalıştıklarını söylemek mümkündür.

Özel okul öğretmenleri, öğretmenin çocuğunun her türlü özel isteğini yerine getirmesini bekleyen, çocuğunun öğretmeniyle ilgili sorununu öncelikle direk muhatabı olan öğretmeniyle paylaşmak yerine patron-işçi-müşteri mantığıyla hareket ederek konuyu doğrudan okul idarecilerine aksettiren ya da şikâyet konusu haline getiren, uzmanlık alanı olmadığı halde öğretmene bir veli gibi değil, onun patronuymuş gibi davranarak emirler

vermeye ya da işini öğretmeye çalışan velilerle sıkça karşılaşmaktadırlar. Bu tür velilerin çocukları da ebeveynlerini model aldıkları için benzer tutuma sahiptirler. Bu nedenle, öğretmenine karşı olumsuz, aykırı ve zorlayıcı davranışlarda bulunmaya çekinmemektedirler. Öyle ki, özel okul öğretmenleri kendilerinden potansiyelinin üzerinde çalışmasını bekleyen, zaman tanımak veya fırsat vermek yerine üst üste iş yükleyen idarecilerle, ödediği ücret karşılığında bir hizmet satın aldığı zaman zaman unutup okulu ve öğretmeni yalnızca kendi arzu ve istekleri doğrultusunda yönetebileceğini ya da yönlendirebileceğini düşünen veli kitlesi arasında sıkışıp kalmaktadır.

Dolayısıyla, özel okulların ticari amaçları doğrultusunda velilere sundukları bu tür ayrıcalıklar aslında özel okul öğretmenlerinin gerçek tanımının dışında olumsuz algılanmasına neden olarak kurum prestijinin zedelenmesine neden olduğunu söylemek mümkündür.

Hiç kimse başarısız gözüyle bakılan bir örgütün mensubu olmak ve başkaları tarafından bu başarısızlığın bir parçası olarak tanımlanmak istemez (Karabey, 2005). Eğitim örgütleri için başarı yüksek akademik başarıdır. Fakat bu başarının sağlanması iş yeri memnuniyeti ve motivasyonu yüksek bir eğitim kadrosunun varlığına eş değer olduğu söylenebilir. Çünkü iş ve iş çevresinden maddi ve manevi doyuma ulaşan eğitimci daha verimli hizmette bulunur (Genç, 2006).

Bazı özel okullar, alışveriş merkezleri, önemli semt meydanları gibi alanlarda gerçekleştirilen tanıtım çalışmalarında halkla ilişkiler çalışanları yerine öğretmenleri görevlendirmektedirler. Bazılarında ise, öğretmenler hafta sonları okullarda gerçekleştirilen tanıtım çalışmalarına katılmak durumunda kalmaktadırlar. Örneğin, bilim konseptli bir özel okulda çalışan İngilizce öğretmeninden, kendi uzmanlık alanıyla hiçbir ilgisi olmadığı halde tanıtım amaçlı misafir edilen öğrenciler ve velilerine deney yapması/yaptırması istenebilmektedir. Özel okulların öğretmenlerden eğitim faaliyeti dışındaki alanlarda da yararlanma fikrinin özel okullar için faydalı olmaktan çok saygınlığı zedeleyici olduğu düşünülebilir. Ölçeğin özel okul çalışanlarının nasıl algılandığını ölçen maddesi göz önünde bulundurulduğunda özel okulların çalışanlarına dayattığı görev tanımını dışındaki bu tür işlerin özel okullarda prestij kaybına yol açtığı düşünülebilir.

Birey-örgüt uyumu, çalışan ile işveren arasındaki bağın oluşmasına neden olmakta, oluşan bağ çalışanın örgüt için beklenenden daha fazla çaba harcamasına neden olmaktadır. Başka bir ifadeyle, örgüt ile çalışan arasında oluşan olumlu duygusal bağlar, faaliyetlerin etkin ve

verimli bir biçimde yürütülmesine, sonuç olarak örgüt performansının ve verimliliğinin artmasına neden olmaktadır Kurum çalışanları dışsal çevre için bir ara yüz oluşturmakta ve dış çevrenin kurumu algılayış biçimleri üzerine etki etmektedirler. Kurum çalışanları çalıştıkları kurumun aynasıdır. Çalışanlar kurum içerisinde yaşadıkları olumlu veya olumsuz durumları dış çevreye yansıtırlar. Dolayısıyla kurumun güçlü bir itibara sahip olabilmesi çalışanlarının desteği ile mümkündür. için çalışanlarının desteğini alabilmelidir. Kurumun sahip olduğu itibar bazen olumlu olup çalışanların işletmeye olan bağlılıklarını artırırken bazen de olumsuz olarak ortaya çıkar ve çalışanların işletmeye olan bağlılıklarını azaltıcı niteliğe sahip olur. Bu nedenle, güçlü kurumsal itibara sahip olmak isteyen kurumlar, öncelikle bu gerçeğin farkında olmalıdır (Korkmazer, 2011).

Uygulanan özel okullara yönelik tutum ölçeği ile elde edilen bulgulara göre, devlet okulu öğretmenlerinin, özel okulların genel anlamda akademik gelişim, sosyal imkânlar bakımından cazip, öğretmenlerin akademik gelişimlerine katkıda bulunan ve kariyer sahibi olmaları konusunda onlara destek veren, huzurlu bir çalışma ortamının var olduğu ve potansiyellerini ortaya çıkarabilecekleri kurumlar olmaktan ziyade baskıcı, stresli, sorunlu, çalışma şartları ağır kurumlar oldukları yönünde fikre sahip oldukları ve bu nedenle özel okullara yönelik tutumlarının olumsuz olduğu belirlenmiştir.

Ülkemizde devlet okulu öğretmenlerinin ataması her yıl düzenlenmekte olan Kamu Personeli Seçme Sınavı'yla yapılmaktadır. Özel okul öğretmenleri ise seviye tespit sınavları, sözlü mülakat, örnek ders anlatımı gibi bir dizi aşamadan geçtikten sonra işe alınmaktadırlar. Çocuğunun eğitimi için ücret ödeyen velilerin özel okullardan beklentileri oldukça yüksektir. Dolayısıyla özel okullar özel okul olma farkını ortaya çıkarabilmek adına öğretmenleri daha donanımlı ve çok yönlü hale getirmek için bir takım uygulamalar gerçekleştirmekte ve öğretmenlerin akademik ve sosyal gelişimlerini destekleyici eğitim imkânları sunmaktadırlar. Bu nedenle özel okullar akademik gelişimi destekleyiciliği açısından devlet okullarına göre daha avantajlı olduğu söylenebilir.

Kurumsal imaj, bir kişinin kurum hakkında sahip olduğu inançlar ve hislerden oluşan genel bir değerlendirmedir. İşlevsel olarak iyi bir itibarın yolu, ihtiyaç duyulan imajı tasarlamaktan geçmektedir. Bu durumda insanların değerleri değiştirilemediği sürece algılarını ve bazen de duygusal bağlarını değiştirmek zorunda kalınabileceği söylenebilir (Dowling, 2001).

Özel okullar sahip oldukları eğitim kadrosu açısından çeşitli avantajlara sahiptir. Ülkemizde genç nüfus oranının fazlalığı nedeniyle işsizlik oranı da yüksektir. Bu nedenle, çoğu özel okul özellikle son yıllarda çok sayıda öğretmen arasından seçim yapma imkânını elde etmektedir. Bu öğretmenlerin niteliği ve devamlılığı okul için önemli olduğundan özel okullar hem öğretmenlerini geliştirmek için eğitimler organize etmekte hem de öğretmenlerini ellerinde tutmak için onları maddi-manevi motive etmektedir (Çelikten, 2010). Örneğin bazı özel okullar devlet okullarında görev yapmakta olan başarılı ve deneyimli öğretmenleri kurumlarına transfer edebilmek için onlara daha yüksek maaş ve çeşitli sosyal imkânlar gibi teklifler sunabilmektedir. Diğer yandan, çalışan devamlılığını hedefleyen özel eğitim kurumları, bu amaçları doğrultusunda başarılı buldukları öğretmenlerine onları kaybetmemek adına bir sonraki yıl için hedeflediklerinden daha yüksek maaş zammı yapabilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, özel okulda çalışırken öğretmenlik mesleğinin daha tatmin edici olduğunu söylemek mümkündür.

Özel okulların en önemli özelliklerinden ve farklarından biri öğrencilerine sağladıkları sosyal etkinliklerdir. Özel okullar özellikle sanatsal ve sportif alanda ön plana çıkarlar. Son yıllarda kurulan özel okullarda sadece spor salonu, müzik sınıfı veya resim atölyesi değil, yüzme havuzu, buz pateni pisti, tenis kortu, müzik stüdyosu, heykel atölyesi vb. gibi birçok sosyal imkân bulunmaktadır (Çelikten, 2010). Özel okullar öğretmenlere öğrencilerin yararlandığı hemen hemen her sosyal imkândan faydalanma fırsatı vermektedir. Bunların yanı sıra özel okullar devlet okullarının aksine öğretmenlere yemek ve yol imkânı da sunmaktadır. Sunulan olanakların özel okulları sosyal imkânlar açısından daha cazip hale getirdiğini söylemek mümkündür.

Özel okullar ve devlet okulları kıyaslandığında devlet okulu öğretmenlerinin maaş ve sosyal imkânlar açısından eşit olduğu görülmektedir. Fakat özel okul öğretmenlerinin aynı haklara sahip olmadıkları görülmektedir. Bu durumun devlet okulu öğretmenlerinin zaman içerisinde yaptıkları işin monotonlaşmasına neden olurken, özel okul öğretmenleri arasında hırs ve rekabetin artmasına neden olduğu düşünülebilir.

Diğer yandan, özel okulu öğretmenlerine sunulan sosyal imkânlar, yemek ve yol yardımı gibi olanaklar özel okulların daha yüksek prestijli olarak algılanmasına neden olabilir. Çünkü sunulan bu olanakların insana değer verildiği algısının oluşmasına etki ettiğini söylemek mümkündür.

Sonuç olarak, özel okulların kariyer fırsatları, sağladıkları sosyal imkânlar, çalışma ortamı kurum prestijine olumlu katkılarda bulunan özelliklerdir. Devlet okulları sınırlı bütçeleri nedeniyle özel okullarla aynı imkânlarla sahip değildir. Örneğin özel okullarda her branş için ayrı birer öğretmenler odası ve laboratuvar mevcut iken devlet okulların tüm öğretmenler genellikle aynı odayı paylaşmaktadır. Ayrıca, devlet okulu öğretmenleri ısınma, materyal eksikliği gibi sorunlarla da sık sık karşılaşmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde özel okulların fiziki özelliklerinin daha cezbedici olması nedeniyle kurum prestijine olumlu yansımaları olduğu düşünülebilir.

5.2. ÖNERİLER

1. Özel öğretim kurumlarının öğretmenlere ek ders ya da fazla mesai ücreti ödemeleri yararlı olacaktır.
2. Öğretmenlerin okul tercihlerinde önem verdikleri özellikler daha detaylı araştırmaları faydalı olacaktır.
3. Özel okulların öğretmenlerin sahip oldukları haklar açısından iyileştirmeye gitmeleri faydalı olacaktır.
4. Öğretmenlerin devlet okulu tercih nedenleri detaylı bir şekilde araştırılarak özel okulların bu yöndeki eksiklerini gidermeleri açısından iyileştirmeler yapmaları faydalı olacaktır.
5. Devlet okulu öğretmenlerinin algıları doğrultusunda özel okulların imaj çalışmaları yapmaları faydalı olacaktır.
6. Özel okul öğretmenlerinin işten ayrılma nedenleri araştırılarak özel okulların bu yöndeki eksikliklerini gidermeleri yönünde çalışmalar yapmaları faydalı olacaktır.
7. Devlet okulu öğretmenlerinin özel okullardan beklentileri araştırılarak, özel okulların bu yönde çalışmalar yapması, özel okulların nitelikli çalışanları bünyesine katabilmesi açısından faydalı olacaktır.
8. Özel okullarda olumsuz imaja neden olan faktörler araştırılarak, bu unsurların ortadan kaldırılmasına yönelik yeni düzenlemelere gidilmesi faydalı olacaktır.
9. Özel okulların çalışan memnuniyetini artırıcı çalışmalar yapması faydalı olacaktır.
10. Özel okul kurucuları ve idarecileri öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarını daha detaylı yorumlamalı ve bu yorumlamalara göre öğretmenlerin özel okullara yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkileyen unsurları iyileştirmeye ya da ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
11. Özel okul kurucuları ve idarecilerinin öğretmenlere eşit haklar tanınmasına yönelik çalışmalar yapmaları faydalı olacaktır.
12. Özel okul kurucuları ve idarecilerinin öğretmenlerin iş yükünü azalmaya yönelik çalışmalar yapmaları faydalı olacaktır.
13. Özel okul kurucuları ve idarecilerinin öğretmenlere iş buyurucu bir tavırdan ziyade onlara birer değer olduklarını hissettirecek nitelikte yaklaşımları öğretmenlerin kuruma olan gönül bağlarını kuvvetlendirmesi açısından faydalı olacaktır.

14. Özel okulların öğretmenler arasındaki hırs ve rekabeti artırıcı bir politika sürdürmek yerine onların içsel motivasyonlarını artırmaya yönelik çalışmalar yapmaları öğretmenlerin kuruma yönelik olumlu tutumlarını artırabilmek açısından faydalı olacaktır.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

ÖZEL OKULLARA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ ÖĞRETMEN FORMU

Aşağıda bazı kişisel bilgilerinize ve özel okullara yönelik gözlem ve izlenimlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmış ifadelere yer verilmiştir. Doğru ya da yanlış cevap diye bir şey yoktur. Lütfen kendinize uygun gelen seçeneği işaretleyiniz.

Çalışmanın güvenilirliği size sunulan ifadeleri **içtenlikle**, **dürüstçe** ve **dikkatle** doldurmanıza bağlıdır. Bu nedenle her bir maddeyi dikkatle okuyarak doldurunuz ve lütfen **boş ifade bırakmayınız**. Uygulama formuna isimlerinizi yazmanıza gerek yoktur. Elde edilecek sonuçlar grupça değerlendirilecek bilimsel çalışma amacının dışında bir amaçla kullanılmayacaktır.

Katkılarınız için tekrar teşekkür ederiz.

1) Cinsiyetiniz

- a. () Kız b. () Erkek

2) Görev yaptığınız okul türü

- 1) () Devlet b. () Özel

3) Özel okul öğretmeni iseniz daha önce devlet okulunda görev yaptınız mı?

- a. () Evet b. () Hayır

4) Devlet okulu öğretmeni iseniz daha önce özel okulunda görev yaptınız mı?

- b. () Evet b. () Hayır

2) Mesleki Kıdeminiz

- a. () 1 – 5 Yıl b. () 5 – 10 Yıl c. () 10 yıl ve üzeri

3) Branşınız

- a. () Okulöncesi b. () Sınıf öğretmeni c. () Branş Öğretmeni

4) Eğitim Durumunuz

- a. () Yüksekokul b. () Lisans c. () Lisansüstü

5) Ailenizin Gelir Durumu (Hananize giren toplam aylık gelir)

- a. () 1001 – 2000 TL b. () 2001-3000 c. () 3001 TL ve üstü

6) Yaşınız

	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyor	Katılmıyor	Kararsızım	Katılıyorum	Kesimlikle Katılıyorum
22.	Özel okullardaki yüksek stres öğretmenlerin işine konsantre olmalarını zorlaştırır.	①	②	③	④	⑤
23.	Özel okul öğretmeni olmasam eve bu kadar iş götürmek zorunda kalmazdım.	①	②	③	④	⑤
24.	Özel okul öğretmenleri daha yüksek stres altında çalıştıkları için daha sık hata yaparlar.	①	②	③	④	⑤
25.	Özel okulda çalışan öğretmenler daha sık işten çıkarılma endişesi yaşar.	①	②	③	④	⑤
26.	Özel okulda öğretmenlere yüklenen işlerin dışında çok sayıda angarya var.	①	②	③	④	⑤

KAYNAKLAR

Kitap, Tez, Makale ve Bildiriler

- Açıklım, A. (1989). Özel ve devlet liselerinde veli beklentilerinin örgütsel ve yönetsel boyutları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 85-91.
- Ajzen, I. (2005). *Attitudes, personality and behaviour* (2nd edition). USA: Open University Press.
- Alıç, M. (1996). Eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleştirilmesinde eğitim yöneticisinin işlevleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 217, 12-16.
- Anderson, L.W. (1991). Tutumların ölçülmesi. (Çev: Nükhet Çıkrıkçı). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24, 81-93.
- Balay, R. (2000). *Yönetici ve öğretmenlerde örgütsel bağlılık*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı, B. (2004). *Milli eğitime bağlı meslek okullarında görev yapan öğretmenlerin iş tatmini*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başıyigit, A. (2006). *Örgütsel iletişimin örgütsel bağlılık üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Bayram, L. (2005). Yönetimde yeni bir paradigma: Örgütsel bağlılık. *Sayıştay Dergisi*, 59, 125-137.
- Baysal, A.C. (1981). *Sosyal ve örgütsel psikolojide tutumlar*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, İstanbul.
- Bentley, T. (1999). *İnsanları motive etme*. (O. Yıldırım, Çev.). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Bozkurt, İ., ve Bozkurt, Ö., (2008). İş tatminini etkileyen işletme içi faktörlerin eğitim sektörü açısından değerlendirilmesine yönelik bir alan araştırması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9, 1-18.
- Canakay, E.U. (2006). *Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.

- Ceylan, N., ve Uğurlu, C.T., (2013). “Öğretmenlerin, okullarına ilişkin örgütsel imaj algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 301-322.
- Çakar, M., Dilmaç, B., ve Kulaksızoğlu, A. (1999). Türkiye’de ve dünyada özel okulların yapısı ve işleyişi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 219-232.
- Çakar, M., Dilmaç, B., ve Kulaksızoğlu, A. (1999). Türkiye’de özel okullar hakkındaki tutumla ilgili bir araştırma. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 233-246.
- Çakmak, H. (2008). *Kurumsal imajın çalışanların örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Çam, O., ve Yıldırım, S., (2010), Akademisyen hemşirelerde işe ve kuruma yönelik tutum. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13, 76-80.
- Çelikten, B. (2010). *Özel okul velilerinin okul tercihlerini etkileyen faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Chughati, D.F., ve Perveen, U., (2013). A study of teachers workload and job satisfaction in public and private schools at secondary level in Lahore city Pakistan. *Asian journal of Social Sciences and Humanities*, 2, 202-214.
- Daun, H. (2004). Privatization, decentralization and governance in education in the Czech Republic, England, France, Germany and Sweden. *International Review of Education*, 50, 325-346.
- Dinçer, R.M. (1998). *İş yaşamında ve özel yaşamda kişisel imaj*. İstanbul: Alfa yayınları.
- Dinler, A., ve Subaşı, B. (2003). *Dünyada ve Türkiye’de özel okullar*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- DiPerna, P. (2011). *Why indiana voucher parents choose private schools*. Indianapolis: The Friedman Foundation for Educational Choice.
- Dowling, G. (2001). *Creating corporate reputations*. Oxford: Oxford University Press.

- Dutton, J. E., Dukerch, J. M., ve Harqual, C.V., (1994). *Organizational images and member identification, administrative science quarterly*. USA: Sage Publications, Inc.
- Eiser, J.R. (1986). *Social psychology*. USA: Cambridge University Press.
- Erdoğan, İ., (1994). *İşletmelerde davranış*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Erdoğan, İ. (1999). *İşletmelerde Davranış* (10. Bs). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Eren, E. (2001). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi* (7. bs). İstanbul: Beta Yayınları.
- Ergin, C. (2001). *Sağlık personelinin iş anlayışları ve tutumları araştırması*. Ankara: Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel koordinatörlüğü Yayını.
- Eryaman M.Y., ve Sönmezer, M.G. (2008). Kamu ve özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin iş tatmin düzeylerinin karşılaştırılması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 2, 189-212.
- Fuller, J. B., K. Hester, T. Barnett, L. Frey ve C. Relyea. (2006). Perceived organizational support and perceived external prestige: predicting organizational attachment for university faculty, staff, and administrators. *The Journal of Social Psychology*, 146, 327-347.
- Genç, M. (2006). *Özel ve devlet okulu öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gökçek, H. (2006). Çalışanların performans değerlendirmesinde tutumun etkisi: tutum ölçekleri ile ilgili bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hanks, K. (1999). *İnsanları motive etme sanatı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Hesapçıoğlu, M., ve Nohutçu, A. (1999). Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörler ve özel okulların reklam stratejileri. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 183-202.
- İnceoğlu, M. (1993). *Tutum algı iletişim*. Ankara: Verso Yayıncılık.

- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim*. Ankara: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Jost, G., Dawson, M., & Shaw, D. (2005). Private sector consortia working for a public sector client-factors that build successful relationships: lessons from the UK. *European Management Journal*, 23, 336-350.
- Kağan, M. (2010). Ankara ilindeki devlet ve özel ilköğretim okulları ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber ve öğretmenlerin iş doyumlarının incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 39-55.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1992). *İnsan ve insanlar* (8. bs). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar* (10. bs). İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.
- Kamburoğlu, H. (1997). *Özel okulların Türk eğitim sistemindeki yeri, özel okulların sorunları ve çözüm önerileri paneli, panel bildiri ve tutanakları*. İstanbul: İTO Yayınları.
- Karabey, C.N. (2005). *Örgütsel özdeşleşme, örgütsel imaj ve örgütsel vatandaşlık davranışı ilişkisi: bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kocabaş, İ., ve Karaköse, T. (2006). Özel ve devlet okullarında öğretmenlerin beklentilerinin iş doyumunu ve motivasyon üzerine etkileri. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 2, 3-14.
- Korkmazer, F.,(2011). *Kurum itibarının çalışanların örgütsel bağlılığı üzerindeki etkisi: van eğitim ve araştırma hastanesinde bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Köklü, N. (1995). Tutumların ölçülmesi ve likert tipi ölçeklerde kullanılan seçenekler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 28, 282-93.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı (kuramlar uygulamalar)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçük, F. (2003). *İnsan kaynakları açısından kurum imajının performansa etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Markwick, N. ve Fill, C., (1997). Towards a framework for managing corporate identity. *European Journal of Marketing*, 31, 396-409.
- Morgan, C.T. (1995). *Psikolojiye giriş* (11. bs). (Çev: Sibel Karakaş). Ankara: Meteksan AŞ.
- Mumford, E. (1991). Job satisfaction: A method of analysis. *Personnel Review*, 20, 11- 19.
- Özdayı, N. (1990). *Resmi ve özel liselerde çalışan öğretmenlerin iş tatmini ve iş streslerinin karşılaştırmalı analizi*. İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Özgüven, İ.E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Taşgın, A. (2010). *Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü.
- Tekışık, H. (1987). Türkiye’de öğretmenlik mesleği ve sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2, 24-33.
- Tosun, Z. (2011). *Biyoloji dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türkoğlu, H.H. (2007). *Özel Okullarda Çalışan Yabancı Dil Öğretmenlerini Motive Eden Faktörlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, S., Yalın, H. İ., (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Parlar, H., (2006). *Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörler ve özel okulların durumu: Kahramanmaraş örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Peltekoglu, F. (1998). *Halkla ilişkiler nedir?*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Polat, S., (2011). Üniversite öğrencilerine göre kocaeli üniversitesi’nin örgütsel imajı. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36, 105-118.
- Sencer, M. (1989). *Toplumbilimlerinde yöntem*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

- Şimşek, S. (2012). *Türk eğitim sisteminin yapısal özellikleri bağlamında 1980 sonrasında türkiye’de eğitim iktidar ilişkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Basımevi.
- Tezbaşaran, A.A., (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tezbaşaran, A.A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama klavuzu* (Üçüncü Sürüm e-kitap). Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı.
- Thorndike, R.M. (1997). *Measurement and evaluation in psychology and education* (6. bs). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Turgut, M.F., ve Baykul, Y. *Ölçeleme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayını.
- Türköz, Y. (2000). Özel bir sağlık kuruluşunda işe ve kuruma yönelik tutum araştırması. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 5, 63-91.
- Uygun, S. (2003). Türkiye’de dünden bugüne özel okullara bir bakış (Gelişim ve Etkileri). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36, 107-120.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 45, 109-127.
- Yetim, A. (1998). *Öğretmenlik mesleği ve beden eğitimi öğretmenin sosyal görevleri*. 1. Spor Kongresinde sunulan bildiri. Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Kalkındırma ve Geliştirme Derneği, Erzurum.

